ATEITIS

Nr. 11

MĖNESINIS
MOKSLEIVIŲ
ŽURNALAS

1928 M. LAPKRIČIO MĖN.

TURINYS

		Psl.
1.	*Didžpetris*: Mano plaštakė	417
2.	*A. Kirtiklis*: Tėviškė	417
3.	*K. Grigaitytė*: * * *	418
4.	*St. Tamulaitis*: Iš buvusių dienų	418
5.	*Homeras*: Apolono bausmė Achajams. Vertė *B. Babrauskas*	419
6.	*A. Valčiulaitis*: Paskaita apie artimo meilę, susibičiuliavimą ir kitas dorybes	420
7.	*A. Daudet*: Žvaigždės. Vertė *A. Kučinskas*	425
8.	*M. Svyriūtė*: * * *	429
9.	*A. Petrauskaitė*: Šuberto muzika	430
10.	*J. Orenderaitis*: Svetimų kraštų augalai Lietuvoj	433
11.	*Kz*: Iš lietuvių literatūros lenkų kalba	436
12.	*P. Karuža*: Tvarka pinigų reikaluos	438
13.	*J. Matulionis*: Vytautas Endziulaitis ateitininkų tarpe	439
14.	*Ernest Hello*: Indiferentiškumas. Vertė *A. Valčiulaitis*	446
15.	*J. B.*: Paukščių kelionės	447
16.	*V. Stanynas*: A. a. Jurgis Švermickas	448
17.	*J. Tininis*: * * *	449
18.	*J. Gutauskas*: Vienatvėje	449
19.	*Neužmirštuolė*: Praeities veidrodis	450
20.	Aukštų idealų galybė. Parinko *J. Miseviičius*	454
21.	Įvairumai	455
22.	Apžvalga	458
23.	Mūsų veikimas	463
24.	Knyga ir menas	468

„Ateities“ Redakcija: Kaunas, Laisvės Al. 61. Tel. 1506
„Ateities“ Administracija: Kaunas, Laisvės Al. 3 Tel. 26-76
Darbo valandos 11 — 15.

„Ateities“ kaina: Lietuvoje: metams 15 lt., pusm. 8 lt.
moksleiviams: metams 8 lt., pusm. 4 lt.
Užsieniuose: metams 20 lt., pusm. 10 lt.
Atskiras numeris — 1 lt. 75 c.

Centro Valdybos kalbamos valandos kasdie nuo 12 val. 15 min. iki 1 val.

Š. m. gruodžio mėn. 28 dien. 10 val. Leono XIII Fondo Namų salėje Kaune, Duonelaičio gt. 24, kviečiamas pirmas Vyskupo Valančiaus Liaudies Universiteto skyrių atstovų ir lektorių suvažiavimas. Dienotvarkėj svarbūs suaugusiųjų švietimą liečią klausimai. Kviečiami atsilankyti visi suaugusiųjų švietimu suinteresuoti mokytojai. Proga gera, nes tuo pat metu įvyksta ir Liet. Kat. Mokytojų Sąjungos ruošiama p e d a g o g i k o s savaitė.

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

Nr. 11 1928 m. lapkričio mėn. XVIII

Al. Didžpetris

Mano plaštakė

...O jaunystė man žadėjo
tik svajones ir sapnus, —
kad aš debesio žaidėjo
su padangėmis sūnus.

Jis čia ryto saule džiaugias,
klostos aukso spinduliais,
čia į viesulą išaugęs
vėtrų šokiu pasileis.

Ei, ir man jaunystė sakė —
mano dienos — tik plaštakė:
be savų ir be namų, —
čia ji žaidė džiaugsmo sėja,
čia nuskrido į pavėją
ir — mažytės nežymu.

A. Kirtiklis

Tėviškė

Tėviškės girios, upeliai, dirvonai,
Balti dobilėlių žiedai,
Tulpės, lelijos pražydę raudonai,
Pavasario linksmi balsai...

Vakaro žvaigždės, dangus, mėnesienos,
Maloni visa prigimtis...
Naktys be sapno, be rūpesčių dienos,
Be ilgesio plaka širdis...

K. Grigaitytė

* * *

Aš pamiršt negaliu tos Joninių nakties,
Kai netyčia paparčio žiedužį radau.
Ir toliau, jei dar laimė man švies,
Nepamiršiu niekad aš Joninių nakties.

Atradau aš jį tarpe žiedų,
Kol dar žemę globojo naktis,
Ir tik sieloj atjausti galiu,
Kiek džiaugsmų dovanojo man jis.

Jį atradus — įdėjau širdin,
Ir jau nieks jo iš ten neišvogs,
Tegul graso man kas ugnimi ar mirtim —
Dar labiau jis klestės.

St. Tamulaitis

Iš buvusių dienų

Atostogų laikas.
Mano dienos laisve pakvipo.
Mano dienos su kregždėmis skraido
Ir svaigsta kartu su auksiniais drugiais.
Atostogų laikas!
Gėlėtos lankos, Nemuno vilnys
Ir klyksmas žuvėdrų — — —
— — — — — — — — —
Švilpauju laisvas, lygu jūreivis,
Džiaugsmas ir laisvė ir . . . liūdesys.
— — — — — — — — —
Įsėdom į valtį. Tik du.
Vakaras buvo. Varpas skambėjo.
Lygiai kaip trejetą metų atgal.
Lygiai kaip trejetą metų atgal
Ir akys tos pačios į mane žiūrėjo. —
— Atostogų laikas
Lygiai kaip trejetą metų atgal.
— — — — — — — — —
Lūpos šypsojos, akys spindėjo,.
Širdis gi verkė kartu su varpu.
Kartu su varpu ir liūdėjo Dienos . .

Homeras

Apolono bausmė Achajams

(Iš „Iliados“ I knygos)

Po vieno mūšio graikai pagrobė daug turtų. Tarp kitų Agamemnonas paėmė Apolono šventiko Chrizo dukterį Chrizeidę vergę. Kunigas prašė Agamemnono grąžinti dukterį, bet šis apšmeižęs liepė jam atsitraukti. — — — — — — — — — — — —

... Greit atsitraukė pabūgęs senelis;
Ejo tyliai pagal jūrą, kur ūžė triukšmingosios vilnys.
Gerą jau kelią nuėjęs, savos širdies skausmo išliejo;
Melsdamas sūnų gražplaukės Latonės, taip jam kalbėjo:
„Dieve! Apsaugą tavo patyrė ne kartą jau Chrizas,
Sminto valdove, kurio ranka laido strėles tolimąsias,
Tu, kurs Tenedą ir Cilę globoji, atminki šiandieną,
Jei kada nors puošiau tavąsias bažnyčias vainikais,
Jei kada nors mušiau aš tau aukai ožius ir jaučius, —
Teikis ir šįkart manąjį prašymą tu išklausyti:
Kunigo savojo apšmeižas keršyk lánku sidabro.“
Vos tik pabaigus, malda Apolono ausį pasiekė.
Tuoj maloniai jį išklausė, — supykęs nužengė žemėn
Savo lanku rankose, per petį užmestos strėlės,
Lėkė jis greitai, lyg vėjas (baisus tada veidas jo buvo).
Sėdos iš tolo; paniuręs įtempė smarkųjį lanką —
Švilpdama lekia strėlė ir tykųjį orą prasklaido.
Sukelia baisųjį riksmą arkliai ir perverti šunes.
Tuoj pragaištingus jo žygius nuliūdę achajai pajuto —
Smilksta be pertraukos aukurai, didvyrių kūnai sukrauti.
Kantrūs achajai tuos smūgius devynias dienas kentėjo.
— — — — — — — — — — — — —

Iš graikų kalbos išvertė
Ben. Babrauskas.

Dievas yra džiaugsmo valdovas.

Ernest Hello.

Išminties trūksta tam, kam trūksta stiprios valios.

Šekspyras.

A. Vaičiulaitis

Paskaita apie artimo meilę, susibičiuliavimą ir kitas dorybes

Mano metodas, kurį aš neseniai atotraukos keliu radau ir laikau paslapty, kol užpatentuosiu ir 10.000 litų honoraro gausiu, reikalauja, kad vaizdingumo ir kitų sunkiai išaiškinamų politinių ar filosofinių sumetimų dėliai prieš kiekvieną savo paskaitą duočiau ištrauką iš kasdieninio gyvenimo tuo tikslu, kad ir klausytojams dalykas arčiau prie širdies būtų, be to, kad jie patys iš duotojo pavyzdžio, pamiklinę savo protavimo neišsenkamas galias, tikslių ir protingų išvadų padarytų.

Šiandie paimsime Jurgio Riešutinio nelaimes ir tame iš pažiūros maža prasmės teturinčiam pavyzdy pasistengsime rasti gilesnį mokslą apie žmonių susitvarkymo pagrindus.

Buvo tąsyk taip.

Atvažiavęs į Kauną, vieną dieną pavakare neturėdamas ko veikti, išėjau į miestą nuotykių ieškoti. Mat, prieš tai buvo laikraščiuos pranešta, kad iš Berlyno cirko vienas negras su strausu pabėgo ir pasuko Lietuvos link. Mano apskaitymu, tuodu keleiviai dabar jau turėjo būti kur Ukmergės plente. Taigi, jeigu juos pirmas sutikčiau, tikrą sensaciją padaryčiau ir į laikraščius patekčiau, niekam žalos nepadaręs.

Eidamas plentu, tuo tarpu nieko nematydamas, nutariau kur nors įkvėpimo rasti. Kreipiau kaktą į žvaigždes ir stengiausi nabašninkų dievų ir mūzų kalba prašnekti. Bet pasiutęs daiktas su mūzom ir žvaigždėm reikalų turėti. Tada ėmiau žvalgytis po kerteles, ar nepamatysiu kokio nors daikto, moksliško susidomėjimo verto.

Staiga pakėlęs galvą net nutirpau: už kilometro ir 17 centimetrų nuo manęs krutėjo neaiškus padaras. Kadangi nuo tokio tolumo jau nelabai atskiriu daiktus, tai moksliškai apsvarstęs nusprendžiau, kad ten strausas su negru dunkso. Mane paėmė godas strauso plunksnų pasipešioti. Čia net padariau apmatus, kiek naudos iš to mano radinio bus Lietuvos prekybai ir pramonei. Taip pat nusprendžiau, kurioms Kauno madonoms išpešiotas plunksnas parduosiu ir po kiek imsiu.

Taigi, lekiu Ukmergės plentu, skvernus į saują pastvėręs, lyg akis išdegęs. Profesoriai ir įvairūs valstybės šulai mane observuoja ir išvadas daro.

Po kokios valandos taip ir pribėgu užduseęs prie to nesutvėrimo. Pribėgau ir surikau. Žiūriu — strauso sparnai kažin kur dingo, negro veidas pabalo. Prieš mane — Jurgis Riešutinis, teisininkas. Tai labai rimtas mokslo vyras, trejus metus studijavęs mediciną, paskui iš to fakulteto pirmo kurso išstojo ir vargo su filosofijos sistema, dabar gi pateko į teisių fakultetą.

Jį nuo seniau pažinau. Susipažinti atsitiktinai teko. Jis, mat, kartą valgykloje pietų už dešimt litų suvalgė ir neturėjo kuo užmokėti. Paskolinau ir dar penkis vakarienei pridėjau. Žadėjo tuoj grąžinti. Paskui jis manęs daugiau nepažinojo, todėl ir skolos negalėjo atiduoti.

Dabar jis stvėrė mane į glėbį, kad ims bučiuoti ir švelniausiais vardais šlovinti, kad aš ko tik neuždusau. Ištrūkęs ir kiek žmoniškiau atsikvėpęs, pastebėjau vieną klumšį ant jo pečių, antrą po pažaste.

— Kas yra? — klausiu. — Į šiltus kraštus gal rengiesi?

— Ne, brolyti, — sako jis man. — Lietuvoj revoliucija. Baisus daiktas!

— Kaip tai revoliucija? — tariu aš. — Juk nieko nenušovė, manęs irgi nė viena kulka nelietė. Šiandie ir taip sensacijos nėra: tik viena panaitė nusinuodijo, bet ir tai ne politiškais reikalais, o kažin kokios netikusios meilės verčiama.

— Aš kalbu apie ekonomišką revoliuciją, — aiškina man Jurgis. — Ar tai galimas daiktas! Jau penkta diena po Kauną vaikščioju ir niekaip kambario negaliu rasti. Toki nesveiki reiškiniai atsilieps į visuomenę, ir kils kainų revoliucija. Supranti? Pradžia jau matyti . . .

— Ak, balandėli raibasis tu mano! — surikau. — Baisu . . . Reikia Kauno visuomenę gelbėti.

— Taigi, — suokė lakštingalos balsu Riešutinis. — Aš iš didelės artimo meilės manau sustatyti projektą, kaip iš to išbristi . . . Brolyti, gal priimtum mane kokiam pusdieniui. Ir visuomenei ir man patarnautum. Pasistengčiau didelio sunkumo nesudaryti.

Mano širdis kaip vaškas prieš žvakės šviesą suminkštėjo, ir aš sutikau.

Parsivedžiau Jurgį namo. Jis buvo nuvargęs, griuvo į mano lovą ir užmigo. Miegojo naktį ir visą dieną. Tik pavakare pakilo, surijo pusę mano valgių ir išėjo.

Grįžo vėlai vakare.

— Žinai ką? — tarė jis.

— Dar nežinau, — atsakiau.

— Man rodos, — aiškino Jurgis, — kad tavo kambary reikia reformų. Manau, kad stalas reikėtų patraukti į kampą, lovą vėl kaip nors sutrumpinti. Tada ir aš su savo migiu išsitekčiau.

Aš nieko neatsakiau. Kitą dieną grįžęs iš paskaitų, radau reformą įvykdytą. Tarp jo ir mano lovų liko takas, kuriuo šeimininkės višta vos tepraeidavo. Ant stalo pamačiau nežemišką prietaisą, šiek tiek panašų į naujos mados siuvamąją mašiną.

— Kas čia? — paklausiau.

— Mašina raštams spausdinti, — teikėsi atsakyti mano draugas. — Biaurybės redaktoriai ir leidėjai! Tik įsivaizduok, gerbiamasis. Per vasarą parašiau savo Dulcinejos ir kitų garbei du didžiulius tomus eilėraščių, maždaug tiek bus, kiek visos Maironio poezijos. Tik niekas nesutinka spausdinti. Todėl ryžausi pats

stvertis darbo. Gavau nuo vieno aukšto savo bičiulio šitą spausdinamąją mašiną pasiskolint. Pamatysi, po dviejų mėnesių visa Europa su pagarba mano vardą minės.

Norėjau pastebėti, kad jis lyg anksčiau buvo ketinęs išsikraustyti, bet pabijojau, kad savo garbės pasiekęs manęs nepaniekintų, ir prikandau liežuvį.

Kiek laiko Riešutinis šnypštė aplink tą mašiną, savo leidiniais rimtai susirūpinęs.

Bet po kiek laiko, matyt, jam visa tai įgriso. Kartą, vaikščiodamas po Žaliąjį Kalną, ties Soboru netikėtai pamačiau kažin kokį stiebą svyruojant, šiek tiek trumpesnį už radio bokštą. Nežinojau, kas tai per reiškinys būtų: ar metereologijos stotis, ar astronomijos observatorija, ar pagaliau koks technikos stebuklas. Tik staiga man galvoj nušvito — greičiausiai bus tai nauja radio stotis. To atradimo nudžiugintas, leidausi į vieno dienraščio redakciją pranešti, kad šią žinutę kronikoj įdėtų. Tikėjausi dar honoraro kiek už tai gausiąs. Skubėdamas matau, kaip silpnesnių nervų ponios, visokių rūšių paukščiai, vagys, šunes ir žiurkės lekia į šalis nuo naujojo mano radinio.

Kai jau beveik ties redakcija atsidūriau ir išgirdau honorarą skambant, pastebėjau tokį dalyką, prieš kurį kiekvienas grynos sąžinės pilietis turėtų visom keturiom protestuoti.

Įsivaizduokit! Mano radio stiebas — sportininkų šokamoji kartis, kurią Jurgis Riešutinis, atrėmęs į vėžiko nugarą, iš visų jėgų laikė. Karietoj pastebėjau ir kitokių prieburų. Ten buvo sportiškų batukų, įvairių kostiumų, virvaičių ir kitokių sporto prabangos dalykų. Apačioj, prie ašų už virvės pririšti, bruku šokinėjo du futbolo kamuoliai.

Jurgis vežiką sustabdė ties mano gyvenamuoju namu.

— Matai, — tarė jis, — grįžtu iš sportininkų susirinkimo. Ten mane išrinko sporto reikalų vedėju. Dabar pats gali suprasti, kad aš uolesnis sporto šalininkas, negu to rinkikai tikėjosi: ne tik sportą vedu, bet ir vėžinu. Tavo kambary, manau, užteks vietos tiems daiktams ir mano pusbroliui.

— O kur tas tavo pusbrolis? — ne juokais išsigandęs susidomėjau.

— Aš čia, gelbėk, baigiu dusti, — atsiliepė karietoj iš po kostiumų duslus balsas.

Supuolę vargšą pusbrolį ištraukėm ir pražiodinę grynesnio oro įleidom.

Bet aš nesusitūrėjau ir supykau.

— Taip ir šitaip — sakau savo draugui. — Aš tavė ketinu iš savo kambario iškraustyti. Juk dviem ten ankšta, trys nieku gyvu neišsiteks.

— Žinoma,— paaiškino man—prie dabartinio būvio negalima. Aš padarysiu naują reformą: pastatysiu tavo kambary antrą aukštą. Tada vietos per daug bus.

Aš tokiai genijališkai minčiai negalėjau prieštarauti ir nutilau.

Reforma buvo per dvi dienas baigta. Aš be galo stebėjausi, kaip tiek didelių minčių gali žmonėse rastis, ir buvau nauju technikos stebuklu ligi pačių didžiausių širdies gelmių patenkintas. Jaučiuosi — ir pasididžiuodamas galiu tuo pasigirti — rimtai dalyvaująs kultūros kūrime.

Jurgį apėmė sporto dvasia. Visą savaitę spardė futbolo kamuolius, mokėsi su kartim ir rijo su išalkusio vilko apetitu mano maisto atsargą. Taigi, mano ekonominis gyvenimas atsidūrė pavojuj. Nutariau griežtai reaguoti ir kokiu nors keliu savo įnamiais nusikratyti.

Proga buvo bepasitaikanti, bet jos nemokėjau ligi galo kaip reikiant privesti. Buvo taip. Sykį mane Riešutinis pavadino boksuotis. Sutikau, nes po vasaros darbų jaučiausi į boksininkus tinkąs. Jurgis paaiškino, kad jis bus žąsino svorio čempijonas, o aš — veršiuko. Tie terminai man nelabai patiko ir atrodė nustatyti, neatsižvelgiant į tolimąsias priežastis. Tiek to.

Ėmėm boksuotis. Jis man bakstelėjo į pašonę ir atšoko, lyg žvirblis galais pirštų nuo manęs. Aš jį pasivijau ir, rodos, nesmarkiai žiebiau, bet jis parvirto ir nepakilo, ligi aštuonis suskaičiau. Tik žiopčiojo, lyg žuvis iš vandens išmesta, ir rengėsi mirti. Bet vis tiek biaurybė nemirė. Po valandėlės atsigaiveliojo ir iškiūtino lauk. Vadinasi, viena proga niekais nuėjo.

Nuo to laiko Jurgis buvo ramesnis. Sportą truputį pamiršo. Tur būt, naujų planų turėjo, nes vaikščiojo susirūpinęs, lyg kuo nepatenkintas.

Vieną dieną taip savo rūpestėlį apreiškė:

Reikia taisyti visuomenės pagrindai.

— Tai labai suprantama — sutikau aš. — Bendrai mūsų laikų žmonės perdaug kreivą gyvenimą veda ir savo dienas saldina draustais vaisiais.

— Dėl to aš nuo šiandie imuosi reformų — aiškino man Jurgis. — Kadangi visas mūsų gyvenimas paremtas meile — nors apie ją Dievo ir žmonių supratimas skiriasi, — tai pirmiausia pertvarkysiu savo meilės reikalus ir tuo iš dalies prisidėsiu prie visuomenės sutvarkymo.

— Kaip manai pradėti? — paklausiau susidomėjęs, ar čia nerasiu geros progos juo nusikratyti.

— Reiks išrinkti naują panelę — tarė Jurgis. — Pernykštė per daug išpuikus, atsisakė man kambarį duoti savo tėvo namuos ir kitokių reikalavimų stato, su kuriais laisvesniam žmogui sunku sutikti.

Vakare, po paskaitos, šnekėjausi su vienu savo bičiuliu apie Riešutinio reformas. Aš nepasisaugojau ir nepastebėjau, kad vienos ausys mūs kalbos klausosi. Vos tik spėjau suminėti Jurgio Riešutinio vardą ir jo naujus planus, kai tos ausys suriko: „Alpstu!“ ir norėjo parvirsti, bet pataikė į suolą, atsirėmė į jį ir, suprantama, prie geriausių norų neturėjo kaip apalpti.

Po paskaitų ėjau namo, stengiausi susižavėti mėnuliu ir žvaigždėmis, nes būtinai užsispyriau eiles sudėti. Taigi, motyvų ieškojau.

Namie atsargiai pravėriau priemenios duris ir sustojau, nes man pasirodė, kad kambary lyg girdžiu moterišką balsą. Iš tikrųjų Jurgis su kažkuo kalbėjosi, matyt, apie rimtus reikalus.

— Negalimas daiktas — gynėsi Jurgis.

— Visai galimas — griežtu balsu jam atsakinėjo moteriškas balsas.

— Aš jus myliu, kaip skaisčią rožę, kaip rytmečio saulę, labiau už viską šioj ašarų pakalnėj — dūsaudamas tvirtino Jurgis.

Aš prislinkau prie rakto skylutės. Ant vienos lovos stovi (kitur vietos nebuvo) toji studentė, kur alpti rengėsi, o antroj prieš ją klūpo didžiausio žemės kankinio veidą padaręs Riešutinis.

— Ar tikrai mane myli? — kamantinėjo vargšą Jurgutį.

— Tikrių tikriausiai.

— Ar nemeluoji?

— Ne!

— Žiūrėk, kad neveidmainiautum. Jei dar sykį išgirsiu apie tavo tokius norus, tai įpykus taip suagituosiu moteris, kad 1930 m. jos, be abejo, turės nuo vyrų atsiskirti. Vyrai į jas tik pro žiūronus iš tolo galės paspoksoti.

— Baisi nelaimė būtų — dejuodamas pastebėjo Jurgis.

—Todėl tu, jei linki savo giminei nors truputėlį gero, turi mane mylėti — padarė išvadą studentė.

— Ką jau padarysi — sutiko prispirtas Riešutinis.

— Tai prisiek — pareikalavo ji.

Jurgis prisiekė.

— Jeigu dar sykį išgirsiu, kad tu man neištikimas, — išeidama pridūrė panaitė, — tai aš visiems išpasakosiu, k ą a š ž i n a u.

Ji atidarė duris ir manęs nepastebėjus išėjo lauk.

Jurgis tylėjo. Tik po penkiolikos minučių jis atsigavo ir, kai aš įėjau į kambarį, prabilo:

— Bala nematė! Tegu ir gresia vyrams pavojus, o aš jos daugiau nemylėsiu. Šiandie nueisiu ir kitai prižadus padarysiu.

Čia lango stiklai suskambėjo ir už rėmų pasirodė išėjusios veidas. Jos stovėta ligi tol ir laukta. Laukta, kaip matyt, nedykai.

Jurgis išsigando ir visas pabalo.

— Aš viską išpasakosiu — tarė ji ir nuėjo užtrenkus kiemo vartelius.

Niekados nebuvau jo tokio sumišusio matęs. Iš to spėjau, kad toji viešnia kokią nemalonią jo paslaptį žino. Aš tuo maniau pasinaudoti ir Jurgiu nusikratyti. Maniau susitarti su vienu apsukriu bičiuliu, jis įsimylės tą viešnią, iškvos iš jos paslaptį ir man ją pasakys.

Taip ir būčiau padaręs. Tik sykį iš neatsargumo prasitariau, kad jo paslaptį žinau ir, jei neišsikraustys, pasakysiu ją kam

reikiant. Tai padarė savo, ir Jurgio kitą dieną jau neberadau. Ir antras aukštas iš mano kambario tokiu būdu dingo. Gaila buvo tos technikos pažibos.

Dar labiau gailėjo, kad negalėjau įvykdyti Jurgiui iškraustyti to plano, kurį buvau numatęs.

Tuo ir baigėsi mano bičiulystė su Riešutiniu. Nuo to laiko jis manęs prasilenkdavo, todėl jokiu būdu negalėjau kaip nors jam pasitarnauti.

Alphonse Daudet

Žvaigždės

Provanso piemens pasakojimas

Nuo to laiko, kai aš pradėjau ganyti Luberone, per ištisas savaites nematydavau gyvos dvasios, likdavaus vienas ganyklose su savo kaimine ir šunim Labriu. Tik kartas nuo karto, ieškodamas vienumos, pro čia praeidavo iš Ure kalno atsiskyrėlis ar koks anglininkas iš Piemonto; bet tai žmonės naivūs, tylūs, dėl savo vienumos nustoję kalbumo ir nieko nežiną apie ką kalbama žemai — kaimuose ir miestuose. Ir kai aš kas penkioliktą dieną išgirsdavau keliu atskambantį varpelį, prikabintą prie mūsų ūkio mulo, kurs atnešdavo man maisto, kai per kalnų viršūnes pamatydavau linksmą mūsų mažojo berniuko galvelę arba senosios tetos Narodės rausvą kepuraitę, aš būdavau tikrai laimingas. Aš tuoj išgirsiu visas pakalnės naujienas — krikštus, vestuves; bet labiausiai man rūpėjo sužinoti apie mano šeimininkų dukrelę, mūsų panelę Steputę, visoje apylinkėje gražiausią mergaitę. Nepasirodydamas esąs didžiai susidomėjęs, vis klausinėdavau, ar ji dažnai dalyvauja šventėse, pasilinksminimuose, ar pas ją lankosi jaunikiai; o tiems, kurie klaus, kas man, vargšui piemeniui, apie tai rūpi, atsakysiu, kad man dvidešimt metų, ir kad Steputė yra tai, ką aš mačiau pasauly gražiausio.

Vieną sekmadienį aš ilgai laukiau atnešant maisto. Rytą tariau: „Tai sumos kaltė“. Paskui, apie pietus, pakilo audra, ir aš maniau, kad kelias bus blogas ir mulas negalės į kalną įkopti. Pagaliau, apie trečią valandą, kai nusiblaivė dangus ir kalnai ėmė blizgėti nuo vandens ir saulės, kai ėmė šlamėti krintą nuo lapų lašeliai ir šniokšti patvinę upeliai, išgirdau mulo varpelį, skambantį taip aiškiai ir garsiai, kaip Velykų ryto varpai. Bet mulu jojo ne mažutis berniukas ir ne senoji Naradė. Tai buvo... įspėkit kas!.. mūsų panelė, mano vaikai, pati mūsų panelė tiesiai atsisėdusi tarp pintų iš karnų krepšių, visa gražiai išraudusi nuo audros atgaivinto kalnų oro.

Mažutis buvo susirgęs, tetulė išvažiavusi pas savo vaikus — man tuojau papasakojo gražioji Steputė, lipdama nuo mulo; ji susivėlavusi todėl, kad paklydusi. Ji buvo gražiai šventadieniškai apsitaisiusi — su blizgančia mezginiais apvadžiota suknele, persirišusi gėlėtu kaspinu; greičiau galėjai pamanyti, kad ji jojo ir pasivėlavo į kokius šokius, negu ieškojo krūmuose pamesto tako. O mielas sutvėrimėlis! Negalėjau nuo jos atitraukti akių. Niekad aš jos iš taip arti nebuvau matęs. Kartais žiemą, kai kaiminę pargindavau į pakalnę ir kai vakarais įeidavau į vidų vakarienės, ji vikriai ir grakščiai pereidavo kambarį nieko nesakydama tarnams, visada pasipuošusi, truputį išdidi... O dabar aš ją vienas matau prieš save; ar aš galėjau būti ramus?

Išėmusi iš pintinių maistą, Steputė ėmė smalsiai aplinkui žvalgytis. Kilstelėjusi kiek savo gražią išeiginę suknelę, kuri galėjo susiteršti, ji įėjo į gardą — norėjo pamatyti kampelį, kur aš gulėdavau: krūvą šiaudų su avikailiu, mano didįjį apsiaustą, pakabintą ant sienos, piemenišką lazdą ir akmenų svaidyklę. Tai visa jai atrodė keista ir įdomu.

— Tai čia, mano vargšas piemenėli, tu gyveni? O, kaip tu turi nuobodžiauti, juk visada vienas! Ką tu veiki? Apie ką mąstai?..

Aš norėjau atsakyti: „Apie jus, valdove“, ir būčiau nepamelavęs; bet aš buvau taip sumišęs, kad neradau žodžių. Žinau, kad ji tai pastebėjo ir, išdykėlė, norėjo padidinti mano sumišimą tardama:

— O tavo draugė, piemenėli, ar kartais čia užlipa tavęs atlankyti?.. Tai be abejo kokia nors aukso ožkelė ar Esterelės *) fėja, bėgiojanti tik kalnų viršūnėmis.

Taip kalbėdama ir kraipydama savo šypsančią galvutę, ji pati buvo labai panaši į Esterelės fėją; skubėdama grįžti, savo apsilankymą darė panašų į trumpą sapną.

— Sudiev, piemenėli.

— Sudiev, valdove.

Ir ji išvyko tuščiomis pintinėmis nešina.

Kai ji išnyko leisdamosi takeliu už kalnų, man rodėsi, kad akmenėliai, kurie ritosi iš po mulo kojų, viens po kito krito į mano širdį. Ilgai ilgai aš girdėjau juos riedant; ligi vakaro aš buvau lyg apmiręs, nedrįsdamas pasijudinti, kad neišsklaidyčiau savo svajonių. Vakarop, kai kalnų daubos ėmė mėlynuoti ir galvijai bliaudami ėmė grūstis į gardą, aš išgirdau mane šaukiantį balsą ir atsigręžęs į takelį pamačiau mūsų panelę; dabar ji ne linksmai šypsojosi, bet visa drebėjo nuo šalčio, baimės ir drėgmės. Pasirodė, kad apačioje kalvų upelis Sorgė buvo patvinęs nuo audros lietaus, per jį pereiti buvo pavojinga — grėsė mirtis. Baisu, šiuo nakties metu nebuvo galima nė galvoti apie grįžimą,

*) Kalno vardas. Vert.

Vatikano sode.

nes kelio ji viena negalėjo rasti, o aš negalėjau palikti savo kaiminės. Ji bijojo, kad naktį reikės praleisti kalnuose ir kad dėl jos nerims namiškiai. Aš ją raminau:

— Liepos naktys trumpos, valdove... Neblogas laikas.

Tuojau sukūriau didelį laužą, kad ji galėtų išsidžiovinti kojas ir rūbus, sušlapusius Sorgės vandenyse. Greitai jai atnešiau pieno ir sūrių; bet mažutė negalvojo nei apie džiovinimąsi nei apie valgį. Matydamas jos akyse žibančias ašaras, aš taip pat norėjau verkti.

Tuo tarpu visiškai sutemo. Tik už tolimų kalnų viršūnės, vakarų pusėje, buvo matyti beblankstą paskutiniai saulės spinduliai. Aš norėjau, kad mūsų panelė eitų į gardą pasilsėti. Patieseęs ant šviežių šiaudų visai naują, gražų kailį, jai palinkėjau labos nakties ir išėjęs atsisėdau pašaly prie durų... Dievas yra mano liudininkas, kad jokia bloga mintis man neatėjo į galvą, nors meilės ugnis degino man krūtinę. Galvodamas didžiavausi vien tuo, kad gardo kampe visai arti keistai bežiūrinčios kaiminės į bemiegančią, pasitikėdama mano apsauga, ilsėjosi mano šeimininkų dukrelė — visų balčiausias ir brangiausias avinėlis. Niekados dangus neatrodė man toks gilus, žvaigždės taip žibančios... Staiga gardo anga prasivėrė ir pasirodė gražioji Steputė. Ji negalėjo miegoti. Gyvuliai vis šnabždino šiaudus ar užsisapnavę bliovė. Ji atėjo prie ugnies. Aš ją apgobiau ožkos kailiu, pakursčiau ugnį, ir taip mes tylėdami sėdėjom vienas šalia antro. Jei jūs kada

praleidote naktį po žvaigždėtu dangum, žinote, kad tą valandą, kada mes miegame, vienumoje ir tylumoje pabunda paslaptingas pasaulis. Šaltiniai aiškiau šnera, vandens paviršiuje sužiba mažos liepsnelės. Visos kalnų dvasios laisvai ima vaikščioti; ore juntamas nepastebimas judėjimas, tarsi girdi, kaip šakelės skečiasi, žolelė auga. Diena—būtybių gyvenimas, naktis — daiktų. Nepratusiam tai sukelia baimės. Todėl mūsų panelė nuo mažiausio triukšmo krūpčiojo ir vis glaudėsi prie manęs. Vienu tarpu kilo iš žemiau esančio tvenkinio ilgas melancholiškas dejavimas ir banguodamas atsimušė į mus. Tuo pačiu momentu šviesi žvaigždė tystelėjo per mūsų galvas ta pačia kryptimi, tarsi tas dejavimas. kurį čia jau girdėjome, nusinešė šviesą.

— Kas tai yra?—tyliu balsu paklausė Steputė.

— Siela eina į rojų, valdove.—Aš persižegnojau.

Ji taip pat persižegnojo ir susimąsčiusi žiūrėjo į erdvę. Paskui tarė:

— Ar tiesa, piemenėli, kad iš jūsų kai kurie esate burtininkai?

— Niekados, panele, tik mes čia gyvename arčiau žvaigždžių ir todėl apie jas daugiau žinome, kaip žemumų gyventojai.

Ji vis žiūrėjo aukštyn galvą parėmus ranka, apsisupusi avelės kailiu, kaip mažas dangiškas piemenėlis:

— Kiek ten jų daug! Kaip gražu! Aš niekados tiek nemačiau... Gal tu, piemenėli, žinai jų vardus?

— Taip, valdove... Žiūrėkite, aukštai, tiesiog mūsų galvų viršuj — tai švento Jokūbo kelias (paukščių kelias). Jis iš Prancūzijos eina tiesiog Ispanijon. Tai šventas Jokūbas iš Galicės jį nutiesė, norėdamas nurodyti narsiam Karoliui Didžiajam kelią, kai jis ėjo kovoti su saracėnais. *) Toliau eina Sielų Vežimas (Grigo ratai) su keturiais spindinčiais ratais. Trys žvaigždės, kurios eina pirma jų,—tai Trys gyvuliai, o pati mažoji, priešaky trečiosios, yra Vežėjas. Ar matote aplink krintančių žvaigždžių lietų? — tai sielos, kurių Dievas pas save nepriima... Truputį žemiau, ten, Grėblys arba Trys karaliai (Orionas). Tai mūsų piemenų laikrodis. Į ją žiūrėdamas, aš dabar žinau, kad vidurnaktis jau praėjęs. Dar truputį žemiau, vis į pietus, žiba Jonas iš Milano, žvaigždžių žibintas. Apie tą žvaigždę piemenys štai ką pasakoja. Vieną naktį Jonas iš Milano ir Viščiukas (Plejadė) buvę pakviesti į vienos žvaigždės, savo draugės, vestuves. Viščiukas labiau skubindamas, iškeliavęs, sako, pirmutinis ir ėjęs aukštesniu keliu... Žiūrėkite, ten aukštai, pačioje dangaus gelmėje... Trys karaliai ėję žemiau ir jį paviję; bet tinginys Jonas iš Milano pamigęs ir pasilikęs visų užpakaly; norėdamas sustabdyti paleidęs į juos įpykęs savo lazdą. Štai kodėl Trys karaliai vadinami taip pat

*) Visos liaudies astronomiškos smulkmenos imtos iš Provanso almanacho, išleisto Avignone.

ir Jono iš Milano Lazda... Bet, valdove, visų gražiausioji žvaigždė, tai mūsų, piemenų žvaigždė, kuri mums užžiebia aušrą, kai mes rytą išgenam kaiminę ir kai vakare pargenam. Mes ją dar vadiname Magelona, gražiąja Magelona, kuri eina paskui Provanso Petrą (Saturną) ir su juo susiveda kas septinti metai.

— Kaip, piemenėli, ir žvaigždės veda?

— Taip, valdove.

Ir kai ėmiau aiškinti apie tas žvaigždžių vedybas, pajutau, kad kažin koks švelnus ir purus daiktas lengvai pasviro ant mano peties. Tai atsirėmė į mano petį jos garbiniuota miego nuvarginta galvelė. Ji taip išbuvo nejudėdama, kol žvaigždės ėmė blykšti, ir auštančioji diena nustelbė jų šviesą. Aš tyliai į ją miegančią žiūrėjau ir sieloje jaučiaus sujaudintas, šventai globojamas aiškios gražios nakties šviesos, kuri man teikė tik skaisčių ir prakilnių minčių. Aplink mus žvaigždės, nuolankios kaip didelė kaiminė, keliavo savo paslaptingais tyliais keliais. Ir tarpais aš įsivaizduodavau, kad viena tų žvaigždžių, pati puikiausioji, skaisčiausiai žibanti, išklydo iš savo kelio ir atėjusi prisiglaudė prie mano peties pasilsėti...

Iš rinkinio „Lettres de mon moulin“ vertė *A. Kučinskas.*

M. Svyriūtė

* * *

Paslėpsiu Tave amžiams širdies labirinte ir angą jo vainikais apipinsiu. Tuos vainikus nupinsiu iš pražydėjusių rožių akstinų ir papuošiu juos sidabro rasa.

Paslėpsiu Tave tada, kai mano gyvenimo saulė rytuose nusileis, kai Tavo ietys sužeis mylimą širdį, kai tu uždėsi ant rankų amžino ilgesio retežius ir užginsi man siekti laimę...

Trunysiu tuomet vienumos kalėjime, ir skausmo retežiai žvangės man Tavo laimės himną. Aš šypsosiuos lyg laimingai mirštanti, bet neverksiu ant savo laimės kapo. Nes tik Tu gali nukryžiuoti mano laimę, tik Tu.....

Nukryžiuok ją, jei trukdo tau džiaugtis gyvenimo rytu, jei mano sielos ūkanos drumsčia Tavo saulėtas dienas. Aš visa lygiai iš Tavęs priimsiu: meilę ir neapykantą. Nenusimink, jei netikėtai sutiksi aptemusias mano akis ir neguosk jų savo gailestingu žvilgsniu. Nenoriu būti elgeta ir maldauti Tave išmaldos, nenoriu įkyriai persekioti Tavo širdį.

Aš pasislėpsiu nuo Tavęs, pakelsiu dangun ašarotas akis ir išmelsiu Tau laimę. Pamatysi, kaip tiesis augs Tavo svajonių bokštai ir klosis ant jų sidabro žvaigždės. Žemėje Tau bus amžinas pavasaris, žaliuos, žydės ji tik Tau..... ir lakštingalų suokimo bangos sups Tave džiaugsmo jūroj.

Amžiams paslėpsiu Tave širdies labirinte...

A. Petrauskaitė

Šuberto muzika

18 am. pabaigoje ir 19 am. pradžioje Viena gyveno savo aukso amžių. Visose meno srityse, literatūroje, dailėj, muzikoje, valdyboje, galima pastebėti tuo laiku nepaprastą judrumą ir gyvumą. Viena tuomet didžiavos tokiais vardais kaip Schwindo, Waldmüllerio, Füharicho, Nestroj, Lenau, Raimund, Mocart. Visur ieškota naujų kelių, naujų reiškimo formų. Titanas Beethovenas tuo laiku kūrė savo dieviškas simfonijas, Vienos priemiesčiuose skambėjo linksmos Lannerio ir Strauso šokių melodijos. Grilparceris drąsiai laužė sustingusias senų scenos veikalų formas ir mėgino kurti naują tautinę vokiečių dramą.

Tuo laimingu laikotarpiu yra gyvenęs ir kūręs ir Franc Schubert, neturtingo liaudies mokytojo sūnus. Šuberto likimas nebuvo toks malonus, kaip pav. Mocarto, kurį tėvas iš pat mažens stropiai auklėjo ir ruošė rimtam muziko kūrėjo darbui. Šubertas net nebuvo gerai pasiruošęs pianistas ir šiaip bendram jo išsilavinimui daug ko trūko, nors jis uoliai stengėsi tas spragas pataisyti.

18 am. muzikos mene įvyko rimtų atmainų. Manheimo mokykla, griaudama pasenusias tradicijas, išvedė muziką iš sustingimo, įkvėpė naujų formų, nurodė naujus kelius, o visa eilė genialių muzikų ir kompozitorių aukštai iškėlė ją į pačias meno viršūnes. Šubertas, muzikas, ėjo tuo pačiu keliu, kurį pradėjo Gluckas, kuriuo ėjo didieji Vienos klasikai, Haydnas, Mocartas, Beethovenas ir visa eilė kitų. Jis buvo to laiko, tų muzikalinių tradicijų sūnus, jo kūriniams turėjo nemažos įtakos to laiko muzikos pažiūros, stilius, formos. Jis to nė neslėpė. Jis labai gerbė, teisog dievino Beethoveną, labai giliai ir stropiai studijavo jo kūrinius; jis kartais net sakydavo savo draugams, kad nė vienas negalįs tiek aukštai pakilti, tiek daug pasiekti, kiek Beethovenas. Ir nors jų dviejų būdai buvo visai skirtingi, Beethoveno kūryba liko visuomet vyriausia Š. mokytoja.

Bet ne vienas Beethovenas yra turėjęs jaunam Šubertui įtakos. Jis yra daug ko išmokęs iš senųjų klasikų, Händelio, Haydno, Glucko, Mocarto, jis yra išėjęs klasišką mokyklą. Jis neišrado naujų formų, jo kūriniai turėjo tą pačią, griežtai nustatytą senąją sonatos, fugos, simfonijos formą. Bet jo turtinga vaizduotė padėjo jam tas senąsias formas pripildyti nauju, savotišku turiniu, ir tuo būdu Šubertas yra įdėjęs savo indėlį į bendrą muzikos kultūrą. Ypač daug nusipelnė Šubertas dainos meno srity.

Instrumentalinei muzikai Haydno, Mocarto, Beethoveno kūriniai jau seniai buvo parodę naujus kelius ir leido jai pasiekt aukštą tobulumo laipsnį. Opera taip pat laužė senąsias formas, plėtojo ir tobulino naująsias. Šubertui teko iškelti į meno plotmes užmirštą dainą, kuri turėjo, iki jo laiko labiau popularų, na-

Betliejus.

minės muzikos pobūdį. Kas yra Beethovenas simfonijoje, Mocartas operoje, Wagneris muzikalinėje dramoje — tas yra Šubertas dainos menui.

Šubertas kūrė tuo laiku, kada romantizmas iškėlė liaudies kūrybos svarbą, kada daugelis vokiečių poetų ir mokslininkų rodė gyvo susidomėjimo liaudies dainomis (kartu ir lietuvių dainomis). Bet Š. nebuvo pirmas. Mėginimų sukurti dainos meną buvo ir anksčiau, o Mocarto „Veilchen“ galėjo būti keliarodžiu visai Šuberto romantiškajai lirikai.

Šuberto daina — nuotaikos daina. Jo tikslas pagauti ko tiksliausiai tą nuotaiką, kuri glūdi komponuojamame eilėrašty ar dainoje, ir ją tonais išreikšti. Išlaikyti visą dainos koloritą (spalvingumą) iki mažiausio jo pakeitimo, iššifruoti paslėptą žodžiuos prasmę, smulkiausią jos atspalvį. Detalės (smulkmenos) nesvarbu, smulkmeniškai apdirbti plėšiamą paveikslą Š. nemėgo. Jo gyva vaizduotė leido jam intuityviai sugauti studijuojamo dalyko esmę, nuotaiką, ir dažnai dar skaitydamas eilėraštį, Šubertas jau turėjo galvoje visą muzikalinę medžiagą, kurią tereikėdavo vėliau sutvarkyti ir užrašyti. Kiekvienai eilėraščio strofai paskui ieško naujų melodijų ir harmonijos, naujo išreiškimo būdo, tuo būdu išvengia šablono ir tikriau išreiškia dainos mintį.

Šuberto dainos nėr paprastas dainavimas, fortepijonui pritariant. Jo dainų kūryboje negalima atskirti melodijų nuo akompanimento, nes tiedu dalykai yra visiškai susilieję į vieną bendrą neatskiriamą visumą. Viena melodija neišreiškia viso dainos turtingumo, bet tik kartu su fortepijono partija, kuri plėšia melodijai atsakantį foną ir duoda jai spalvingumo ir tikrumo. Šuberto kūryboje dainų melodija, harmonija, deklamacija — viskas yra surišta, vieninga.

Šuberto melodijos yra savotiškos, originalios, nors jų šaknys glūdi tautinėse vokiečių dainose ir šokiuose. Šubertas iš ten sėmė sau medžiagos, dėl to jis buvo ir tebėra toks artimas vokiečių liaudžiai ir toks populiarus. Kaip ir liaudies dainos, Šuberto melodijos yra paprastos, natūralios, labai nuoširdžios.

Šuberto melodijos ir akompanimentas yra išaugę iš vaizduojamo dalyko ritmo, kuris sudaro vyriausią kūrinio motyvą. Šubertas ypač jautriai mokėjo padaryti įvairius judesius ir juos muztkališkai atvaizduoti. Pav., žinomos jo įvairiausios kelionių dainelės, pagarsėjusios malūnininko dainos, ištisas dainų ciklius „Winterreise" (žiemos kelionės) — visos rodo melodijų įvairumą, akompanimento turtingumą ir gražiai išreikštą ritmiką. Tam pačiam judesiui išreikšti Š. visuomet mokėjo surasti įvairiausius reiškimo būdus. Štai pav., žinoma jo dainelė „Wohin" (kur link). Jau patys pirmieji taktai aiškiai rodo visos dainelės vyriausią ritminį motyvą — upelio bangų čiurlenimą ir linksmai nusiteikusio keleivio žingsniavimą. Šitame ritminiame fone yra vaizduojamas toliau visas muzikalinis paveikslas. Upelis linksmai čiurlendamas skubiai rita savo bangas pakalnėn gražią saulėtą pavasario dieną. Berniokas niūniuodamas ramiai keliauja šalia, stebėdamasis linksma upelio daina, ir stengiasi atspėti, ką ji reiškia. Staiga jis suabejoja. Jis esąs vienas, nežinąs savo kelionės tikslo. Nusiminęs klausia upelį, kur tikrai esąs jo kelias. Tuoj keičiasi ir melodija, pereidama vietomis net iš Dur tonacijų į moll, paspalvindama tokiu būdu visą dainelę. Arba kitas pavyzdys: „Gretchen prie ratelio", kur ratelio vienodas dūzgimas aiškiai girdėti per visą kūrinėlį ir sudaro vyriausią akompanimento motyvą.

Šubertas nėr vien dainų kūrėjas. Jis yra parašęs 9 simfonijas, iš kurių labiau žinomos IV-C-Moll, vad. tragiškoji, VII-H-Moll, nebaigtoji, ir C-Dur; 15 kvartetų stygų instrumentams, du gražiu trio fortepionui ir dar daug smulkesnių dalykų, sonatų, variacijų, fantazijų, impromptus, polonezų, valsų.

Kas norėtų giliau pastudijuoti Šuberto kūrybą, galėtų rasti medžiagos šiuos veikaluos:

1. W. Dahms, Schubert, 2. M. Bauer, Die Lieder Franz Schubert, 3. Otto Fr. Deutsch Fr. Schubert, die Dokumente seines Lebens und Shaffens. 4. K. Kobald, Franz Schubert.

Laikas teikia mums daug gražaus, bet antrojo Šuberto mums neduos.

Robert Schumann.

Schuberto paminklo parašas:

Muzikos menas yra čia palaidojęs didelį turtą, bet dar didesnes viltis.

Grillparzer.

J. Orenderaitis

Svetimų kraštų augalai Lietuvoj

Lietuvos Botanikos Sodas užima apie 30 ha žemės plotą. Sodas turi muzejų, kuriame yra įvairių medžių, gėlių ir kitokių botanikos mokslui reikalingų rinkinių.

Čia noriu trumpai aprašyti bent svarbiausius augalus, esančius Sodo šiltnamiuose. Žinoma, tie augalai toki dideli neišauga, kaip šiltuose kraštuose.

Sequoia gigantea, lapais panašus į mūsų eglę, auga Kalifornijoje. Užauga 25 metrų storio ir 8—9 metr. aukščio. Kadangi jis sunku nukirsti, tai daro tunelius, pro kuriuos važiuoja autobusai, traukiniai.

Eukaliptas (Eucalyptus globulus) auga Australijoj. Užauga 150—200 metrų aukščio; lapų kvapas labai malonus; jis yra vaistas džiova sergantiems.

Musėgauda — Nepenthes ventricosa. Auga Filipinų salose. Tai ypatingas augalas, kuris minta musėmis. Muses gaudo tam tikrais maišiukais su dangteliais; kai musė ar kitas vabzdys įlenda, dangtelis užsidaro. Dėl to ir jo vardas musėgauda.

Kaučiuko medis—Chanemorpha macrophylla. Auga Rytų Indijoj, Malajų salyne ir kit. Iš jo gauna gumą, vartojamą kaliošams daryti.

Geležies medis — Jacaranda oralifolia. Labai sunkus, skęsta vandeny; dėl to ir pramintas geležies medžiu.

Hippomauc maucinella. Auga Indijoj. Labai nuodingas medis. Iš šakų leidžia dujas, nuo kurių žmogus miršta. Kellauninkai apsistoję po jais pasilsėti, dažnai nesikelia. Afrikoje nusikaltėlius pririša po šiuo medžiu. Tie už poros valandų miršta.

Žuvmedis — Anamirta cocculus. Auga Rytų Indijoj. Šio medžio miltelial kenkia žuvims. Jei sumalti ir pabarstyti ant vandenio, kur yra žuvų, visos žuvys žūtų.

Urera baccifera. Panašus į dilgėlę. Auga Amerikos Australijoj. Turi labai didelius spuogelius, kurie bet kuria vieta paliesti daro net žaizdas, kurios neužgyja kokias 5 savaites.

Mirštantis augalas — Laportea moroides. Auga Australijoj. Paliestas taip smarkiai dilgina, kad ne tik paliestą vietą skauda, bet po kiek laiko ir toliau pasiekia, net širdį, nuo ko gali žmogus mirti.

Kakavo m. — Theobroma cacao. Auga Amerikos atogrąžose. Šis medis duoda mūsų vartojamą kakavą.

Kamparo m. — Cinnamomum camphora. Auga Kinijoj ir Japonijoj. Iš jo gaunamas kamparas. Lapai kvepia panašiai kaip kamparas, šiek tiek maloniau.

Muilo medis — Sapindus sapandria. Auga Amerikoj ir Australijoj. Iš šito medžio sėklų gamina muilą.

Migdolas — Migdalus communis. Auga tropikų Azijoj. Tai visiems žinomi vaisiai, kuriuos deda į tortus ir kit. valgius.

Citrinos medis — Citrus medica. Auga Azijoj. Veda citrinas, kurias vartoja prie arbatos.

Lapelių medis — Laurus nobilis. Auga šiltuose kraštuose. Lapus vartoja valgiui skaninti. Tai šeimininkių vadinami „lapeliai“. Labai gražus aukšto stiebo medelis, ant viršaus tankus vainikas.

Švento Jono medis — Ceratonia Siliqua. Auga Europos rytuose. Šis medis duoda visiems žinomą Švento Jono duoną.

Naujosios Zelandijos linai — Formium tenax. Auga N. Zelandijoj. Lapai panašūs į balose augančius ajarus — kalmes, tik kiek platesni ir didesni. Lapas toks stiprus, kad negalima nutraukt. Iš jų gamina virves.

Jautramedis — Mimosa pudica. Auga Brazilijoj. Panašus į akaciją. Labai jautrus. Vos pajudinti lapai susitraukia.

Elniaragis papartis — Platycerium alcicorne. Auga be žemės, prie kamščio medžio žievės. Iš savo išleistų apačioj gana plačių lapų sudaro tokį puodą, į kurį pribyra visokių trąšų, kuriomis paskui minta. Lapai panašūs į elnio ragus.

Indijos lotosas — Nelumbium speciosum. Auga Azijoj, Afrikoj ir k. Mėgsta vandenį, dėl to ir auginamas vandeny. Užauga apie 2—3 metrus aukščio. Lapai panašūs į uzarėlių lapus. Dydžio 70 cm. — skersmeny. Žiedas šviesiai ružavas, apie 30 cm. dydžio. Žiedas žydi tik 3 dienas.

Vandeninės lelijos — Nyphdea lotus. Auga Azijoj, trop. Afrikoj. Žiedai įvairių spalvų, pav., šviesiai mėlyni, raudoni, balti ir t. t. Žydi ne kartu, bet pasikeisdami: vieni naktį, kiti dieną.

Vandeninė rožė — Viktoria regia. Iš Brazilijos. Lapai užauga iki 2 metrų, panašūs į lėkštę. Lapas atlaiko 6 metų vaiką, apie $1^1/_2$—2 pūdų svorio. Žiedas pražydėjęs baltas, į vakarą keičiasi į rausvą; žydi tik vieną dieną. Žiedo dydis nuo 28—30 cm. pločio.

Ryžis — Orysa satyva. Iš Japonijos. Auga Kinijoj, Indijoj, Persijoj. Mėgsta drėgmę. Šiais metais botanikos sodo šiltnamy užderėjo gana geral.

Papyras — Cyperus papyrus. Iš Elgipto Nilo upės. Tai labai brangus augalas. Kai nebuvo popierio, skaldydavo ba-

lanelėmis ir lipindavo prie kokio nors daikto, paskui rašydavo. Papyrą pradėjo vartoti apie 3000 metų prieš Kristų.

Schinus Molle — Gyvmedis. Iš atogrąžų Amerikos Jo lapai juda kruta vandeny, kaip gyvsidabris, mat, turi daug aliejaus.

Smilkalo med. — Cistus ladiniferus. Šis medis duoda ladaną—smilkalą, kurį vartoja katalikų ir stačiatikių bažnyčiose.

Kristaus kančios medis — Passiflora coerulea. Auga Brazilijoj. Šios gėlės perpiautam žiede matyt visi Kristaus kančios ženklai: replės, vinys, kopėčios, erškėčių vainikas.

Bananų medis — Musa textilis. Auga šiltuose kraštuose. Iš vaisių gamina duoną. Lapai ilgio apie 1—1½ mtr., pločio 30—35 cm.

Kelialuninkų medis — Revenala Madagaskarensis. Auga Madagaskare ir kitose šalyse. Labai didelis ir didelių lapų medis. Iš padarytos mažos žaizdos medyje teka vanduo, kurio pakanka apie 100 žmonių.

Arbatmedis—Thea chinensis. Auga Kinijoj, Japonijoj, Ceilone. Arbatos medis užauga apie 12 mtr. aukščio. Iš lapų gamina arbatžoles. Kinuose arbatos medį augino dar prieš Kristų 2700 metų. Vadinas, arbata vartojama jau dauglau kaip 4500 mt.

Aristolochia grandiflora. Labai didelių ir gražių į pypkį panašių žiedų; žiede telpa vyro skrybėlė. Iš Jamaikos salos.

Agave Americana. Labai didelių ir storų lapų augalas. Vieną kartą savo gyvenime žydi. Mūs krašte žydėtų sulaukęs 90—100 metų. Žiedai panašūs į telefono stulpų izolatorius.

Nakties karalienė — Cereus grandiflora. Žydi tik kartą metuose ir apie vidunaktį. Žiedai gana dideli ir gražūs, baltai rausvi. Augalas panašus į kaktusą.

Akmenukas — Mesembrianthemum Pseudo-Arucantellum. Auga Afrikoj, Australijoj. Augalas ypatingas tuo, kad turi ginamą spalvą, t. y., taip prisitaikęs prie akmenukų, jog net sunku skirti ar akmuo, ar augalas.

Kaktusų šeim. aug. — Stapelia. Turi tamsiai raudoną pūvančia mėsa dvokiantį 20 cm. žiedą. Musės deda į žiedą kiaušelius. Bet skaudžiai apsirinka, nes kvapsnis tik vilioja, o maisto nėra.

Dekoratyvinis agurkas—Lagenaria laucantha. Agurkas ilgio 1 metr. 65 cm. Šio augalo agurkai vartojami tik kaip pagražinimas.

Luffa Cylindrica. Vaisiai panašūs į agurkus. Užauga iki 70 cm. Iš tų vaisių gamina ilgas kempes, kurias vartojama maudyklėse.

Lagenaria minima. Dekoratyvinis augalas, panašus į arbūzą. Jo kevalas toks tvirtas, kad net puodus gamina. Dydžio apie 20—25 cm.

Minkštasis riešutas (žemės riešutas) — Arachis hipogaea. Auga Amerikoj. Šis augalas — vienmetis augalas. Jį kasa kaip bulves. Riešutas su minkštu geltonu kevalu, su dviem, kartais su vienu branduoliu. Galima pirkti krautuvėse.

Tai tiek apie svarbiausius ir įdomiausius augalus. Be šių šiltnamiuose rasime įvairių įvairiausių palmių, dracenų, kaktusų ir įvairių paparčių rūšių; nors čia labai daug paparčių, bet žiedo nė vienas neturi.

Be žemėje augančių augalų, čia yra rezervuarų pilnų vandens, kuriuose auga įvairių vandeninių augalų. Tarp vandeninių augalų yra visokių spalvų žuvyčių. Visi augalai patalpinti keturiose oranžerijose. Sode yra įvairių rūšių medžių, įvairiaspalvių gėlių, dekoratyvinių krūmų, daigynas, sistematikos skyrius, kuriame yra vaistingų, nuodingų augalų, piktžolių rinkinių, mūsų klimatui pratinamų javų ir t. t.

Botanikos sodą veda prof. K. Regelis. Botanikos sodo inspektorius — Meisneris.

Kz.

Iš lietuvių literatūros lenkų kalba

Liudvikas Kondratavičius — Vladislovas Sirokomlia (1823—1862)

„Aušra“, lietuvių tautinės sąmonės žadintoja, dažnai mėgdavo verstis Kondratavičių į lietuvių kalbą. Tat rodo Kondratavičių buvus artimą lietuvių tautai. Ir iš tikrųjų: visoje eilėje vadinamosios lietuviškosios mokyklos lenkiškai rašiusios poetų ir rašytojų Kondratavičiaus vardas yra ne paskutinėj eilėj.

Kondratavičius likimo buvo nuskriaustas. Didžiai trokšdamas mokslo, teturėjo progos išeiti 5 klases; būdamas bajoras, turėjo vargą vargti; mylįs gilial vaikus, turi juos laidoti po vienas kito; mylįs žmones visuomenininkas susilaukia tos visuomenės dažnai smerkimo.

Visa tai atsiliepė Kondratavičiaus būde ir padarė jį linkusį daugiau į lyrizmą, į rezignaciją. Tuo savo lyrizmu jis buvo artimas ir mūsų tautai su jos dainų dainelėmis. Čia Kondratavičius darosi panašus į D. Pošką, norintį visa širdžia užjausti mužiką lietuvį. Taip, pavyzdžiui, vienoj vietoj Kondratavičius sako:

Nie żal mi serca, i nie żal mi głowy,
Dlia ciebie śpiewam, gminu szaraczkowy.
O tobie śpiewam, i z tobą zespolę
Nadzieje, radość, i smutki, i bole.

Twojem powietrzem orzeźwię oblicze,
Od twoich ptasząt wyrazu pożyczę;
Niech się myśl moja z pod serca wygwarzy
Nutą żniwiarską, w takt brzęku kosarzy, —
Gdzie chata słomą lub dranią pokryta,
Serdeczny Litwin niech piosnkę przeczyta,
A gdy swojaka dopatrzy się we mnie,
Zgrzeszyłbym mówiąc, żem śpiewał daremnie.

(Negaila man širdies, ir negaila man galvos; jums aš dainuoju, pilkieji žmoneliai! Apie jus dainuoju ir su tavim surišiu savo viltis, džiaugsmus, ir liūdesius, ir skausmus; jūsų oru atgaivinsiu sau veidą, iš tavo paukščių pasiskolinsiu kalbos; teiškyla iš širdies mano mintis ruglapiūtės daina, kuri seka plovėją taktu, — kur lūšnelės stogas šiaudais dengtas, širdingas lietuvis tepaskaitai dainelę, o kai ras savo prietelį manyje, būčiau nusidėjėlis, jei sakyčiausi be reikalo dainavęs).

Kondratavičiui rūpi, kad mužikas gautų nors kiek prasikrapštyti ausis, kad nors skaityti rašyti mokėtų. „Aušrai“ tas Kondratavičiaus noras patiko, ir 1884 m. ten skaitome vertimą: „Giesmės prasčiokėlio, nemokančio rašyti“. Štai to vertimo pražia:

Niekam ant svieto aš nepavydžiu,
Nei šlovės garso, nei turtų didžių,
Ir vis, kas yra žmonėms taip mielu,
Man tai lyg lapai žiedų suvytę;
Vieno tik daikto labai man gaila:
Kodėl nemoku ašei rašyti?

Tais pačiais metais „Aušroje“ randame ir kitą Kondratavičiaus dalyką „Plastų dukterį“. Jis pradedamas šiais žodžiais:

Ir vėl ateikit klausyt susitarę,
Ir vėl baisingą apsakysiu karę!
Ir vėl aš lietuvius jums aprašysiu,
Barzdotus nuožmius prieš akis statysiu.

„Aušros“ laikais buvo bandoma versti ir Kondratavičiaus „Margis“. Čia Kondratavičius stengėsi duoti lietuviams epopėją, kaip kad J. I. Kraševskis stengėsi tat padaryti savo „Anafieliu“. „Margyje“ vaizduojamas Pilėnų Kunigaikščio pasiaukojamasis žygis 1335 m. Kūrinio mintis graži, kalba ir eilėdara gražios, tik pats vaizdavimo būdas, pati epika silpnoka. Kondratavičius čia lyg Vergilijų imituoja vaizduodamas pragaro dievą Poklių. Bet vis tiktai „Margis“ visuomenės uždavinį atliko didelį.

Bendrai reikia pasakyti, kad Kondratavičius veikia skaitytoją ne savo vaizduokle, tik jausmais. Vaizdų Kondratavičiui tėra nedaug: tai lietuviškas kalnas, lietuviškas kryžius, Lietuvos žmogus. Net praeities vaizdavimas jo miglotas. Stiprus Kondratavičius savo lyrika, savo ilgesiu geresnės ateities, savo nuoširdumu, paprastumu, savo kalbos lengvumu ir sklandumu.

Mums Kondratavičius dėl savo to lietuviškumo — sužeto ir ūpo — yra brangus.

P. Karuža

Tvarka pinigų reikaluos

Ateitininkų organizacijos veikimui išsiplėtus, finansų trūkumas labai jaučiamas. Laikraščių ir knygų spausdinimas, suvažiavimų rengimas, ir centro raštinės reikalingos daug lėšų. Bet iš kur jų gauti, kai piniginiai reikalai pairę? Kuopos, rajonai ir centras gyvena tikrą pinigų badą ir daugiausia verčiasi dosnių mecenatų aukomis. Provincijos su Kaunu atsiskaitymo klausimas amžinai neišsprendžiamas: nustatytų mokesčių, skolų už „Ateitį“ ir kitus dalykus centras niekad visų negauna. Pačių kuopų iždininkai ir spaudos platintojai dažnai nesurenka iš narių reikalingų pinigų, tinkamai nesutvarko iždo bylų, neturi iš anksto numatytos pajamų ir išlaidų sąmatos. Dėl per mažo susirūpinimo medžiaginė organizacijos gerove, dėl apsvarstyto plano ir jautrios sąžinės stokos paprastai nukenčia idėja ir dvasinė narių pažanga.

Laikas v i s i e m s, pradėdant eiliniu nariu ir baigiant valdybomis, gyvai susirūpinti ekonominio organizacijos būvio pagerinimu. Mūsų idealas: v i s a s o r g. i š l a i d a s t u r i p a d e n g t i p a t y s n a r i a i. Mes esame labai dėkingi ateitininkų prieteliams už gausingą paramą (be jų pagelbos nebūtume pastatę didžiulių rūmų, negalėtume sušelpti mokslus einantį neturtingą jaunimą), bet neturime teisės per daug išnaudoti jų geros širdies. Juk norėdamas kiekvienas narys lengvai pajėgs sumokėti mažą nario ir draugiškumo mokestį, surasti keletą litų organui užsiprenumeruoti. Prie nedidelių pastangų kuopų valdybos galės atsiųsti centrui procentus, atsilyginti senas skolas. Liaudies patarlė sako, kad s k o l a — n e ž a i z d a, n e u ž g i s, — tai praverstų visiems finansų negalavimo kaltininkams įsidėmėti. Svarbios finansų sritiės į reikiamą aukštumą pastatymas yra nemažesnės vertės už kitus garbingus uždavinius.

Finansams gydyti receptas, ypač svarbus visiems ateitininkų ekonomistams.

1. J e i e s i i ž d i n i n k a s, b ū k b i z n i e r i š k a i a p s u k r u s i r t a u p u s. Surasti priemonių iždui praturtinti yra pagrindinis tavo uždavinys. Reikia mokėt prieiti prie narių, surengti pelningų pramogų. Gerai tvarkomi vakarai, gegužinės, koperatyvai gali duoti gražaus pelno. Įvairūs mokesčiai ir prenumeratos patogiausia išrinkti pradžioj metų, kai nariai turi daugiau pinigų, ir tai atlikti su didžiausiu malonumu. Visur laikytis taupumo. Išlaidas daryti tik būtinai reikalingiems dalykams. Iš iždo galima imti pinigų skoloms padengti, vėliavai įsitaisyti ar knygynui papildyti, „Ateičiai“ užsakyti. Tik jokiu būdu ne pasilinksminimams ir kitoms prašmatnybėms. Didesniam taupumui ir saugumui pinigai vertėtų leisti į apyvartą: padėti į banką arba koperatyvą. Tinkamas įsigyvenimas į savo pareigą, biznieriškas apsukrumas ir mokėjimas išnaudoti kiekvieną progą pinigams paimti yra tie

geri Iždininko savumai, kurie padės visumet laiku atsiskaityti su centro įstaigomis ir metinį kuopos biudžetą suvesti su didesniu pelnu.

2. Iždininkas turi pasižymėti tvarkingumu ir jautria sąžine. Kiekvienas turįs atsakomybės jausmą iždininkas turėtų žinoti, kad organizacijos turtą reikia labiau gerbti ir saugoti nekaip savo. Dėl to jis iš anksto numato metinę pajamų ir išlaidų sąmatą (biudžetą) ir visokiais būdais stengiasi ją realizuoti. Sutaupęs kiek pinigų, ko greičiausiai atsilygina skolas, apmoka sąskaitas. Iždininkui būtina kasos knyga, pateisinamieji pajamų ir išlaidų dokumentai, kvitai; ką nors perkant, visumet reikalauti sąskaitų. Kas mėnuo iždininkas suveda kasos reikalus ir deda visas pastangas, kad revizija nepadarytų jokių priekaištų. Jis turi atsiminti, kad kiekviena netvarka finansams yra peilis. Teisingas iždininkas neturės moralinės drąsos paslėpti dalį narių, kad mažiau reikėtų mokesčių, negalės organizacijos pinigų naudoti savo reikalams.

3. Narių ekonomiškas auklėjimas. Iždininkas turi bet ne tik geras administratorius, bet ir finansinės dvasios nariuose skatintojas. Reikalinga tarp narių auklėti taupumą, tikrą turto supratimą, kad jie išmoktų žiūrėti į pinigą ne kaip į tikslą, bet kaip į priemonę aukštesniems tikslams siekti. Iždininkai turėtų įsąmoninti narius, kad jie mokėdami visokius mokesčius, atsilygindami už „Ateitį“, nedaro niekam jokios malonės, o tik atlieka pagrindinę savo pareigą. Raginti narius stoti į koperatyvus, atskiromis paskaitomis supažindinti su koperacija ir kitais ekonomijos klausimais. Čia yra plačiausia dirva kiekvieno iniciatyvai ir gabumams pasireikšti.

J. Matulionis

Vytautas Endziulaitis ateitininkų tarpe

Šiemet lapkričio mėn. 30 d. sueina 10 metų nuo šio didžiojo ateitininko mirties. Šiuo straipsniu prisimenam jo veikimą Voroneže ir jo visuomeninko nuopelnus. *Red.*

Minių minios žmonių . . . Eina po vieną kito, laužiasi į priekį, skuba . . . Bet ar žino, kur eina? . . Ar žino, kur veda tas platus vieškelis — gyvenimas? Ar sąmoningai žmonės renkasi jojo kryptį, o pasirinkę ar tikrai gyvena?

Klausimai amžini, kartu ir visada nauji. O atsakymas liekas tas pats: ne, ne visi žino, kur eina, ne visi žino, ką daro.

Tik nedaugelis išrinktųjų žino, kur eina, ko nori ir kaip tai pasiekti.

Prie šių priklausė ir nabašninkas Vytautas.

Dar daugiau. Ne tik jis ėjo tvirtu, sąmoningai pasirinktu keliu, jis kelią rodė didelei minčiai. Tai ateitininkai. Pats išsidirbęs pasaulėžvalgą, jąja gyveno, jąja remdamasis ir dirbo.

Čia ir noriu prisiminti tuos jo darbus, jo pastangas ateitininkų moksleivių tarpe.

Tai buvo tolimam Voroneže, iškilus Rusijos revoliucijai.

Prieš tai gyvenimas suvaržytas. Susirinkimai ateitininkų slapti, dažniausiai nedideliais būreliais ir tik retkarčiais dideliais būriais. Veikimas daugiau vidujinis; savęs lavinimas, rengimasis.

Įvykus revoliucijai, gyvenimas griežtai pakitėja. Nėra laisvės organizacijoms, spaudai ir žodžiui. Tai buvo didelio pakilimo ir nuotaikos momentas. Ateitininkai Voronežo moksleiviai atsakančiai išnaudoja tą momentą ir, rods, ar ne pirmkart pasireiškia viešajame gyvenime.

Tuometinė bendra pažiūra į katalikus buvo labai nekokia. Į juos buvo žiūrima kaip į atsilikėlius ir politiniame, ir ekonominiame, ir kultūriniame gyvenime.

Ateitininkams pirmiems reikia stoti į kovą ir sugriauti tą seną pažiūrą, įrodyti, kad katalikai nėra konservatyvūs žmonės, bet kartu nėra ir utopistai. Ir jie tą uždavinį visiškai atlieka. Sustiprėja patys ateitininkai savo nusistatymu, pasiryžimu. Patraukia paskui save lietuvius tremtinius ir gauna pagarbos savo priešininkuose, kurie neišlaiko puslausvyros ir negalėdami atsilaikyti idėjiniu atžvilgiu kviečia į pagalbą raudonąją armiją.

Tai buvo kapitulacija kairiųjų prieš ateitininkus.

Šitame ateitininkų sustiprėjime, jųjų aktingume, ateitininkų pasireiškime visuomenėje, kada buvo viešai garbinamas socializmas, kartu smerkiama tikyba, tautiškumas, buvo didelis nabašninko Vytauto nuopelnas.

Kol buvo kietas režimas, Vytautas tik retkarčiais apsilankydavo Voroneže, kur gyveno jojo tėvai. Tada jisai buvo Maskvos universiteto gamtos fakulteto studentas. Atsilankydamas nepraleisdavo progos nedalyvavęs ateitininkų susirinkimuose, kur skaitydavo įvairias paskaitas. Skaitė įvairiomis temomis, nes buvo gerai apsipažinęs su įvairiais pasaulėžvalgos klausimais. Jo pasaulėžvalga nebuvo kažkas užmesta, pasisavinta iš kito. Nei Jis buvo giliai pergalvojęs, išstudijavęs. Jojo įsitikinimai buvo protu paremti, grįsti argumentais ir giliais pamatavimais. Jis kol prieidavo tam tikro nusistatymo, daug abejodavo, dar daugiau ieškodavo, studijavo ir tik galutinai ir iš įvairių pusių pažinęs klausimą nusistatydavo. Pav. kai buvo studentas, jame kilo abejonės dėl Dievo buvimo. Ar yra ar ne? Ilgai kankinosi, ilgai klaidžiojo, daug skaitė, daug ginčų vedė, žodžiu, šį pagrindinį klausimą studijavo ilgai. Bet nusistatė teigiamai.

Ir visas jo darbas — tai išvada iš jojo nusistatymų. Vidutinio žmogaus ir yra tragedija, kad jis nusistatyt nusistato, pri-

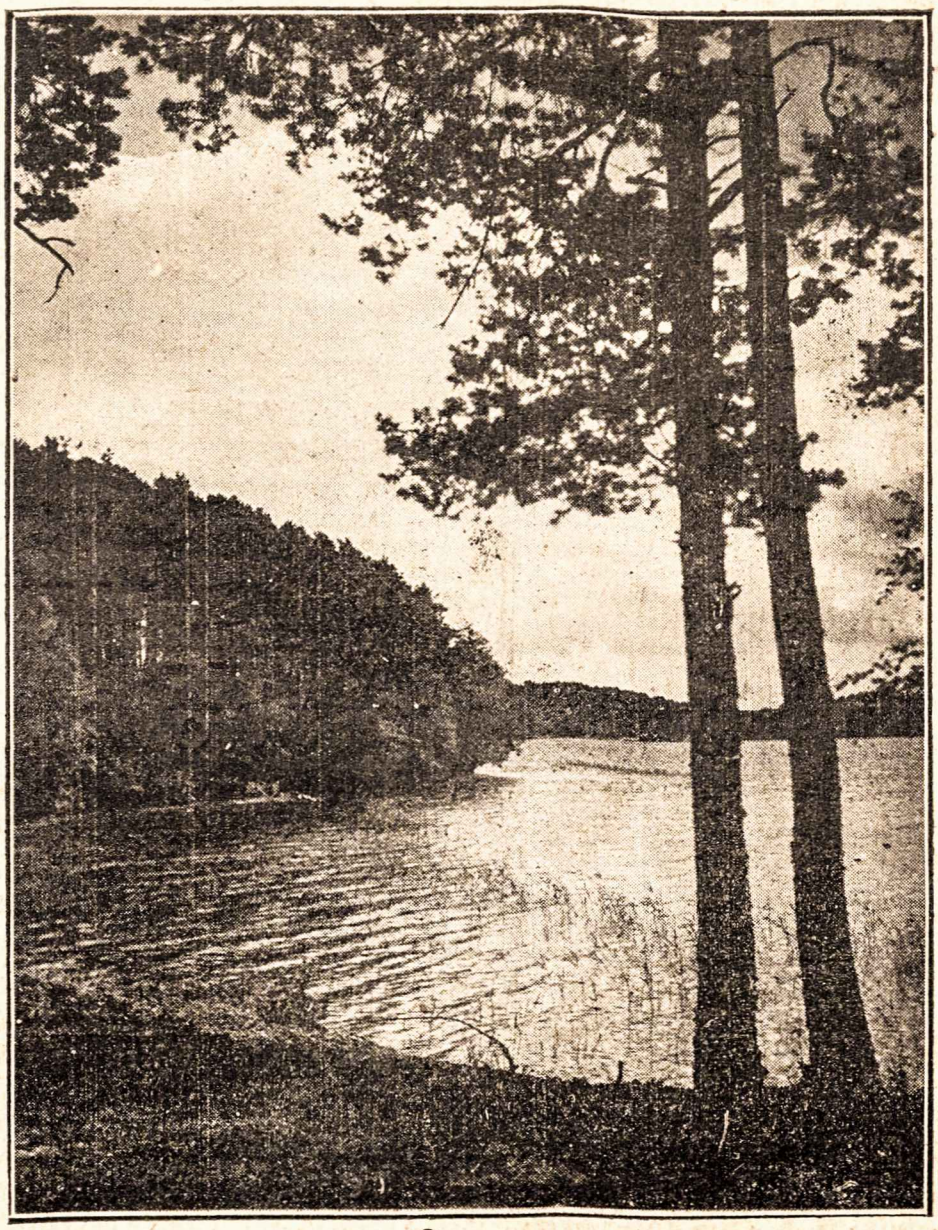

Šventosios vaizdas.

Iš „Meno Kultūros".

---

siima idejas, bet tuo viskas ir baigiasi. Gyvenimas tokio žmogaus krypsta ten, kur aplinkybės jįjį stumia, dirba tokį darbą ir taip, kaip ir visi kiti aplinkiniai. Žodžiu, kad idėjos eina sau, o darbai — sau. Pagaliau tos pačios idėjos išblunka, ir žmogus liekasi be turinio, be vairo. Tai pilkųjų asmenų dalia.

Vytautas griežtai priešingas tokiam gyvenime. Darbas ir jojo gyvenimas buvo padarinys jojo idėjų. Jojo gyvenimas — vado gyvenimas.

Vytautas ilgesnį laiką apsigyvena Voroneže 1917-18 mokslo metais. Čia ir sueina į glaudžius santykius su moksleiviais. Susieidamas su jais jis, rodos, pasineria jųjų tarpe. Jis tampa draugu. Jis, rodos, ne vadovauja, o tik tariasi. Jis kaipo vyresnis

nieko neužmeta. Jis tik paduoda mintį, svarsto ją kartu, dalinasi įspūdžiais, planuoja.

Jis kreipia taip, kad ir iniciatyva lyg išeitų iš pačių moksleivių Ypač pažymėtinas jo dalyvavimas politinėj visuomeninėje sekcijoje. Tada toks sekcijos užvardijimas nebuvo niekam baisus ir nesukeldavo jokių baimių. Tai buvo paprasto lavinimosi kuopelė visuomeniniam darbui dirbti. Čia mokydavosi pirmininkauti, sakyti prakalbas, įvairius ginčus vesti . . . Ji buvo taip įdomiai ir sumaniai jo vedama, kad josios susirinkimai sutraukdavo beveik visus Voronežo ateitininkus. Sekcijos vaisius — vėlesnis apėmęs visą Lietuvą katalikiškas visuomeninis judėjimas.

Jau pačiam Voroneže pirmi toki praktikos žingsniai buvo žengiami. Be didelės krikščionių demokratų draugijos, kur ateitininkai uoliai dalyvavo, padėjo savo vadams įsteigti atsargos kareivių kuopą ir jaunimo kuopą. Ypatingo dėmesio Vytautas kreipė į kareivių organizavimą. Tada mes tik gal iš dalies ir tai instinktu supratom, kad tai yra įvadas į didelius ateities darbus. Ir kada sykį išėjo ginčai, kad kiekvienas darbas turi savo užpakalinių tikslų, mes tvirtinam, kad Vytautas dirba mūsų tarpe be panašių tikslų, be jokių užpakalinių minčių. O vien iš atsidavimo mums ir noro padėti. Jis tvirtino priešingai, kad viskas turi savo tikslus ir jis dirbdamas tarpe mūsų taip pat jų turi. Mes netikėjom ir nenorėjom girdėti, kad jis mūsų visų garbinamas, gerbiamas ir mylimas, toks idealistas, pasišventėlis, atsidavęs kitiems, o save užmirštąs, galėtų turėti kokias užpakalines mintis, o kas svarbiausia, kurių mums nepasakytų.

Šiandie tenka pripažinti, kad jis užpakalinių minčių turėjo. Jo buvo gerai apgalvota, tikslūs planai sustatyti, o parengiamieji darbai tada pradėta dirbti.

Tie planai — darbas Lietuvoje, nepriklausomos Lietuvos kūrimo darbas. Jis iš mūsų ateitininkų rengė darbininkams kadrus, kurie sugrįžę į Lietuvą ir išsisklaidę joje kibtų visu smarkumu organizavimo darbų. Jis aiškiai numatė, kad senių (o tie seniai beūsiai) vienų neužteks. Kas beliko daryti? O tokiam plačiam darbe reik šimtų ir tūkstančių pasiryžėlių. Tad ir pradėjo jų ieškoti moksleivių šeimoje. Čia žmonės jauni, energijos pilni, gali pasišvęsti, gali pasiaukoti, o taip dirbdami ir sumanios rankos vadovaujami kalnus gali nuversti. Vytautas pradžioje rengia kaip ir mitingus, kur vieni patys mokiniai dalyvauja įvairių partijų rolėje, toliau jau siunčia į ten pat begyvenančius tremtinius, kad juos organizuotų ir atitrauktų nuo rusų įtakos ir bolševizmo nuodų, žadintų tėvynės meilę ir gilintų jų religinį susipratimą.

Gal ne vienas pamanys, kad Vytautas Endziulaitis, toks idealus asmuo, kaip galėjo traukti jaunučius moksleivius į politiką ir į įvairius mitingus?

Iš anksto pasakau, kad kas taip manytų — klystų. Reikia atsiminti 1917 ir 18 metų sąlygas ir nuotaiką, kokia viešpatavo Rusijoje. Tada ten visi politikavo, visi tuo gyveno, o mitingai

buvo kasdienė duona. Vieni mokslеivіai ėjo kartu su rusais, ėmėsi šautuvo atstatyti revoliucinei Rusijai, kiti metėsi į lietuviškas tremtinių minias, kad iš jų prirengtų žmonių revoliucijai sukelti Lietuvoje, ateitininkai gi, likdami ištikimi savo idėjoms, pagauti tos bendros nuotaikos dirbti visuomenėje, ėjo į minias. Tada pats darbas visuomenėje, ėjimas į liaudį buvo laikomas švenčiausiu dalyku. Žmogaus visos geriausios jėgos turi būti jai atiduotos, kad jas vestų į šviesesnę ateitį, prie gerovės. Tai buvo pasiaukojimo momentas, savęs išsižadėjimo laikai. Duosiu pavyzdį. Moksleivių dažnai buvo renglami vakarai kartu su tremtiniais. Šiuose vakaruose, gegužinėse įsivyravo paprotys, kad moksleivis vestų šokti ne gimnazistę, bet būtinai tremtinę, o gimnazistė savo eile vedā kaimiečius. O jei kurie atsirasdavo ir laužydavo šį principą, tai susilaukdavo pastabų. Toki tai buvo laikai!

Jei atsiminsime tas idėjas, kurias turėjo kad ir Vytautas dėl darbo Lietuvoje, kas galėtų nenusilenkti jojo tada varomai akcijai? Juk reikėjo rengtis prie darbo. Prie išganingo darbo. Būsimus darbininkus reikėjo rinktis iš to, kas buvo. Taip ir darė.

Jis pats, parvažiavęs į Lietuvą, gal vienas iš pirmųjų metėsi į patį didžiausią vargo sūkurį—į kaimo darbininkus. Nuėjo, pasinėrė tame darbe, užmiršo viską, užmiršo ir save. Jo darbo rezultatai greit pasirodė. Darbininkai, tada vargo ir bado nukamuoti, iškart skeptiškai pasižiūrėję į Vytauto darbus, greit pažino jame savo draugą, savo vadą ir jį pamilo. Pamilę, ėjo paskui jį. Kauno darbininkai, nežiūrint visu įsiutimu varomos bolševikų propagandos, dauglausia nusekė paskui Vytautą, priėmė jo idėjas, išpažino jo mokslą.

Jojo Voronežo auklėtiniai sugrįžę nesnaudė. Kiekvienas kaip išmanė, kiek tesėjo jėgos ir protas, dauglau ar mažiau krutėjo.

Plačia banga sulūliavo Lietuvos gyvenimas. Naujos jėgos, nors išsklaidytos, bet sutartinai dirbdamos judino Lietuvos pamatus, žadino jos sąmonę, kėlė susipratimą, prieš slenkantį iš Rytų pavojų . . .

Vytauto asmuo daug padėjo ateitininko tipui nusistatyti. Tai buvo ateitininko pavyzdys, kuris ir šiandie ne vienam duoda jėgos, pasiryžimo ir ištvermės pilkajame Lietuvos gyvenime nešti su džiaugsmu dažnai sunkų ir nedėkingą jungą.

Vytauto atminimas gaivina sielą, skaidrina širdį, grynina protą, verčia užmiršti kasdienines smulkmenas, o žvelgti į beribį Tolį ir Gėrį!

Ernest Hello

Indiferentiškumas

Štai stovi prieš mus Taip ir Ne. Tūlas žmogus, kuris nieko nežino, prikaišioja tiesai, kad ji netolerantiška. Čia dėl šito žodžio tenka paaiškinti.

Kai jų klausai, tai ima rodytis, jog tiesa ir klaida yra du daiktai, į kuriuos galima lygiai žiūrėti, dvi karalienės, abi teisėtos, kurios gali ramiai gyventi kiekviena atskirai savo karalystėj, dvi dievybės pasaulį pasidalinusios, neturėdamos teisės paveržti viena iš antros valdžią. Iš čia eina indiferentiškumas, kuris yra šėtono triumfas; jam patinka neapykanta, bet jos neužtenka; jam reikia indiferentiškumo.

Indiferentiškumas (abejingumas) yra kitos rūšies neapykanta, šalta ir patvari, kuri apsisiaučia prieš kitus ir kartais prieš save apykantos pavidalu, nes indiferentiškumas niekumet nėra realus. Tai su melu sujungta neapykanta.

Reikėtų žmonėms, kad paleidžia kasdie prieš tiesą degančios skriaudos srovę, tam tikro nusistatymo, kurio jų būdui trūksta. Pasirinkti jų dalį — tai jokios dalies nepasirinkti. Vis dėlto šaukianti neapykanta greičiau išaiškinama, atsižvelgiant į pirmąją nuodėmę, negu tylinti neapykanta. Stebina ne tai, kad girdi iš žmogaus lūpų piktažodžiavimą išeinant. Ten yra pirmoji nuodėmė; ten yra žmogaus laisvė; ten yra piktoji dvasia; piktažodžiavimą galima išaiškinti. Mane į visiškai nesuprantamą nustebimą panardina tas neutralumas.

Rūpinamasi žmonių ateitim ir amžina ateitim visa to, kas yra pasauly, prote ir laisvėj. Rūpinamasi tikrai ir būtinai pačiais jum kaip ir visais asmenim ir daiktais. Bet nežiūrint to, kad ir nesirūpintumėt nei savim, nei kitais asmenim, nei daiktais, jūsų dėliai susidomėjimas tikrai ir būtinai yra reikalingas. Jeigu esate gyvi, žadinkite savy gyvenimą. Imkite savo dvasią ir nuneškite ją į kovos lauką! Paimkite savo norus, mintį, maldą, savo meilę! Paimkite į savo rankas instrumentus, kuriais mokate pasinaudoti, ir dėkite ištisai ant svarstyklių, kur viską sveria.

Pabuskit, jeigu miegat. Atgykite, jeigu esate mirę. Ieškokite savo praeitose dienose, savo išblėsusiam gyvenime geriausią jūsų atsiminimą.

Atsiminkite ano meto rytmetinių rasų kvapsnį, kur jautėte, ir pamatysit, ar turite jėgos pasakyti: Vis tiek!

Pastatyti tarp ugnies tų, kurie myli, ir tų, kurie neapkenčia, turėsit paduoti galingą ranką vieniems ir antriems. Žinokite gi! Ne aplamai žmogui, bet jums šitas priminimas duotas, kadangi visos dorovės, proto, medžiagos jėgos, kurios yra jūsų nusistatyme, yra Dievo į jūsų rankas įdėtas ginklas su laisve vartoti už jį ar prieš jį. Turite kovoti! Jūs būtinai kovojate. Jums duotas tik kovos laukas pasirinkti.

Jėzus Kristus, atėjęs į pasaulį, visko iš žmonių turėjo prašyti, tapęs pavargėliu didesniu už visus pavargėlius. Jis prašė vietos gimti, jam atsakė. Namai buvo perpildyti; atvertas jam teliko tvartelis. Gyventi prašė vietos, atsakė jam ją. Žmogaus Sūnus neturėjo kur galvos priglausti, o kai reikėjo mirti, neturėjo penkių pėdų žemės atsigulti: žemė jį pakėlė tarp dangaus ir jos, ant kryžiaus.

Tas, kuris prašė, ir dabar tebeprašo. Jis gimti prašė vietos: tie žmonės, kurie namus perpildė ir neužleido vietos, nusiuntė Dievą tarp jaučio ir asilo gimti, nuostabiai pristato negirdėtą nerelkšmingumą nuobodžių niekniekių, kuriems pasišvenčia žmonės žodžių neapsakomomis atnašomis.

Žmogus rašąs knygą, savo tarnyboje turįs spaustuvę ryžtas neapskaitomai galybei. Niekas neišmatavo ir neišmatuos išorės ir išvidės jausmų, kuriuos jis sukelia ar suturi. Galite paklausti svetimo žmogaus, keleivio, kuris iš esmės nepriklausytų šios žemės papročių, nepažinotų žmonių apglušimo, koks veiksmas aplamai daro iš jėgos, kuri yra jų rankose, tai, kas tokiu būdu neša prieš pasaulį žodį.

Įsivaizduokite jo atsakymą, ir jo nusistebėjimą įsivaizduokit, jei kaip tyčia atverstų knygą ar laikraštį. Bet koks gi būtų tas nustebimas, pasakykit man, jei tos atvežtos knygos autorius pridėtų: „Tikra teisybė, kalbėjau, kad nieko nepasakyčiau, bet tai turėjo intenciją savo skaitytojus palinksminti, nes mes visi esam tikri, jog tie nereikalingi daiktai, kurie nieku neliečia nei Dievo nei žmogaus, tik jie sudomina visuomenę, o tiesa yra nuobodi".

Visų piktosios dvasios įkvėptų kvailysčių šitoji labiausiai jos verta. T i e s a y r a n u o b o d i! Tiesa! bet juk tai ji yra palaima! Tiesa, bet juk tai ji yra susižavėjimo pagrindas! Juk tai ją visos žinomos pažibos stengiasi susimbolinti. Juk tai jos tolimi spindulial kužda apie nežinomas sritis.

Tai ji laime kaltino vidury dykumų tremtinio švento Atanazo garbingą protą, tuo tarpu jį nubausti ten išsiuntusieji vos nemirdami nuobodžiavo savo rūmuose.

Žmogaus dvasia yra sukurta dieviškam maistui, kaip laike, taip ir amžinybėje! Nėra dviejų laimės šaltinių, jis tik vienas tėra, bet jis neišdžiūs, ir visi gali iš jo gerti! Gal turite nuobodžio meilę? Tai kreipkitės į Nebūtį! Ar turite gyvenimo meilę, laimės meilę, Meilės meilę? Kreipkitės į Būtybę.

Pats pasismaginimas —mažai težinomas daiktas,—pasismaginimas, kuris yra mažiau pakili laimės lytis, šalia tiesos tiek pat negalimas, kaip ir susižavėjimas (ekstazė), aukščiausia laimės lytis, nes nėra dviejų džiaugsmo šaltinių, o tik vienas: D i e v a s, O m n i a i n i p s o c o n s t a n t.

Jūs kalbėsite man dar apie indiferentiškumą, klaidos dalininką. Ką pasakytumėt apie gydytoją, kurs jūsų prie ligonio pašauktas atsisakytų juo rūpintis dėl atodairos į ligą, kuri reikalauja iš indiferentiškumo pagarbos? „Pagaliau, sakytų tas gydytojas'

tarp ligos ir sveikatos esu bešalis; aš esu eklektikas*): ir kodėl pagaliau liga nebūtų lygios vertės su sveikata? Kolera jus supažindintų su mėšlungiu, kurio jūs be to nežinotumėt. Kodėl nepamėgint koleros? Jūs teisiate pasirėmę kitų autoritetu, bet juk tai filosofo nevertas daiktas! Jūs patys turite vertinti, kad jūsų įvertinimas būtų protingas. Gerklės uždegimas gali ją papuošti išbėrimu, ko sveikata neduoda. Yra tai turtas ir pažanga. Teisybė, tie išbėrimai yra tik pusiau teisėti, bet ar tai nebus truputį toliau nužengta, negu juos smerkiant? Tai reikštų, taip rodos, truputį į fanatizmą įpulti".

Jaučiate jūs pasibaisėjimą ir keistumą, kai apie regimus daiktus kalbama.

Žinokit gi, kad ligos, žmogaus kūno išbėrimai, vėžiai ir tt. nuosaikiai eina iš tų nematomų klaidų, kurias Apaštalas vadina apsčiais nuodėmės padarais. Manykite, kad kūno nesveikata, kurios balsumo negalit jūs neigti, yra išdava, atspindis, įspėjimas nematomos klaidos ir blogumo.

Kas gi yra toji klaida, kad ji pradeda tokius vaikus?

O dabar prašau teisti indiferentiškumą, tą, kuris reikalauja, kad klaida būtų!

Aš nedrįstu apie tai mąstyti.

Šėtonas yra nuobodžio, nerimo ir visokio skausmo kunigaikštis.

Dievas yra džiaugsmo Viešpats. Tegu indiferentiškumas į save pasižiūri ir save teisia!

Štai teorinis ir dogmatinis indiferentiškumas. Praktinis gi indiferentiškumas maždaug panašiai byloja:

„Sergu maru, nėra negalimas daiktas, kad maras — klaidos ir blogumo išdava! Jūs tai sakote ir aš to neneigiu. Aš tikrai esu ant kelio vedančio į mirtį. Yra galima, kad aš esu ant kelio į pragarą ir kad visa tai iš klaidos eina. Tikrai yra, kad nuobodžiauju, kad jutimai su amžiu šiumpa ir kad mirtis ateis. Ši mintis nemaloni. Tačiau, jei Dievas pasiūlytų man valandėlę palikti šituos nuobodžius, vienodus, melagingus, mirštančius ir mirtingus daiktas, vedančius mane į dabartinį nerimą ir amžiną nerimą, paskui juos iškeisti į gyvybę, džiaugsmą ir palaimą, tai atsisakyčiau, net neklausyčiau jo kalbos man. Nueičiau žaisti nuobodaus žaidimo ir jam tarčiau: Eik sau. Eik sau, susižavėjimo savininke ir džiaugsmo valdove, eik sau! eik sau, saule, kuri ant purpuro ir aukso vilnių keliesi! Eik sau, prakilnume! Eik sau, spindėjime! Eik sau! Eik sau tu, kurs Alyvų darže krauju prakaitavai! Eik sau tu, kurs ant Taboro kalno persimainei! Atsitrauk, aš einu į kavinę, kur aš nuobodžiauju".

Kam jūs ten einate?

O kad toks jau mano paprotys.

Vertė *A. Vaičiulaitis.*

---

*) Kurs priima iš daugelio nuomonių ir įvairių rūšių tai, kas jam atrodo gera. V.

J. B.

Paukščių kelionės

Kiekvieną rudenį esame pastebėję, kaip paukščiai renkasi į būrius ir išskrenda į tolimus pietų kraštus. Žiemai pas mus pasilieka tik kelios jų rūšys. Dabar apskaityta, kad viso Lietuvoj paukščių yra apie 300 rūšių, Rytprūsiuose, kur jie nuolat tiriami, registruojami, suskaityta daugiau (311).

Suomių zoologas Palmen nustatė, kad paukščiai skrenda ne visu frontu, bet tam tikrais keliais. Iš Šiaurinės Europos turi keletą tokių kelių. Svarbiausia tačiau linkmė yra į pietų vakarus. Per Alpes perskrenda įvairiais tarpukalniais. Pas mus didelėmis grupėmis skrendančių paukščių nematyti. Daugiausia skrenda per Kuršių įlanką. Paukščių tyrinėtojas von Lukanus, dirbęs Rasytėj nustatė, kaip aukštai paukščiai skrenda. Tam reikalui jis pavartojo paukščio išnykimo punktą, pav., strazdas už 200 metrų vos matomas, povas iki 850 m. dar matomas. Aukščiau kaip 1000 m. paukščiai labai retai kyla. Geriausia paukščiui orientuotis 500 m. aukštume. Daugumas paukščių ekvatoriaus neperlekia. Mūsų gandrai ir kregždės lekia toliau. Rudenį ir pavasarį skrenda ne tais pačiais keliais. Todėl keletas paukščių rūšių (sėjikas) pas mus galima matyti tik rudenį, pavasarį jų nepastebime. Pavasarį, verčiami instinkto perėti, ko greičiausiai, tiesiausiu keliu skrenda į gimtąją šalį. Sustojimo vieta tų, kurie lekia toliau į šiaurę, yra Helgolando sala. Prieš išlėkdami paukščiai renkasi į būrius, tariasi, kartais silpnesniuosius net užmuša.

Dėl ko paukščiai skrenda?

Kelionės yra charakteringas reiškinys ne tik paukščiams, bet ir kitiems gyviams. Žuvys, ruoniai ir daugybė kitų mažesnių gyvių taip pat keliauja. Vieni paukščiai pas mus gyvena trumpiau, kiti ilgiau. Kai kurie išskrenda kasmet tuo pačiu laiku. Pav., čiurlys išlekia visumet rugsėjo 15 d. Kiti paukščiai išlekia, kai neturi kuo misti. Svarbiausia tačiau išskridimo priežastis—tradicija. Manoma, kad pirmą kartą paukščiai išskrido dėl ledų užėjimo, o kadangi žiema yra, lyg to laikotarpio pakartojimas, tad kasmet ir skrenda. Kiti mano, kad iš tolimos šiaurės paukščius išvarydavo tamsuma. Šis aiškinimas yra labiau patikimas.

Tam tikromis rūšims keliai yra gana tikslūs. Rasytėj buvo pagauta ta pati lakštingala toj pačioj vietoj net tris kartus.

Rudens kelionių palinkimas jaunuos paukščiuos atsiranda anksčiau, negu senuosiuos. Bet yra pastebėta ir priešingų atsitikimų. Vėlai išsiperėjusios kregždės dažniausiai žūva, nes tėvai išskrido nenurodę jauniesiems kelio. Tačiau Tinemano, Rasytės vedėjo bandymu nustatyta, kad gali išskristi ir be senųjų paukščių pagelbos. Per valandą skrenda apie 200 klm.

A. a. Jurgis Švermickas

Š. m. gegužės mėn. pabaigė savo trumpą ir skausmingą gyvenimą at-kas Jurgis Švermickas. A. a. Jurgis gimė 1906 met. gegužės mėn 16 d. Varnupių k. Padovinio v. Marijampolės apskrityj. Nors Jurgio tėvelis didokas ūkininkas, bet Jurgio trumpas gyvenimas buvo sunkus ir vargingas.

Per karą Jurgis buvo atskirtas nuo savųjų, patekęs į pietų Rusiją. Simferopolio mieste vargsta bendrabuty ir baigia pradžios mokyklą. 1917 m. grįžta į Lietuvą. Namie ūkis sunaikintas, visai šeimai reikia vargti. Jurgis trokšta ir prašo tėvelių, kad leistų toliau mokytis. Apsigyveno 3 kilom. nuo miesto pas gimines ir stoja (1919—20 m. m.) į Marijampolės V. R. J. gimn. 1 klasę. Ir taip vargsta iki penkių klasių. 1924—5 m., pagerėjus ūkiui, gali apsigyventi mieste. Stoja į ateitininkų eiles ir tikisi laisvai galėsiąs dirbti ir mokyklos suole ir idėjos draugų tarpe.

Bet 1926 m. po Kalėdų (būdamas VII-oj kl.) pradeda jausti ligą. Apie kovo mėn pradžią žiauri džiova parbloškia į lovą. Kenčia didžiausius skausmus per $2^1/_2$ metų, pasiilgsta idėjos ir mokslo draugų. Bet Jurgio valia tvirta, jis nenustoja vilties pasveikti ir dar 1926 m. gulėdamas lovoj užsiprenumeruoja ir skaito „Ateitį“. Bet 1928 m. po Kalėdų prisimeta dar antra liga ir gegužės mėn. 18 d. Jurgis pasimiršta. Rajono atstovai su vėliava Jurgį atsisveikina ir palaidoja gimtinio kaimo kapuos.

A. a. Jurgis buvo draugiškas, atviras, teisingas ir malonus draugas.

Tesuteikie jam už jo skausmus Aukščiausias kankinio vainiką, o jo kūnui tebūnie lengva tėviškės žemelė.

V. Stanynas.

Kaip prancūzų literatūroj pamini Lietuvą:

Jei jų rankos dreba, tai be abejo
Nuo Beržūnės šalčių;
Ir jei jie šlubuoja, tai todėl,
Kad tarp Vilniaus ir Kairo ilgas kelias.

Th. Gautier,
vienas didžiųjų prancūzų 19 a. rašytojų, romantikas, taip kalba, prisimindamas Napoleono kareivius

Aš visą gyvenimo švelnumą pirmąsyk pajutau, kai šiaurės ekspresu tarp Virbalio ir Pskovo važiavau.

Valery Larbaud,
didelis šių dienų prancūzų rašytojas kosmopolitas.

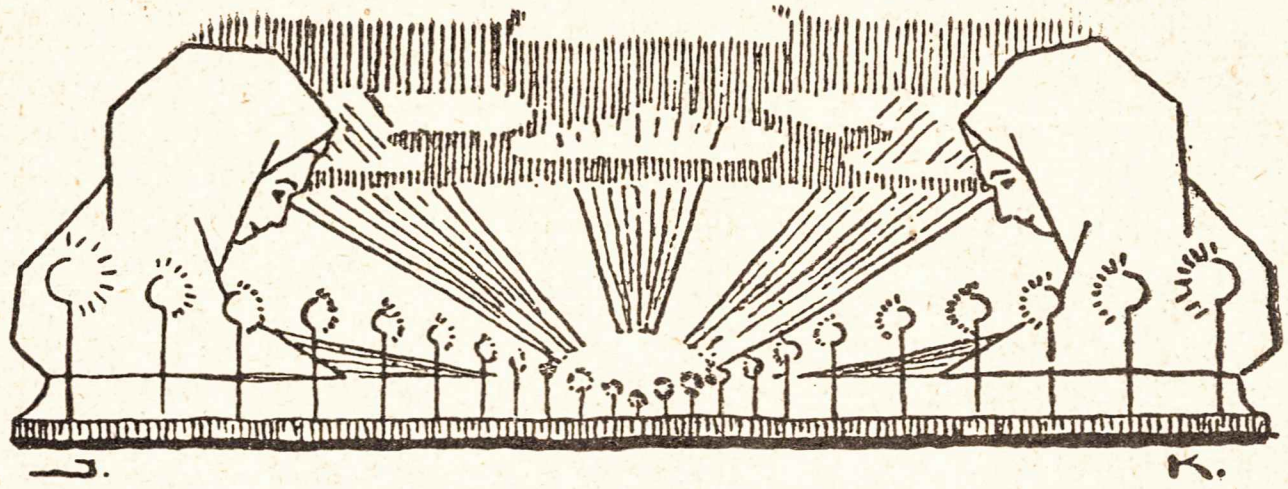

Jaunųjų žiedai

J. Tininis

* * *

Linksma ir malonu
Šokinėt dirvonais,
Džiaugtis ir gėrėtis
Jaunystėlės monais.

Niekas dar neverčia
Man jaunam liūdėti,
Vai, kaip linksma, gera
Šičia šokinėti.

Amžius noriu žaisti
Mylimą sapnuoti,
Džiaugsmo sūkuryje
Juoktis ir dainuoti.

J. Gutauskas

Vienatvėje

Į langą beldžia atklydę vėjai
Iš ten, kur vieši juoda naktis.
Mūza skaisčioji, argi tikėjai,
Kad mus kas šiąnakt dar atlankys?

Taip pasiilgau dausų mėlynės,
Mano sparnuočiai, skrisiu tenai.
Vieškelius kloniuos ligšiolei mynęs
Aš nebegrįšiu niekad čionai.

Kažkas už lango nusikvatojo.
Nejau iš mano juokias maldos?
Žiūriu į tolį — žvaigždutės moja,
Bet nepasieksiu jų niekados.

Neužmirštuolė

Praeities veidrodis

Laikrodis išmušė dvylika. Ligonė pakėlė galvą ir apsižvalgė. Kambarys buvo apšviestas silpna žalsva šviesa. Pasirėmusi ant lango miegojo slaugytoja Liucija. Prasivėrė ligonės lūpos ir ištarė tylius žodžius. Tačiau jie pažadino slaugytoją, kuri rūpestingai paklausė: „Ką man sakai, geroji Rena?“

„Aš, aš prašau Algį, kad jis pas mane ateitų“.

Vargšė mergaitė — manė slaugytoja, ji vis dar kliedi. Apkloščiusi ligonę patikrino temperatūrą; karštis buvo žymiai nupuolęs. Ligonė išgėrė vandens ir vėl užsimerkė.

Prie verandos privažiavo puikus apdengtas vežimas. Iš jo išlipo vidutinio amžiaus ponia. Įžengusi į kambarį pasisveikino su vyru, kuris susimąstęs sėdėjo prie lango.

„Koks tu geras!“ tarė ji: „lauki manęs net vidurnaktį!“ Vyras palingavo galva. „Ne tavęs aš laukiu — Rena labai serga“, pratarė.

„Kas jai atsitiko? Juk, man išvažiuojant, ji buvo visai sveika“.

„Žinai, kad ji mėgsta sėdėti prie ežero; matyt, peršalo ten, nes vakar buvo toks ūkanotas, vėsus vakaras, o ji ten ilgai sėdėjo. Parėjusi sakėsi, kad šaltis purto, bet to dar nepakako . . .“

Moteriškė nusimetė apsiaustą ir įėjo į Renos kambarį. Prisiartinusi prie ligonės, palietė ranka jos kaktą ir valandėlę pastovėjusi grįžo pas vyrą.

„Renai, matyt, pavojus praėjo; ji ramiai miega, tik dar karščio turi.“

„Sunku tikėti pavojų praėjus; karštis nuolat keičiasi ir momentais taip pakyla, kad net kliedėti ima. O tas kliedėjimas tai neapsakomai mane kankina. Ji mini kaž kokį Algį. Iš kur tas vardas? Nejau kūdikiui kas nors išreiškė mūsų gyvenimo paslaptį?“ Vyras atsistojo ir nervingai vaikščiojo po kambarį.

Žmona ramiai tarė: „Juk mergaitė sako visa tai nesąmoningai. Esu tikra, kad pasveiks ir to vardo daugiau neminės. Būk ramus, o aš eisiu poilsio, nes jaučiuos labai pavargusi.“

Ryto metą atsibudus ligonė pamatė prie lovos sėdinčią motiną. „Kur Liucija?“ liūdnai paklausė.

„Ji dvi naktis prie tavęs išsėdėjo akių nesudėjusi, išleidau ją pailsėti, aš tave paslaugysiu.“

„Dėkui, mama, bet man jau daug geriau, gali ir tu ilsėtis juk, rodos, naktį grįžai.“

„Taip, Renute, bet tėvelis rūpinsis, kad tave vieną paliksiu.“

„Tai atsiųsk man tarnaitę lig Liucija išsimiegos,“ nekantriai maldavo Rena.

Motina paklausė dukters ir išėjo. Renos nervingai judrios rankos tuojau surado popierį...

...Algis vaikščiojo ežero krantu, niūniuodamas liūdną romansą, kai jam padavė laišką. Jo rankos virptelėjo.

„Algi, po šeštadienio vakaro susirgau, bet dabar jau geriau; tikiuos, vėl greit rasi mane prie ežero.

Rena.“

Liūdnai susimąstęs pasuko vaikinas į tą pusę, kur pirmąjį kartą buvo sutikęs Reną.

Netoli dvaro rūmų, ant ežero kranto, gulėjo didelis akmuo, apie kurį žaliavo minkšta, tarsi aksomas, žolelė. Vieną vasaros pavakarę Algis pamatė ant akmens sėdinčią baltais rūbais mergaitę. Ji nulenkusi galvą skaitė knygą, o prie kojų gulėjo didžiulis šuo. Iš tolo pamatė ją Algis ir nejučiomis pasuko žingsnius artyn. Jam prisiartinus, smarkiai sulojo šuo, o mergaitė pakėlė galvą. Gilesnės už ežerą jos mėlynos akys nustebusios pažvelgė į vaikiną. Jis nusilenkė ir mandagiai atsiprašė, Rena linktelėjo galva ir šypsodamos subarė šunį.

Tuoj surado neatsargiai užverstą knygoje lapą ir skaitė toliau. Tačiau nepažįstamajam nuėjus, ji tik žiūrėjo knygon...

„Nematytas vaikinas“, galvojo Rena, lydėdama akimis besitolinantį nepažįstamąjį. „Iš kur jis galėtų būti? Ar į kurortus bus atvažiavęs?..“

Taip. Ji neapsiriko — Algis tikrai buvo atvažiavęs į kurortus ir apsigyveno netoli jos dvaro mažutėj viloj.

Iš to pirmo pamatymo Algiui paliko širdy jos akys... liūdnos, gilios, gal paslaptingos. O jos balta figūra ant žalsvo samanoto akmens jam priminė legendos deivę, išėjusią iš ežero ir besigrožinčią artėjančiu saulėlydžiu...

Minčių svaiginamas jis dar ilgai vaikščiojo ežero krantu ir iš tolo akimis pasekdavo gražiąją deivę.

Saulė paskutinius spindulius ištiesė žemai ir pasislėpė. Balta figūra pakilo nuo akmens ir lėtais žingsniais ėjo į dvarą. Užlipusi ant plačių laiptų, ji atsisuko, pažvelgė ir išnyko iš Algio akių.

Šį kartą Rena ilgai negalėjo užmigti ne vien dėl to, kad buvo graži mėnesienos naktis. Ji atvėrė kambario langą ir parėmusi rankomis galvą svajojo. Kaž kur netoliese pravirko smuikas. Ji niekumet lig šio vakaro nebuvo girdėjusi apylinkėje smuiko. Kas galėtų griežti? — gal jis... abejingai pamanė. Įspėjo ir šį kartą: tikrai griežė Algis ir griežė tą pat liūdną romansą, kurį neseniai buvo niūniavęs, kai jam padavė nuo Renos laišką. Kad ji girdi — Algis nežinojo; nežinojo ir to, kad smuiko rauda išspaudė mergaitei ašaras, kurios vydamos viena kitą krito pro langą ant miegančių gėlių.

Ryto metą pasitiko Rena tekančią saulę, bet smuiko jau nebegirdėjo. Dieną praleido parke po akacijomis, o pavakare ėjo savo mėgstamon vieton. Ežeru plaukiojo valtis; joje trys žmonės. Vienas jai vakar matytas, kurio kaž kodėl dabar ji negali nė valandėlę pamiršti. Valtelė priplaukė prie kranto. Iš jos iššoko ne-

pažįstamasis ir laivininko sūnaus lydimas ėjo meškerioti. Mostelėjo į ežerą meškerę ir paliko nejudėdami.

Rena, kaip ir vakar, skaitė knygą vogčiomis pažvelgdama į vaikiną. Algis tik retkarčiais dirsteldavo vandenin; jo akys buvo nukreiptos į ją. Kelis kartus susitiko jų žvilgsniai. Bet Rena greit nuleisdavo akis, kurios, susitikusios jautrų žvilgsnį, liepdavo skruostams raudonuoti.

Praėjo keliolika dienų. Rena kasdien matydavo vaikiną, kuris tik palenkdavo galvą ir tyliai praeidavo. Vieną kartą atėjusi pripraston vieton, ant akmens rado baltų vandens lelijų. „Nejau man?“ mąstė Rena. „Jeigu man, tai tik jis galėjo šiuos žiedus padėti.“ Tiesa, juos padėjo Algis; tačiau ten buvo ne tik žiedai, bet ir skaisti vos užgimusi meilė.

Tą dieną ji Algio visai nematė. Jis buvo įsitikinęs, kad žiedai jai visa pasakys.

— — — — — — — — — — — — — —

Juodu susibičiuliavo.

Rena jautėsi jau nebe viena — turėjo su kuo pasidalinti lig šiol dar niekam neatvertom jos gyvenimo paslaptim.

Rena gyveno pas savo tėvus prabangoje ir laisvėje, bet kaž kodėl nesijautė laiminga. Jos motina mėgo papuošalus, balius, dažnai važinėdavo svečiuosna ir mažai būdavo su dukterimi. Duktė buvo nuo motinos atšalusi. Ji daug labiau mylėjo auklę Liuciją, kuri ją užaugino. Renai būnant su motina darydavos kaž ko dėl liūdna, todėl ji labiau norėdavo pasilikti viena. Tačiau ji galutinai pamėgo vienumą, kai atsivėrė prieš ją tėvų gyvenimo paslaptis. Vieną dieną, kažko ieškodama tėvo biurkoje, Rena rado atvaizdą. Jame pažino savo tėvą, kuris buvo prisiglaudęs prie nematytos jai moteries. Moteris laikė ant rankų vos galintį pasėdėti kūdikį, o šalia jos stovėjo kelerių metų berniukas. Kitoje atvaizdo pusėje buvo užrašyta:

„Brangus dėde,

siunčiu Jums savo šeimynėlę su mūsų mažute Renute, kuri neseniai atnešė mūsų gyvenimui naujo džiaugsmo“.

Perskaičius šiuos žodžius Rena pabalo, o širdį gėlė gėlė...

„Aš turiu motiną ir brolį, bet kur jie šiandien?! Kodėl man tėvas nepasako net, kur jų kapai. Negana to, kad nuo mažų dienų nepatyrusi esu motinos meilės, bet dar apgaudinėja mane“. Ir skausmo ašaromis laistė atvaizdą.

Tėvo tuomet nebuvo namie. Po kelių dienų, jam parvažiavus, Rena lyg nieko nežinodama paklausė: „Tėveli, ar aš turiu brolį?“

„Koks keistas klausimas! Tai gali pasakyti tik kūdikis, o ne aštuoniolikos metų panelė.“

„Taip, tėveli, man jau aštuoniolika metų, o aš dar nežinau, kas mano motina ir kur ji!“

„Tavo motina sode, ir tau draudžiu daugiau panašiai kalbėti!“

„Atleisk, tėveli, daugiau neklausiu“, ir slėpdama ašaras išėjo.

Ir tėvas buvo ne mažiau susijaudinęs; jis labai mylėjo dukterį, bet šiuo atveju nemokėjo pasielgti kitaip.

Nuo to laiko Rena visumet buvo liūdna: vengdavo namiškių bei pažįstamų — užsidarė vienumos kalėjiman. Visa tai kankino tėvą, kuris neišdrįso pasakoti dukteriai praeities.

— — — — — — — — — — — — — —

Praėjo keliolika dienų. Rena pasveiko ir vėl nuėjo ežero pakrantėn. Pasitiko ten ją pasiilgęs Algis, kuris dabar jai buvo toks artimas brangus... Po trumpo nuoširdaus pasikalbėjimo Rena pasakė: „Algi, šiandien tavo eilė pasakoti autobiografiją“.

„Rena, atidengdamas savo praeitį, sudrumsiu tau gerą šios dienos nuotaiką; bet prieš tavo norą aš bejėgis.“

„Algi, aš noriu kentėti dėl tavęs, su tavimi kartu, noriu savo skausmais gydyti tavo praeities žaizdas“.

Algis nesipriešino. „Visa mano praeitis tai ramus vienodas gyvenimas; tik, motinai mirštant, plyšo praeities uždanga, ir aš pamačiau joje buvus audrų. Mano motina buvo pianistė, ir jos uždarbio pilnai pakako mum abiem. Ji mane neapsakomai mylėjo. Atmenu dar, kai mažas būdavau, tai ji nors ir pavargusi, sėdėdavo prie mano lovos ir bučiuodama užmigdydavo. Kartais kai pasilenkdavo prie lovos, iškrisdavo jai auksinis medalionas su retežėliu; ir kada aš juo žaisdamas norėdavau pažiūrėti, kas yra viduje — jos akyse suspindėdavo ašaros ir atsakydavo, kad ten yra mano veidrodis, į kurį tik užaugęs galėsiu pažiūrėti. Kartais pažadindavo mane jos karštos ašaros nukritusios ant mano skruostų. Ko ji verkdavo — tik mirdama tepasakė. Aš negaliu pamiršt tos skaudžios valandos, kada motina, pasišaukusi mane prie lovos, pro ašaras, bet šypsodamos, tarė: „Sūnau, jau greit mums reiks atsiskirti amžinai. Bet tu būk vyras ir nesijaudink per daug. Prabėgs kiek metų, ir mes susitiksim amžinybėje. Tik eik tais keliais, kuriais nurodžiau. Tu dėdės kunigo būsi visa kuo aprūpintas, ir saugos jis tave kaip savo akį. O dabar pasakysiu, kodėl mano ašaros tave dar mažutį pažadindavo. Aš mylėjau ne tik tave vieną, mano sūnau, bet ir tavo tėvą. O jis pamilo vieną gražią ponią. Ir teko mums išsiskirti“...

„Čia jos balsas nutrūko, o veide buvo matyti sielvartas. Pagaliau baigė drebančiu balsu: „Mes turėjom tave ir mažesnę dukrytę, kurią tėvas atsiskirdamas būtinai norėjo pasiimti sau. Aš dar priešinaus, bet žinodama, kaip labai jis ją myli sutikau. O aš pasilikau tave, kad greičiau užaugtum ir man duoną galėtum uždirbti. Alpstančia širdimi atsisveikinau su savo mažyte ir mylimu vyru. O jis, matyt, išsižadėjo mūsų, nes ir pavardę savo pakeitė. Netrukus jie išvažiavo, ir nuo to laiko daugiau nemačiau“. Tai tarusi, nuėmė nuo kaklo medalioną ir pabučiavusi jį pridėjo: „Dvidešimt metų išnešiojau šią brangenybę ant savo kaklo. Čia

yra praeities veidrodis, kurį tau tik užaugusiam žadėjau parodyti. Jis dabar priklauso tau, Algi . . .“

Tai taręs, Algis išėmė iš kišenės medalioną ir padavė jį Renai.

Sujaudinta Algio pasakojimu drebančiomis rankomis atidarė jį Rena . . . sušuko ir bejėgiškai nusviro ant Algio peties. Atgavusi sąmonę ištarė: „Ten mano tėvo ir motinos atvaizdai“.

Aukštų idealų galybė

Kiekvienas jaunuolis turi pasistatyt sau kokį nors aukštą tikslą pasiekti per savo gyvenimą. Todėl, jaunuoli, išsirink sau aukštą tikslą, pasistatyk jį sau prieš akis ir įtempk visas savo jėgas, kad jį pasiektum. Aš netvirtinu, kad tu jį pasieksi per kelis mėnesius ar metus; bet tai niekis! mūsų minčių ir pastangų teikimas nenueis vėjais: mes pastebėsim, kad tas tikslas, kurs pirma rodės nepasiekiamoj aukštumoj, dabar jau visai čia pat, nes kas veržiasi į tokį aukštą tikslą visa savo energija, tas diena iš dienos randa savy vis naujų jėgų, kurių anksčiau visai nejautė.

Kaip netikėtai daug gali išlaikyti žmogaus kūnas, mums puikiausiai įrodė Didysis Karas. Lygiai taip pat ir tu, jaunuoli, nustebsi pamatęs, ką pajėgia žmogaus dvasia, kai žmogus visomis jėgomis veržiasi į kokią aukštą gėrybę.

Taip jaunuoli, tu galėtum pasistatyti sau tikslu pergalėt savo didžiąsias ydas, arba pasirinkti sau laisva valia kokią svetimą kalbą išmokti, bet jau tada kasdien, be išimčių — kas anksčiau tau negalima rodėsi, pasiseks.

Greta tų artimesnių, norėčiau aš tau ir tolimesnį tikslą nurodyti. Anglų mokyklų vadovėliuose yra daug gražių patarlių, pav.: „Kur milijonai nepajėgia, ten stok tu su savo darbu!“ „Geram darbininkui dar pakankamai yra vietos viršūnėse“. „Geriausios pasauly vietos dar tebėra neužimtos“. “Protų ir charakterių pareikalavimas vis dar tebėra didelis: jų kainos nuolat kyla pasaulio rinkoje“ ir daug kitų. Ir kaip aš norėčiau, kad kiekvienas jaunuolis mieliau pasistatytų sau tikslą būti didžiu, garsiu, išlavintu, tvirto charakterio, negu milijonus susikrauti. Tiesa, sunku būtų tvirtinti, kad jis tikrai tokiu taps, bet vieną galim drąsiai sakyt, kad tas, kurs kaip erelis, visomis mintimis veržias į aukštus idealus, be abejonės daugiau prie jų prisiartins negu tas, kuris kaip ta kregždė visumet tik pagal žemę švaistosi.

Tu pasakysi: „Tada kiekvienas bus puikus ir išdidus!“ Šito aš visai nebijau. Atbulai — reikia žinoti, kad tas, kurio širdis liepsnoja tokiais aukštais idealais, lengvai nugalės visokias pagundas, negu tie, kurie neturi aukštų tikslų; jie palengva grimsta žemyn.

Todėl ir patarčiau aš pasirinkti jums vieno turtingiausio, bet taip pat ir darbščiausio amerikiečio Carnegie obalsį: „Mano vieta — viršūnėse.“ Bet ne per kitų paspirtis, ne per pagalbą savo giminių ir draugų stenkis patekt į viršūnes, o tik per rimtą darbą ir sąžiningą savo pareigų pildymą.

Šiandie netrūksta mums dar ir tokių, kurie nesimoko ir nežengia priekin dėl to, kad jie „negarbėtroškos“, „kuklūs“ ir p.. Oo, draugužiai! Bailumas nėra jokia dorybė, ir tinginystė — joks kuklumas. Tikras nuolankumas sako: „Aš esu niekas ir nieko nevertas, bet su Dievo pagalba aš viską galiu“.

Nuolatos kartok nuostabiai gražius vieno šventojo žodžius: „Dieve, mano Dieve! Aš esu niekis, tačiau koks esu — visas tavo esu!“ Kartok dažnai tuos žodžius ir pamatysi, kiek jėgų tu įš to įgausi. Parinko *J. Misevičius.*

Įvairumai.

Iš Šuberto gyvenimo.

(1797—1828)

Subertas*), dar mokinys būdamas, labai mėgo muziką. Beethoveno veikalai ypač vertė jaunąjį Šubertą stebėtis ir dievinti jų autorių. Jam Š. galėjo viską atiduoti.

Kartą Šubertas, kaip pasakoja jo draugai, grįždamas iš mokyklos pamatė prie teatro vartų naują skelbimą. Pasirodė, teatre ėjęs tą dieną Beethoveno “Fidelio“. Neilgai galvojęs, Šubertas nunešė savo knygas senų daiktų pardavėjui ir, gavęs kiek pinigų, nusipirko sau bilietą.

*

Kartą Šubertas aplankė savo draugą, taip pat žinomą muziką Benediktą Randhartingerį, kuris tuo metu buvo Grafo Szecheny sekretorius. Jiems besikalbant, staiga grafas kažkokiu svarbiu reikalu pakvietė Randhartingerį pas save. Šubertas turėjo palikti vienas. Belaukdamas draugo, jisai priėjo prie stalo ir pastebėjo eilėraščių rinkinį, kuris jam labai patiko. Įsidėjęs į kišenę grįžo namo ir komponavo iki vėlybos nakties. Sekretorius pasigedo knygos. Rytą bėga pasiteirauti Šuberto. Šubertas grąžino jam knygą ir parodė jau sukomponuotas tos knygos dainas. Tai buvo pirmosios pagarsėjusio vėliau „Malūninko dainų“ cikliaus dainos.

*

Šubertas kūrė greitai. Dažnai, dar skaitydamas eilėraštį, turėjo galvoje jau beveik visiškai sukomponuotą dainą. Kurdamas būdavo dažniausiai išsiblaškęs. Kartą Šubertas su keliais draugais buvo susirinkę pas bičiulį Hüttenbrennerį. Draugai linksmai leido laiką, dainavo, skambino, kalbėjo, svajojo. Pagaliau, vėlai vakarą,

---

*) Žiūr. A, Petrauskės straipsnį 430 pusl. apie kūrybą šio didžiojo muziko, kurio 100 metų sukaktuves visas pasaulis šiemet lapkričio 19 d. mini.

Šubertas priėjo prie fortepijono ir čia pat parašė savo gražiąją „Forelle“. Bet norėdamas nudžiovinti rašalą, įsikarščiavęs, vietoj smėlio griebė rašalinę ir išpylė rašalą ant ką tik parašytos kompozicijos.

Apie rašytojus

Emil Zola jaunatvėj ne sykį buvo sunkioj finansinėj padėty ir negalėjo laiku užmokėti už savo menką butą.

Kartą šeimininkė užpykusi tarė jam:

— Aš jau nebegaliu vesti jūsų sąskaitų, man tai per daug įkyrėjo . . .

Zola vaikiškai atsakė:

— Gerai, ponia! Bet ar galėsi atminti kitaip visas mano sąskaitas?

——

Emil Zola kartą nuėjo pas gydytoją.

— Ar tamsta jauti galvos skaudėjimą?

— Taip, — atsakė Zola.

— O kas Tamstą dar kankina?

— Jau keletas dienų aš nieko nevalgau, — nusiskundė Zola.

Gydytojas išrašė vaistus ir duodamas pacientui receptą pastebėjo:

— Šitie tamstai grąžins apetitą.

Tada Zola grąžino jam receptą tardamas:

— Tai nieko nepadės, brangusis gydytojau: apetito aš turiu kiek reikiant — tik valgyti nėra ko.

——

Prieš 14 metų Ungarijos pirklys Balasa parašė dramą. 27 teatrai ją atmetė. Vis dėlto tai neatgrasė Balasos. Nuo to laiko jis parašė 200 naujų veikalų, kurių nė vienas nebuvo priimtas vaidinti.

Balasa verčiasi kailiais. Pastaruoju laiku prekybos reikalai dramaturgui vyko taip gerai, kad susidarė daug atliekamo kapitalo. Uždirbtuosius kailiais pinigus jis nutarė skirti teatrui pastatyti, kuriame išimtinai bus vaidinamos pjesės nežinomų autorių... pirmoj eilėj jo paties.

Meilikavimosi mokslo katedra.

„Gerai elgtis ir prisimeilinti moteriai — amatas, ir reikia jo išmokti“. — Tokiais žodžiais pradėjo savo paskaitą Kembridže prof. Gitas. — „Milijonai vyrų meilinasi prie moterų, bet niekas tuo klausimu rimtai nesusidomi. Reikia paskirti specialią katedrą meilikavimosi mokslui“.

Tos mintys gavo daug pritarimo moterų tarpe, labiausiai tų, kurios dirba proto darbą. Romanistė Etel Mannen viename Londono laikrašty rašo:

„Prof. Gitas sako tiesą. Meilikavimasis ir jo menas turi būti mokomas. Vyrai turi žinoti kaip pasirodyti meilėje. Negalima

viso atlikti „iš prigimimo“. Vyrai iš pradžių turi teoretiškai tuo reikalu lavintis todėl, kad kiekviena moteris reikalauja kitoniško pasisakymo meilėj. Žiūrint koks jos temperamentas, jai patinka vienas ar antras pasisakymas. Aš pažįstu moteris, kurioms galima meilėj pasisakyti tik einant išsimokymo pagrindais“.

Klemanso*) Paryžiuj.

Iškaršęs Klemanso atvažiavo Paryžiun. Vieno Varšuvos laikraščio bendradarbis atvykęs į namus mėgino gauti su juo pasikalbėjimą. Bet „Tigras“ (taip pramintas Klemanso) pakartojo, kad jis niekam neduodąs jokių pasikalbėjimų. Bendradarbis sužinojo tik tai, kad Kelmanso kasryt atsikelia 5 valandą ryto, kartais net anksčiau, ir daug dirba.

— Be darbo netinka gyventi, — tarė „Tigras“: — o ką aš dirbu, ne jūsų dalykas ...

Į klausimą „ar mėgsti tamsta kiną?“ šaltai atsakė „ne“ ir reporteriui liepė išeiti laukan.

Bernardas Šou.*)

Liepos mėn. pradžioj Bernardas Šou gavo ir Antibų nuo kažin kokio moterų klubo sekretorės raštą, kur prašo atsiųsti jai dovanų vieną egzempliorių paskutinės rašytojo knygos: „Inteligentės moters vadovas į socializmą ir kapitalizmą“.

Po septynių savaičių Antibuose gautas Šou'o atsakymas. Jis prasideda žodžiais „Na, jūs po velnių!..“ ir baigiasi tuo, kad galutinai atsisako nusiųsti knygą.

Antibų bendrovės sekretorė tuojau Šou'o raštą nugabeno vienam Londono knygų pardavėjui, kuris noromis už jį davė tą knygą.

Po keletos dienų už šį Šou'o raštą vienas Naujorko knygų leidėjas užmokėjo 5 svarus sterlingų (apie 250 litų).

— Šis raštas, kuriame rašytojas moterį siunčia velniop, man yra tikras žemčiūgas; aš jo nepaleisiu iš savo rankų nė už kokius pinigus ... — tarė leidėjas.

Akustika ir sijonai. Anglų architektorius Liuitsas, perdirbinėdamas vieną Londono teatrą, viešai pareikalavo, kad moterims su trumpais sijonais būtų uždrausta lankytis į teatrus ir koncertus. Anksčiau — rašo architektorius, — kol moterys dėvėjo ilgesniais sijonais, visą balsą sugerdavo minkšta drabužių medžiaga, ir dainininkui nekliudydavo pasikartojąs jo balso atgarsis, rezonansas. Dabar, kada moterys savo drabužiams vartoja labai maža medžiagos, koncertinių salių akustika žymiai pablogėjusi.

---

*) Clemenceau (sk. Klemanso) yra vienas seniausių (turi 87 metus amžiaus) ir gabiausių prancūzų politikų. Per didįjį karą ir tuoj po karo vedė visą prancūzų užsienio politiką.

*) B. Show (sk. Šou) — vienas geriausių mūsų laikais anglų dramaturgas. Jo dramų ir Kaune buvo statyta.

Apžvalga

Ernest Hello (1828—1885). Š. m. lapkričio 4 d. suėjo lygiai 100 metų, kai Prancūzijos Loriente gimė E. Hello, tas nuostabus katalikų filosofas bei poetas. Šimto metų gimimo sukaktuvės nemirštamą Hello vardą apvainikuoja genijaus aureole, jo raštais sužavėti visi Vakarai.

E. Hello pagimdė giliu tikėjimu ir gamtos grožiu pasižymėjęs Bretanijos pusiasalis, prancūzams davęs dar Chateaubriandą ir Renaną. Jo tėvas—vyriausias miesto teisėjas. Vaiko dienas Hello praleido egzotiškam Keromano kaime, tarp medžiais apaugusių uolotų kalnų, didingo Atlantiko bangų ūžesio klausydamas, pro šalį plaukiančius garlaivius akim lydėdamas. Bene pirmuoju mokiniu baigęs Rennes gimnaziją, tėvo valią pildydamas išvyko į Paryžių teisių mokslų eiti. Tapo advokatu. Bet nepakęsdamas sukto teisininko amato ir ten vyravusios neteisybės, metasi į teologiją. Kun. Bundry padedamas Hello krikšč. filosofijoj atrado savo pašaukimą. Giliai išstudijavęs tuos mokslus, 1857 m. veda mokytą ir pamaldžią p-lę Z. Berthier, vėliau daug padėjusią vyrui išauginti savo filosofijos genijų.

Turėdamas 30 metų pradeda savo visuomeninę veiklą; su draugu G. Seugneur išleidžia katalikų laikraštį „Kryžiuotį". Tai buvo nelaukta mina visiems laisvamaniams; katalikai džiaugėsi. Čia keliami dvasinio gyvenimo klausimai buvo paremti krikščioniška pasaulėžiūra. 1858 m. veikale „Renanas, Vokietija ir ateizmas XIX amžiuj" išdrįsta pasakyti teisybės žodį palaidai Renano mokyklai, auklėjusiai tuomet palaido gyvenimo šalininkus ir didžiosios revoliucijos iniciatorius. 1861 m. pasirodė jo straipsnių rinkinys, pavadintas „Stiliumi". Po septynerių metų Teologinės mistikos pagautas Hello perdirba „Palaimintos Angelės Folimėtės regėjimus" ir „Kun. Rusbrocko rinktinius raštus". Koks nusižeminimas: iš prastos sodžiaus mergaitės susidaryti įkvėpimo šaltinį!

Prancūzų revoliucijos metu (1871) išeina iš spaudos didžiausias ir geriausias veikalas „Žmogus" (L'homme) iš trijų dalių: Gyvenimas, Mokslas ir Menas. Štai Hello genijaus galybės apogėjus! Toj universalioj knygoj išlieta visa krikščioniškos teisybės filosofija, gyvai atsispindi visi gyvenimo, mokslo ir meno reiškiniai iš pagrindinių priežasčių. Tai žmogaus veikimo kodeksas, kuris turėtų būti ant kiekvieno išmintingo kataliko stalo šalia amžinosios Šv. Rašto knygos. Toliau pasirodo „Šventųjų paveikslai", deginantieji žmogaus sielą, kaip liepsna; „Dievo žodžiai"—svarbesnių Šv. Rašto temų apmąstymas, „Nuostabūs pasakojimai", „Nakties plovėja" ir „Du pašaliečiai"—filosofija dramoj, kur vyksta rungtynės tarp tiesos ir klaidos, dorybės ir geidulio. Kaip literatūros kritikas, 1880 m. Hello išleido „Svarstyklių lėkštes"; čia vispusiškai gvildenami meno kritikos dėsniai, ver-

tinama anų laikų gražioji kūryba. Rašytojo talentas stovi pačiam aukštume.

Kovoti dėl tiesos ir Dievo karalystės žemėj buvo Hello idealas. Visas jo gyvenimas, visi raštai tam paskirti. Nelyginant koks pranašas, vadino žmones pasinerti į antgamtinį pasaulį ir mistiškai tikėjo Kat. Bažnyčios atgimimu Prancūzijoj. Katalikams jis pasakė, kad jų rašytojai nemažesnės vertės už triumfuojantį Renaną; pats pažadino atsiversti tokius rašytojus, kaip Léon Bloy ir Charles Péguy. Jis užtardavo visus vargstančius ir persekiojamus, padėjo surasti tikrą kelią abejojantiems. Nuolat, pamaldžios moteriškės pavyzdžiu, karštai meldėsi už kenčiančius brolius ir Prancūzijos šalį, kad nors kada Kristaus karalystė įsiviešpatautų žemėje. Nieks nebūtų pasakęs, kad taip menko, suvytusio paveikslo žmoguje atsirastų siela, tiek kentusi ir troškusi kitiems gero. Tai buvo tikras savo laiku apaštalas. Evangelijos dvasia persisunkęs viešas Hello veikimas buvo labai išganingas. Nors gyvą filosofą mažai kas pažinojo ir tik XX amžius iš kapų atkasė tą garsenybę, bet dar anuomet prasidėjęs katalikų judėjimas davė gražių vaisių—mokytoj visuomenėj jis tiek išsiplėtė, kad dabar sulaikyti nieks negali. Ne veltui jam 1885 m. mirus, pamaldūs Bretanijos gyventojai pastatė iš gimtųjų uolų didžiulį kryžių, kad ilgam liudytų apie to dvasios milžino darbus.

P. Karuža.

Liūdnos sukaktuvės. Spalių mėn. 25 d. ateitininkams yra liūdnų sukaktuvių diena. Tą dieną 1922 m. anksti žuvo nepaprastas jaunuolis—stud. Jurgis Krasnickas. Jo asmeny ne tik ateitininkai, bet visa Lietuva, o gal ir platusis pasaulis neteko žymaus vyro.

Gimęs 1902 m. karo metu velionis mokėsi Voroneže. Jau ten jis pasižymėjo ne tik uolumu moksle, bet ir dideliais organizaciniais gabumais. Grįžęs po karo į Lietuvą mokėsi Marijampolės gimnazijoj ir buvo didžiulės Marijampolės at-kų kuopos veikimo ašis. Baigęs gimnaziją išvažiavo studijuoti į Miunsterio universitetą. Ten jis draugus stebino giliu protu ir gyva orientacija visuose filosofijos klausimuose.

Jurgis buvo laukiamas svečias ne tik at-kų, bet ir kitų katalikiškų organizacijų susirinkimuose ir konferencijose; visur jis didelį įspūdį darydavo. Jo vardas Lietuvoj jau plačiai skambėjo. Ir štai netikėtai žuvo jis, dar toks jaunas, vos 20 metų amžiaus būdamas . . .

Smulkiai jo biografiją aprašinėti čia nėra reikalo — tai padaryta jam paminėti skirtame 1923 m. sausio mėn. „Ateities“ numery. Čionai šia liūdna proga norisi iškelti vieną kitą mintį, kurių tiek daug gimdo velionio prisiminimas.

Nelaiminga Lietuva, kad tiek jos brangių sūnų mirė dar neišplėtę savo talento ar genijaus iki galimo aukštumo laipsnio. Vaičaitis, Kudirka, Čiurlionis, Sasnauskas ir kit. mirė nelauktai

arba nukamuoti perdaug sunkios naštos, kurią jie nešė. Jie paliko nebaigę savo darbą.

Jurgio mirtis mums dvigubai skaudi: ne tik dėl to, kad taip anksti jį pakirto, bet ir dėl to, kad tos mirties priežastimi buvo biaurus kraugeriško niekšo darbas.

Tačiau mus, ateitininkus, ta mirtis turi daug pamokyti. Mes turim užpildyti tą spragą, kurią paliko jaunas velionis. Mes, susižavėję nabašninko Jurgio dvasios galybe, ugdykime savo sielos jėgas, kad galėtume įkūnyti didžias jo svajones. Kiekvienas turim jaustis esą skolingi ateitininkams ir Lietuvai tuo, ko nesuspėjo velionis duoti. Drąsios jo svajonės tepripildo mūsų širdis, kilnūs jo idealai tešviečia mums ateities kelius! Nors žuvo jis tik pradėjęs savo darbą, bet mūs šimtai dvasios galiūnų stokime į jo vietą. *J. R.*

Kontrevoliucija... lėkštėje. Spaudos žiniomis, Volchovo miestely viename farforo fabrike buvęs toksai atsitikimas.—Menininkas Podiebinnikovas padaręs lėkštėms pagražinti piešinių projektus. Viename vaizdely jis nupiešęs medį, o šalia jo kaimo mergaitę. Vėjas pakreipęs medžių šakas ir mergaitės sijonėlį į vakarus. Komisija, svarstydama šį projektą, visi kaip vienas, pareiškė: „Tai perdėm kontrevoliucija! Orientacija į Vakarus!“ Ant kitos lėkštės buvo nupaišytas darbininkas su karučiu: „Mūsų technikos amžiuje toksai paveikslas! Tai iškraipymas sovietų nusistatymo!“ Kontrevoliucijonišku buvo pripažintas ir tas paveikslas, kuriame žvejys, persimetęs virvę per petį, traukė iš ežero tinklus. „Revoliucija numetė nuo darbininko jungą. Daugiau jungu SSSR nėra!“ pareiškė komisija. Ir visi paveikslai pripažinti netinkami.

Taisyklės skautams ir šauliams. Švietimo ministerija išleido taisykles mokinių šaulių ir skautų veikimui sunormuoti. — Mokyklos šaulių būrio nariais gali būti nuo 17 metų amžiaus mokiniai, patys pareiškę norą, ir nuo 15 metų mokiniai, gavę tėvų ar globėjų sutikimą. Skautais gali būti bet kurio amžiaus mokiniai. Mokiniai, turį trimestro pažymiuose daugiau kaip dviejų dalykų nepatenkinamus pažymius, negali būti nei šauliais, nei skautais. Skautų ar šaulių uniformas gali dėvėti tik nepamokų metu, kada eina savo organizacijos pareigas.

Iš Sovietų Rusijos. Belgijos diplomatas Douillet knygoj „Nudengtoji Maskva“ aprašo Sovietų Rusijos būvį. Jis Rusiją pažino dar prieš didįjį karą, būdamas ten konsulu ir dabar dirbdamas ten 9 metus įvairiose komisijose. Douillet atidengia tamsų vaizdą: teisės ir įstatymai yra tik popieriuje, net ir darbininkai yra visiškai beteisiai. Mažas būrys valdovų elgiasi tiraniškai pagal savo norą, veda tautą į pražūtį, o jaunimą į nedorybę ir storžieviškumą. G. P. U., „čekos“ įpėdinės požemiuose vis dar eina nuolatiniai žiauriausi kankinimai ir be teismo šaudymai.

Ukininkai ir darbininkai nekenčia to režimo, bet nusimesti despotų provokatorių ir šnipų jungo negali — jiems kliudo tai pa-

Šventoji.

Iš „Meno Kultūros".

daryti neišvengiamo kerštо persekiojimo baimė. Darbininkų delegacijoms, kurios turėtų skleisti naujos tvarkos garbę užsienyje, rodomi dideliu vargu įgyti menkos vertės pavyzdžiai arba trupiniai tų turtų, kurie yra dar likę iš senosios Rusijos. Douillet tarp kita ko rašo, kaip vieną darbininkų delegaciją vežąs traukinys visą valandą stovėjęs vienoj Doneco pramonės šalies, stotyj, kad delegatai iš tolo galėtų prisižiūrėti, kaip iš fabriko kaminų rūko dūmai, o tuos dūmus padarė degindami šiaudų kūlelius. Svetimšalių delegacijos yra griežtai saugojamos. Vienas SSSR pilietis buvo nuteistas trejus metus sunkiųjų darbų kalėjimo už tai, kad jis vienos anglų delegacijos nariui perdavė užmirštą vagone daiktą ir su juo angliškai kalbėjo!

Islandija. Islandijoj, didžiulėj saloje, tėra 100000 gyventojų, iš kurių 148 katalikai. Jų sielų reikalus aprūpina 4 kunigai ir 2 vienuoliai. 26 šv. Juozapo seserys veda dvi ligonines, Chambery. Reykiavike, Islandijos sostinėj, greitu laiku bus pastatyta katalikų bažnyčia. Ligšiol per 30 metų pamaldos buvo laikomos paprastuose mediniuose barakuose. Šventasis Tėvas per Apaštališkąjį Islandijos Vikarą tai bažnyčiai statyti paaukojo 50000 lyrų. Bažnyčia bus pašvęsta Kristui — Karaliui.

Modernusis ir krikščioniškas menas. Atidarydmas Regensburgo vyskupijos vokiečių krikščioniškojo meno draugijos parodą vysk. Buchberger pasakytoj prakalboj pažymėjo: „Jūs žinote taip pat gerai, kaip ir aš, kad meno srity verda smarki kova tarp bendrojo meno iš vienos pusės ir religiško krikščioniško iš antros pusės. Yra žmonių, kurie atmeta praeitį, nuostabius gotikos kūrinius, net į aukštosios gotikos kūrinius žiūri kaip į nemokėlių darbą.

Apie tokius beprotiškus išsišokėlius mes ir nekalbame daug. Yra kitų, kurie mano, kad reikią praeitį pripažinti, bet ji reikia drauge radikališkai laužti, kad tuo būdu suradus ką nors naujo. Pastangos ir pažanga yra visur reikalingos, taigi ir meno srity. Bet viena yra būtina: menininko siela turi būti savo vietoj! Mūsų programa yra: ne per daug radikališkai laikytis senovės, bet ir naujose srityse neišeiti į kraštutinumus. Vidury reikia ieškoti tiesos, gėrio ir grožio. Menininkai gyvena dabar sunkius laikus. Reikia nustebinti idealizmas, nes pašauktieji pasilieka jam ištikimi, nors ir kovoja už kasdienės duonos kąsnį. Bažnyčia buvo didžiausia meno palaikytoja ir geradarė. Menininkai to neprivalo pamiršti. Mes dirbame, kiek mūsų jėgos leidžia, kad jie nebadaudami linksmai galėtų kurti."

Atminimų mėnuo. Lapkričio mėnuo — slenkstis tarp mirties ir gyvybės. Tyliai išsidraiko pageltę lapai vienas po kito. Tyliai slenka mūsų mintyse paveikslai tų žmonių, kurių gyvybės gijos sutrūko kartu su lapais. Ir toji paveikslų galerija šį mėnesį ypačiai sutirštėjus. Šis mūsų laikraščio nr. išpintas taipojau vardais žmonių, kurie giliai suaugę su mūsų ar viso pasaulio dvasia. Čia pasaulinio masto Schubertas, čia jo kaimynas didysis prancūzas Hellio, čia mūsų mylimieji anksčiau negu tikėjomės kritę Endziulaitis, Jurgis Krasnickas; atmintinas čia naujųjų laikų ir naujojo pasaulio kankinys Tėvas Pro, kuris lygiai prieš metus nukankintas Meksikoj; atmintinas ir rytų pasaulio muzikas Čaikovskis, kuriam šį mėnesį keliamos 35 metų nuo jo mirties sukaktuvės. Ir vis tai žmonijos žiedai, pakąsti lapkričio mėn. šalnų. O kiek jų šitą mėnesį praeina nepastebėtų, nors taip pat mums artimų, brangintų. Ne veltui Katalikų Bažnyčia skelbia šį mėnesį Velinių dieną.—Už tuos, kuriuos atmenam ir kurių nebeatmenam, kad atsidustum...

Apvaizda lėmė tačiau supinti šį mėnesį liūdesio ir mirusiems pagarbos gijas su džiugavimais. Šį mėnesį juk švenčiamos mūsų kariuomenės įsikūrimo 10 metų sukaktuvės. Džiaugiamės tuo kartu su visais Lietuvos vaikais. Bet mūsų džiaugsmas ir dar didesnis: praeities perspektyvoj visi mato, kokias brangias aukas ateitininkai yra atidavę kariuomenei organizuoti ir Lietuvai ginti. Brangios — nes geriausių savo vadų ir draugų gyvybių aukos. Kur mūsų vadai Matulaičiai, Dovydaičiai, Raubos, Kumpiai ir visa eilė daugiau ar mažiau iškilusių savo draugų tarpe? Jų gyvybės suliepsnojo ant tėvynės aukuro. O jų širdies šiluma kvėpė mums pasiryžimą aukoti viską vardan laisvės ir nevergauti niekam: nei svetimiems nei saviems stabams. Ir šiandien karštą ateitininkų patriotizmą žymi ar šaltas kario kapo kryželis, ar vyties kryžius ant ateitininko krūtinės. Tad džiaugiamės šia sukaktuvių proga mūsų kariuomene ir sveikinam draugus ateitininkus, kurie ar tebenešioja kario vardą ar ginklą yra jau plunksna bei arklu pakeitę, o už visus mūsų kritusius karžygius sakykim requiem.

Mūsų veikimas

Ateitininkų veikimas ir kai kurių mokyklų administracijos.

Iš įvairių vietų ateina žinių, kad kai kurių mokyklų administracijos kliudo ateitininkams veikti, ar visai jų kuopas uždarinėja. Neleidžiama ateitininkams veikti Palangoje, neleidžiama Šiaulių vyrų, mergaičių ir suaugusių gimnazijose, neleidžiama Ukmergėj; neleista ir Kelmėje; čia pat ateina žinių, kad ir Alytuj uždrausta jaunesniesiems ateitininkams. Belvederio pienininkų mokykloje taip pat uždaryta ateitininkų kuopa. O Jonišky pedagogų taryba pasiėmė kunktatoriaus rolę. Čia būta ištisos, deja, negarbingos kovos. Jau pereitais metais mokyklos administracija pareiškė, kad mokiniams leis organizuotai lavintis tik tada, jei tėvų komitetas tam pritars. Tėvų komitetas su viršum 50 balsų prieš 17 nutarė leisti. Bet mokyklos administracija vis dėlto iki šiol vilkina, teisindamos tuo, kad ji dar neturinti statuto orgnnizacijų veikimui tvarkyti. Statutas administracijai reikia išdirbti, bet buvo net pasiūlymas, kad tas statutas būtų išdirbtas n e a n k s č i a u kaip už mėnesio. . .

Dėl kurių motyvų ateitininkams kliudo veikti kitų mokyklų administracijos, mums nėra šiuo tarpu žinoma. Mums aišku tik, kad rimtų pedagogiškų motyvų čia negalėjo būti. Aišku taip pat, kad tai nėra aukščiausios viso krašto švietimo vadovybės, švietimo ministerijos, įsakymas. Švietimo ministerija gerai supranta, kad savarankiškas kuopelių darbas ugdo jaunuolio asmenybę. Ir savo aplinkraštyje švietimo ministerija aiškiai pažymi mokykloje mokinių steigiamas draugijas ir kuopeles, kad „lavintųsi mokslo, etikos, meno ir sporto arba susišelpimo srity". Dėl to tų pedagogų darbas yra savivališkas, neparemtas nei pedagoginiais sumetimais, nei aukštesniosios švietimo įstaigos parėdymais. Mes esam įsitikinę, kad toki pedagogai auklėjimo darbui tik kenkia. Viena, kad kliudo lavintis net švietimo ministerijos numatytomis priemonėmis. Antra, kad palaiko tą bedugnę tarp mokinio ir mokytojo, kurią buvo iškasusi žandariška rusų mokykla. Žinia juk, kas buvo, kai rusų pedagogai žandarai draudė lietuvišką ir katalikišką auklėjimąsi mokykloje. Mokiniai vis dėlto dirbo slapta. Dirbo ne vienas tik dėl to, kad draudė. Dirbo degdami apmaudu prieš savo mokytojus, nes matė juose ne auklėtojus patarėjus, bet policistus, kankintojus. Lietuviška mokykla, tokiai keliais eidama, susilauktų tokių pat rezultatų. Juk aišku visiems, kad uždraudus moksleiviams dirbti viešai, jie rinksis slapta ir slapta savo darbą varys. Jų apmaudas bus dar didesnis, kad aiškiai matys savo pedagogus darant visai neteisingai, skriaudžiant juos, nes atima iš jų pasiruošimą gyvenimui. Tiesa, švietimo ministerijos aplinkraštis draudžia

slaptą veikimą. Bet tada reikia, kad švietimo m-ja atkreiptų savo akį į tuos administratorius, kurie priverčia jaunimą slapstytis su savo gerais norais, kilniomis intencijomis, gražiais darbais nukreiptais vien tam, kad patys išaugtų geri žmonės, drąsūs Bažnyčios ir tėvynės sūnūs. Srovės neužtvenksi, jei negauna tekėti viršum, rausiasi po žemės pluta, o vis teka ir teka.

Naujausios Kauno žinios.

At-kų salės atidarymas. Per spalių 20 d. A. S. Fondo surengtą koncertą-balių kan. P. Dogelis tam tikra kalba naujuose mūsų rūmuose atidarė at-kų salę. Tai viena iš didžiausių Kaune salių, su geru rezonansu, apšildymų ir ventiliacija. Labai patogi visokiems suvažiavimams ir vakarams. Dabar išnuomota Valst. Dramos Studijai. — Salės atidarymo koncerto programą vykusiai atliko operos artistai: p. p. J. Vencevičaitė, M. Lipčienė, A. Sodeika, B. Dvarionas, poetas K. Inčiūra ir kt. Svečiai skirstėsi patenkinti.

Eduardas Turauskas, At-kų Tarybos pirmininkas, paskirtas „Eltos“ telegramų agentūros vedėju.

Teol. Filosofijos f-to susipažinimo vakare X. 25 dr. K. Pakštas laikė paskaitą „Idealizmas ir gyvenimas“. Literatūrinę dalį atliko studentai. Nežiūrint skleidžiamų gandų apie fakulteto katedrų sumažinimą, šiemet į Teol. Filosofijos fakultetą įstojo per 100 naujų klausytojų.

L. U. stud. At-kų S-gos susirinkimas buvo X. 28. Iš padarytų pranešimų paaiškėjo, kad ateitininkai universitete stipriausia organizacija. Turi 8 korporacijas, 2 sporto klubus ir keletą būrelių. S-gos pirmininku išrinktas *St. Lušys,* sekretorium — *F. Zubinas.*

Dzūkai ir žemaičiai ateit-kai universitete turi savo atskiras organizacijas.

Iškilmingas „Šatrijos“ susirinkimas, garbės nariams prof. V. Mykolaičiui Putinui, L. Girai, prof. Eretui, prof. St. Šalkauskiui dalyvaujant, priėmė 12 naujų narių. Draugija šiemet mano surengti muz. Fr. Šuberto paminėjimą ir literatūros vakarą, išleisti almanachą.

Nauji rašytojai. Stud. *J. Grušas* jau išleido savo knygą „Ponia Bertulienė“. Naują novelių rinkinį spausdina mokyt. *J. Paukštelis* ir antrą eilėraščių knygą vardu „Minios keliauja“ rengia jaunas poetas *St. Būdavas.*

Kas įdomesnio Centro įstaigose.

Veikimo planai. Paskutiniuose Valdybos posėdžiuose priimti veikimo planai — eucharistininkų, sporto, visuomeninkų, abstinentų ir meno sekcijų. Taip pat patvirtintas metinis biudžetas. Reikalų vedėjai šiemet daugiau kreipia akis į praktišką darbo pusę.

Iždin. P. Karuža pradėjo rengti kuopoms iždų sutvarkymo statutą. Išvengti dažnai pasitaikantiems nepatogumams atsiskaitant, toliau visi užsakymai bus pildomi tik už gautus pinigus; skoloms padengti netrukus kiekviena kuopa gaus iš centro sąskaitas, kurios reikės apmokėti.

Rengiami kursai. Nutarta per Kalėdų atostogas kuopų vadams surengti specialūs pasaulėžvalgos — visuomeninio gyvenimo kursai. Paskaitas laikys geriausi lektoriai. Kadangi tokio pobūdžio kursai bus pirmą kartą, kuopos turi iš anksto rengtis gausingai juose dalyvauti.

Užuojauta. Susirgusiems C. Valdybos nariams — pirmininkui *Vl. Viliamui* ir sekretoriui *J. Laučkai* „Ateities“ redakcija ir likusieji Valdybos nariai reiškia užuojautos ir linki ko veikiausiai pasveikti.

Koperatinis judėjimas ateitininkuos. Lapkričio mėn. 5 d. Kaune įsteigtas ir tuojau pradėsiąs veikti Ateitininkų Rūmuos koperatyvas „Ateitis“. Valdybą sudaro: Dr. V. Juodeika, Dr. J. Urmanas ir stud. A. Tamulionis.

Visuomeninė veikimo sritis.

Šie metai visuomeninkas-ėms yra savo tikros linijos nustatymo metai. S-gos reik. ved. Kaz. Kleiva laukia iš sekcijų ir vadų plačių apyskaitų, pageidavimų ir savo nusistatymų pareiškimo.

Gausinga sekcija. Kauno mergaičių Mokyt. Seminarijos visuomeninkės stipriai susiorganizavo. Spalių m. 28 d. turėjo susirinkimą, kur dalyvavo vyrų reik. vedėjas A. Damaševičius su paskaita.

Pavyzdingi Panevėžio visuomeninkai pirmieji atsiliepė į reikalų vedėją. Šiems metams sudaryta smarki valdyba. Sekcija turėdama gerų norų sujudins Panevėžio moksleivius.

Platūs visuomeninkų užsimojimai Kėdainiuose. Veikli sekcija, su energingu pirm. Vl. Grigu, gražiai susiorganizavo. Išsemiąs veikimo sritį planas paremtas dideliais užsimojimais. Nusistatyta: stovėti kuopos reikalų sargyboj, veikti praktiškai, studijuoti literatūrą, įsteigti koperatyvą.

Kuopose.

Malonus būrys Skuode. Jiems reiktų tik daugiau įdomumo ir įvairumo. Kuopa rengiasi iškilmingai suminėti 10 m. sukaktuves, leisti laikraštėlį ir sudarytl amžinąją knygą.

Pasišventę jaunieji Kretingoj. Tolimame Kretingos kampely didelė kuopa galvoja apie veikimo pagražinimą ir visų narių į darbą įtraukimą. Kuopa naudojasi gražiu laisvu veikimu.

Šiauliai atgauna senas pozicijas. Senoji tvirtovė pereitais metais buvo išardyta, uždarius kuopas pagrindinėj ir suaugusiems gimnazijose, kuriose ir šiemet at-kams, dar ir mergaičių gimna-

zijoj, neleidžiama veikti. Tačiau sistematingas at-kų veikimas visose srityse keliamas Mokyt. Seminarijoj. Visuomeninkai šiemet nusistatę stipriai susiorganizuoti.

Taktingai veikianti Gruždžių kuopa. Specialioje gyvulininkų mokykloj at-kai savo taktingu veikimu įneša į mokyklą gražią vienybę. Daug dėmesio kreipia į tiesioginę pareigą — intelektualinių jėgų didinimą ir kuopelėmis pasiskirstymą.

Veiklūs kėdainiečiai. Savo vykusia ir tvirta kuopos santvarka, dideliais norais Kėdainių at-kų kuopa bus viena pirmųjų Lietuvoj. At-kai išaugę į 155 narius. Gražiai sutvarkyti gausūs jaunesnieji savo veikimą daro įdomų ir naudingą. Yra daromas iš pavyzdingų ir gabių vyr. moksleivių būrys, kuris silpnesnius jaunesniuosius rems tiesioginėse mokyklos pamokose. Gerai veikia visuomeninkų, abstinentų, menininkų sekcijos ir sporto klubas „Algirdas".

Kuopai pirmininkauja Pr. Kuprys. At-kai rengiasi prie savo 5 m. gyvavimo iškilmingų sukaktuvių.

Kaišiadorių kuopa š. m. X. 27 ir 28 d. šventė 4-rių metų sukaktuves. Daug galintieji kaišiadoriškiai turi geras veikimui sąlygas kiek iš pedagogų tiek ir iš jų pačių pusės. Daugiausia jiems padeda ir gyvumo duoda kapel. Švogžlys. Narių tarpe matyti daug darbštumo. Santykiai su skautais puikiausi.

Judrieji žiežmariečiai irgi turi geras sąlygas veikti. Jiems padeda kapel. Gaidamavičius. Daugumas ketina likti abstinentais. Dabar užsidegė sporto meile.

Ir **Pasvaly** nejuokai. Galutinai susitvarkė. Išrinko naują valdybą su B. Mačiūnu pryšaky ir spaudos platintoją J. Talačką. Kuopa leidžia laikraštėlį „Jaunystės Žiedai". Š. m. spalių 16 d. įsisteigė meno sekcija.

Išleistuvės. Lapkričio 6 d. Šakių ateitininkų kuopa atsisveikino su gimn. direktorium ir 8 metus ateitininkams vadovavusiu kun. Ig. Starkum. Kuopa linki jam ilgiausių metų.

Ką Marijampolė dirba. Dėl išėjusio visoms mokykloms privalomo įstatymo turėjo rajoną suskaldyti į atskiras kuopas. Nors kūną suskaldė, bet dvasia liko.

Valst. R. J. gimnazijos kuopa sušaukė bendrą sus-mą jau 15 rugsėjo. Pirmininku išrinko St. Angudavičių, spaudos reikalų vedėju V. Demikį. Kuopa turi apie 200 narių ir skirstosi į 17 rat., kurie padarė 50 susirinkimų.

Mok. Sem. kuopa sušaukė steigiamą sus-mą spalių m. 23 d. Pirmininku išrinko V. Rutkauską, spaud. reik. vedėju L. Bartušką. Kuopa turi apie 100 narių.

Marijonų gimnazijos kuopa taip pat smarkiai dirba. Kuopoje veikia 6 rateliai ir 3 būreliai, kurie padarė 26 sus-mus.

Mini mirusius. Svarbiausias Marijampolės at-kų darbas yra spalių 28 d. surengta mirusiems minėti šventė. Iš vakaro išklausė konferenciją ir atliko išpažintį. Rytą išklauso šv. Mišių. priima šv. Komuniją. 10 val. visi išklauso A. Januševičiaus, buvusio „Ateities" redaktoriaus, paskaitą „Gyvųjų bendravimas su mirusiais". Minėjimas pradedamas Lietuvos ir baigiamas at-kų himnais. Toliau ėjo rašinėliai, muzika... Minėjime dalyvavo ir daugumas mokytojų.

Vaidotiečiai Marijampolėje kalnus verčia. Spalių 21 d. surengė sporto šventę, kur pastatytas naujas rekordas šuolio su kartim (3,25 m.) ir daugiau nemažų „štukų" parodyta.

Vilkavišky vis kitaip. Čia rimtai susirūpinę Šuberto paminėjimu ir dideliu koncertu, netrukus turinčiu įvykti. Gero pasisekimo.

Vilkaviškio at-kai 1928-9 m. I-jam pusmečiui išsidirbę gana vykusią veikimo programą. Joje vyrauja du vyriausiu principu: „Katalikybė ir tautybė—mūsų veikimo pagrindas. Todėl šiemet visoje kuopoje be katalikybės studijuojama tikro patriotizmo principai, pareigos ir t.t."

Veikli Alytaus kuopa. Mūsų išaugusios jėgos suburia didelį skaičių moksleivių. Yra sudaryti septyni kuopos būreliai ir šios sekcijos: visuomenininkų, abstinentų ir sporto. Kuopoj veikia keturios nuolatinės komisijos: revizijos, redakcijos, spaudos platinimo, istorijos ir tradicijos sudarymo. Jaunesniesiems pedagogų taryba neleidžia veikti.

Krekenaviečiai pasiryžę. Krekenavos at-kų kuopą sudaro visi jaunieji. Šiais metais pasiryžę daug nuveikti. Kuopai vadovauja pirm. J. Adomkevičius, sekr. A. Kiaunytė.

Tauragė. Mūsų at-kų kuopą sudaro dvi mokyklos: aukštesnioji komercijos ir mokytojų seminarija. Kuopoje veikia jaunesnieji, vyresnieji ir abstinentų sekcija; išleido vieną nr. laikraštėlio „Gyvenimo žiedai".

Vyrų Kuopelių veikimas.

Rygos vyrų kuopelė jau sušaukė 4 susirinkimus, nusistatė tolimesnio veikimo gaires. Buvo skaityta keletas gražių paskaitų.

Kauno S. D. mok. Seminarijos v. kuopelė trumpiausiu laiku paminės kelių žymių vyrų gyvenimą, ir yra numačiusi surengti vakarą.

Gražiai veikia Panevėžio Mokyt. Seminarijos vyrų kuopelė. Šiais metais užsibrėžė supažindinti narius su pasauliniu ir Lietuvos kultūriniu gyvenimu. Jau yra surengtos paskaitos „Prof. Ern. Hello", „Mūsų klasikai", „Levas Tolstojus", „Prof. Šalkauskis".

Rokiškio vyrų kuopelė jau susitvarkė. Susirinkime skaityta paskaita „Gyvenimo draugas".

Šilavos vyrų kuopelė sušaukė susirinkimą, kuriame laikyta paskaita. Nutarta susirinkimuose skaityti daugiau eilėraščių, monologų, rašinėlių.

Knyga ir menas

Jurgis Savickis. **Ties aukštu sostu**, Kaunas, 1928.

Tai antra J. Savickio raštų knyga. Pirmą — „Šventadienio Sonetus“ — jis išleido 1922 m. Berlyne, bet ji liko mūsų visuomenės beveik nepastebėta. Pripratusiems prie Lazdynų Pelėdos ir Žemaitės, „Š. Sonetai“ atrodė kažkoks naujas, keistas ir beveik nesuprantamas reiškinys. Iš tikrųjų — toki dalykai, kaip „Š. Sonetai“, jau reikalauja, kad skaitytojas turėtų tam tikrą išsilavinimą ir net, sakyčiau, tam tikrą menišką uoslę. Pagaliau jie ir visumet liks daugiau ar mažiau skonio dalykas. „Š. Sonetuose“ mūsų skaitytojas pirmiausia pasigedo įdomios fabulos ir pastebėjo, kad Savickio kūriniai tai tik gražių, spalvotų paveikslų rinkinys. Skaitytojas, be ko kita, pastebėjo, kad tuos paveikslus riša daugiau tam tikra nuotaika, nekaip fabula. Fabula Savickiui lyg koks audeklas, ant kurio jis deda varsą prie varsos. Tos „varsos“ (parinkti žodžiai plačiausia prasme) kiekvieną daiktą daro naują, gražų ir kelia malonią nuotaiką; jauti naują pasaulį, gražesnį už realųjį.

Naujieji Savickio kūriniai („Ties aukštu sostu“) labai panašūs į „Š. Sonetus“; ir čia Savickis į viską žiūri pro tam tikrus spalvotus akinius. Viskas nepaprasta; linijos susipina, laužiasi. Čia irgi visa ko centras nuotaika. Viskas nudažyta Savickio temperamentu. Į pasaulį Savickis žiūri iš aukšto; nei liūdi nei džiaugiasi, tik visada vienodai šaltu nusišypsojimu palydi tą gyvenimą, kuriam geriausias vardas tiktu — menkumas. (Imkime pav. kad ir „Palikimo“ pabaigą. Tie paskutiniai žodžiai „Lauk manęs, mano vieninteli, aš greit ateisiu į tave“, tai tikra pasityčiojama išvada iš to viso menko gyvenimo — šposo). Visas gyvenimas Savickiui — marga smuklė, kur viskas apsvaigę ir sustingę. Kaip girto kokia pastanga kelia nusišypsojimą, taip ir Savickio žmonių pastangos — vis tiek kokios jos būtų. Jo žmonės tai marionetės toj smuklėj šposininko užsukamos. „Jie buvo mediniai ir rankena suko ant vielų pakabintas marionetes. Tik, tak, tak!“ („Kova“). Taip, Savickis užsuka tas lėles ir paleidžia veikti, kaip tinkamas. Keistai jaučiasi skaitytojas tarp šitų lėlių ir vis dėlto tikro žmogaus nepasiilgsta. Tai dėl to, kad Savickis patraukia jo dėmesį į kitą pusę, būtent, į patį dalyko išpildymą.

„Ties aukštu sostu“ jau stovi arčiau prie tikrovės, negu „Š. Sonetai“. Jau ir fabulos čia daugiau ir kur kas mažiau to schematiškumo. (Palyginkim „Motiną“ ir „Š. Sonetų“ „Didelę nuodėmę“, dalykus, tam tikrais ažvilgiais turinčius panašumo). Jis net mėgina fabulai imti ir labai komplikuotus dalykus („Velnio šeine katerinke“).

Sakau, yra daugiau turinio, bet koks tasai turinys? Kažin

koki keisti gyvenimo įvykiai, kartais anekdotiško pobūdžio („Paskutinis rapsodas.“)

Naujoj knygoj yra iš viso 13 dalykų. Negalima čia jų visų kad ir trumpai paliesti. Pasitenkinsim atkreipę akis bent į porą jų.

„Kova“. Vaikas kovoja dėl savo šeimos garbės. Jis per anksti supranta savo šeimos nelaimę, kurios priežastis — motinos silpnas būdas ir tėvo „durnystės“. Suprasdamas tą nelaimę, jis daro teisingą ir kartu savotišką išvadą. „Viskas būtų gerai, kad mano mamanka nebūtų tokia gražì!“ Vaikas dar per mažas tokiai kovai. Jis parbloškiamas, ne tiek fiziniu (jis buvo ratų parmuštas žemėn, kai norėjo sulaikyti išdykėlių išvežamą „mamanką“), kiek moraliniu atžvilgiu.

Gana įdomus „Paskutinis rapsodas“. Tai dvaro ponų gyvenimo finalas; tų „povų“, kuriuos dabar kiekvienas „mužikas“ gali botagu mušti. Tai rezultatai susirėmimo senoviškos „dubeltuvkos“ su kaduginiu botkaičiu; su miline, kuri dabar taip išaugo ir kuri „veikiai uždengs jo visą sodą, palocių, tradicijų ir nuostatų pilną.“ Parodyta dvaro gyventojų sumenkėjimas visokiais atžvilgiais, kuris, tas sumenkėjimas, atrodo dar ryškesnis tokiam griuvėsių fone. Čia, žinoma, neieškokim to gyvenimo tikrumo. Čia svarbu pajusti tik patį įspūdį, kurį daro tasai irimas — puvimas. Net ir tų kaimiečių — Erdzelyno ir jo sūnaus — paielgimų netikrumas čia reik užmiršt: tai tik savotiška Savickio priemonė pabrėžt tam menkumui ir nusišypsot kartu su Erdzelynu: „Palocius... Aš jum parodysiu palocių!“

„Velnio šeine katerinke“ taip pat įdomus dalykas. Čia randame daug daugiau turinio, negu kituos Savicko kūriniuos. Čia labiausiai jaučiamas realusis pasaulis. Fabula, kaip jau minėjau, jau gana komplikuota, bet, reikia pasakyti, ji Savickiui pakenkė. Galima sutikti, kad čia dėmesys reikia kreipti ne į pačią fabulą, bet vis dėlto mes kažkaip jaučiamės nepatenkinti tuo per daug jau ryškiu netikrumu. Amerikietis veda kažkokią gatvės mergaitę, kodėl? Čia, jau reikia kokio nors pamatavimo, bent kokio psichologinio analizo. Toji vieta, kur Eimutis kalba pats sau (50 — 51 psl.) ir nusprendžia: „Man tokios ir reikėjo“, nieko čia nepadeda. Nuo čia viskas prasideda megztis, vadinas, visas dalykas pradedama statyti ant smėlio. Tiesa, Savickio žmonės — ūpo žmonės. Momento ūpas juos pastumia pasielgt vienaip ar kitaip, kartais gana keistai ir nelauktai (tas nelauktumas kartais ir visai gražiai parodomas), bet vis dėlto anksčiau minėta „Velnio šeine katerinkės“ vieta per daug svarbi ir duota be pakankamo pagrindo. Yra panašių klaidingų momentų ir kituose Savickio kūriniuose, bet ten iš jų neišplaukia kiti fabulos momentai; jie dažniausiai stovi nuošaliai nuo visos visumos, jie nepastumia veiksmo eigos į kitą kelią ir dėl to jie taip nekrinta į akis, kaip čia — „Velnio šeine katerinkėj“. Tokio tipo rašytojai, kaip Savickis, gali imti iš gyvenimo tik tą, kas jau neabejojamai tikra. Dalykai, kurie reikalingi analizo, išrodymų — realisto — psichologo medžiaga, o ne impresio-

nisto — tapytojo Savickio. Jam sekasi ten, kur jis ima reiškinius nesudėtingus, daugiau vientisus; jis juos moka parodyt įdomioj šviesoj ir koki tada jie atrodo riekšmingi ir įdomūs! Tai Savickio sritis.

„Velnio šeine katerinkė“ turi ir daugiau silpnų pusių. Nereikalingas, mano nuomone, toks ilgas Kauno aprašymas, su Merkeliene ir elgetom. Tiesa, tas pats aprašymas yra idomus, bet visam dalykui yra nereikalingas priedas. Toliau kam gi reikalinga ta istorija apie visokius Abraomus ir Rebekas (53—55 psl.)? Gal ji turėtų kaip nors rištis su Eimučiu? Toliau, tasai Paryžiaus važiavimas? Jis irgi ničnieko į dalyką neįneša.

Kiti šitos knygos dalykai irgi įdomūs. Kai kurie jų (pav. „Vasaros kaitros“) dar labai primena „Š. Sonetus“. „Motinos“ siužete yra kažkas hamsuniška, nors šiaip nieku nėra charakteringas.

Pora žodžių apie Savickio stilių. Šitos knygos stilius maža kuo tesiskiria nuo „Š. Sonetų“ stiliaus. Sakinių derinimas ir jungimas tas pats, bet sakiniai skyrium paimti kiek mažiau išpuošti. Nėra ir tokios „abzacų“ (sakinių pradėjimas nauja eilute) gausybės, kaip „Š. Sonetuos“, o į šitą dalyką įsigilinus pasirodo, kad atskirus įspūdžius, kuriuos gauna iš pasaulio, Savickis jau labiau išplečia „perduodamas“ skaitytojui. Be to, atskirus įspūdžius jis jau labiau kuo surišą, nepalieka spėlioti ir rišti pačiam skaitytojui, kaip tat buvo „Š. Sonetuos“.

Savo stilium Savickis ryškiai išsiskiria iš kitų mūsų rašytojų. Pavyzdžiui imkim kad ir tokį jo stiliaus pažymį. Norėdamas ką labiau pabrėžti, jis, net nusikalsdamas sintaksei, išskiria tą dalyką iš viso sakinio ir atskiria tašku, priversdamas skaitytoją sustoti ir ypačiai tą iškištą dalyką pajusti „Ar gali būti geriau, kaip sėdėti ištisą dieną ir tapyti gėlių pundą. Dėti spalvą prie spalvos, gražinti, gėrėtis. Kankintis. Ligi gims tikras gėlių vaizdas, gražesnis, negu gamtoje.“ („Vasaros kaitros.“)

Savickis moka keliais žodžiais daug pasakyti ir priverst skaitytoją pratęsti įspūdį savy, tarsi iš savęs pridėti tai, ko autorius pats nepabaigė sakyti.

Beveik kiekvienas jo sakinys — atskiras „kūrinėlis“. Viskas spalvota, o tas spalvotumas dažnai net sunkiai suvokiamą dalyką daro gražų, keldamas malonią nuotaiką.

Ir iš viso, čia mus patraukia ne siužetas, o tik nuotaika, kuria jis apgaubia kiekvieną daiktą. Rezultate — turim vaizdą, kuris „gražesnis negu gamtoje.“

Šia proga galima pasakyti, kad Savickis gamtos vaizdą, (darydamas jį „gražesnį negu gamtoje“) tarsi įdeda į tam tikrus rėmus. Tą suprasim tik gerai įsigilinę į jo paties žodžius. „Salė... aukštais dviejų sieksnių langais, pro kuriuos matės Nemunas. Dabar jis suprato, kad gražus langas gali sukurti peizažą. Teliks tušti laukai, nuniuręs Nemunas. Su keliais nuskurusiais piemenaičiais ir menka jų banda.“(158 psl.) *Vir.*

Vydūnas. „Pasaulio Gaisras“. Penkių veiksmų realistinė vienos lietuvės iš didžiojo karo laikų tragaidė su Ieiga ir Išeiga, Rūta, Tilžė 1928 m. 336 p.

Šiais metais Vydūnas šventė 60 m. amžiaus ir 30 m. kūrybos sukaktuves. Taip pat šiais metais pasirodo to savotiško kūrėjo naujausias jo veikalas „Pasaulio Gaisras“, perdėm realistinė tragaidė. Vydūnas realistas! Tik jis realizmą kitaip supranta, kaip paprastai tai daroma. Jam dvasinė tikrovė yra realybė (kaip Platonui). Kiekvienam, kurs jo misterijas yra skaitęs ir girdėjęs jo paskaitų, tvirtinimas—Vydūnas realistas — pasirodys nepatikimas. Tačiau nieks negina, kad jo komedijose ir kai kuriose dramose, pav., „Ne sau žmonės“ ir „Varpstis“ pastebimas aiškus linkimas į realizmą. Tačiau geras Vydūno kūrybos žinovas nustebs, kai šio veikalo naujas pasaulls prieš jo akis pasirodys.

Pati tragaidė įglausta į rėmelius, kuriais paduodamas didžių vyksmų metafizikos pamatavimas. Ieiga susideda iš 9 regesių, kurių svarbiausioji tema: motera ir žmonija. Čia šalia gilaus rimtumo vaizdų užtinkame ir geliančios satyros.

Suglaustas 5 veiksmų tragaidės turinys štai koks: Tautvilų Magė, vyriausia veikėja, yra jauna lietuvė, nepaprastai didelio dvasios ir kūno grožio. Ji yra vyriausioji didžiūno duktė. Savo kūdikystę praleidusi tėvų dvare ir be galo susigyvenusi su savo brangiais nameliais ir savo kraštu, taip suaugo su savo tautos siela, kad ji už viską daugiau ima mylėti savo tėvynę. Vėliau studijuoja Vokietijoj mediciną. Čia ji pasisavina vokiečių kultūrą, tačiau lieka lietuvė. Susipažįsta su vienu karo akademijos studentu, kuris aistringai prie jos užsidega, tačiau ji jam nepalieka jokių vilčių. Ji grįžta atgal į savo tėvynę. Tada kyla karas. Šioki yra tos tragedijos profabula.

Karas. Rusai traukiasi. Tautvilų šeima rengiasi bėgti į Rusiją. Tėvas negalėdamas leisti jų vienų keliauti, susirūpina namais. Tada Magė nusprendžia pasilikti. Ji nenori palikti toje baisioje bėdoje savo tėvų namų, savo tautiečių, likusių vaikų, mergaičių, moterų, senelių. Ji gerai supranta, ką reiškia tautai jauna mergaitė, motera! Kai Magė bando savo dvejojančius tėvelius įtikinti, kad ji turi likti savo seselių židiniui saugoti, ateina besitraukiančios rusų armijos kareiviai su degalais rankose. Ponų namas, kuris stovi ant kalnelio, turi būti sudegintas, nes jis yra geras ženklas orientacijai. Vydūnas kareivių pasikalbėjime labai toli nueina savo realizmu. Magei nuostabiai pasiseka kareivius nuo jų planų atitraukti. Tuo tėvai įsitikina, kad jai pasiseks namus apsaugoti ir nuo vokiečių. Tėvai ir Alda išbėga su rusais. Magė lieka. Jos misija labai svarbi. Ji saugotoja paties tautos židinio! Ir kaip nuostabiai gražūs Magės su mergaitėmis pasikalbėjimai! Kaip moka ji jas raminti ir tvirtinti!

Rusams pasitraukus, ateina vokiečiai. Jie taip pat nori sudeginti Magės namus. Su vokiečių kareiviais atkeliauja ir jaunas lietuvis leitenantas Gintautas. Šį sykį namus iš pavojaus išgelbsti

Gintautas. Dalies majoras yra Magei irgi pažįstamas vokietis studentas iš Berlyno. Jis apsigyvena jos namuose ir senasis linkimas iš naujo pabunda. Bet Magė savo skaidrumu moka taip užvaldyti Majorą, kad jis rūpinasi net griežtu kareivių drausmės palaikymu. Iš Magės su Majoru pasikalbėjimų, kuriuose kūrėjas išreiškia vokiečių ir lietuvių tautiškumą, mes matome, kaip vokiečių tauta nutolo praktikoje nuo aukštojo žmoniškumo, kurį skelbė jos idealistai ir išminčiai, o pasidavė valios galybei, valios prievartai. Tas pasikalbėjimas pasižymi gilia maestriška psichologija.

Ateina vokiečių kariuomenės papildas ir su juo hauptmanas Unschlitt. Jis kaip tamsus debesys pridengia Magės taip saugojamus namus. Į Magę žiūri kaip į vokiečių priešininką ir kitus įtikina, kad ji esanti veidmainė. Prasideda nelaimė po nelaimės. Gintautas turi vykti į vakarų frontą, Majoro aistros stiprėja. Vokiečiai gauna įsakymą toliau trauktis. Majoras reikalauja, kad Magė į Vokią keliautų. Bet ji atsisako. Majoras mano Magę išplėšiąs prievarta iš jos tėvų namų. Jis uždega namus. O ji pasakiusi Majorui į akis pačią teisybę, įeina į degančius namus. Visi mano ją greit išeisiant, bet neramios sujaudintos mergaitės pamato ją pro langą kambario vidury prie šulo liepsnos bestovinčią ir apsikabinusią Skaisčiosios Mergelės paveikslą. Visi labai nusigąsta. Namas pleškėdamas sugriūva. Iš tamsių dūmų ir liepsnų iškyla šulas. Visi sujaudinti. Majoras su savo kareiviais nuima šalmus ramiai maldai. Net hauptmanas Unschlitt'as to vaizdo lieka sujaudintas. Dar gaisrui liepsnojant išvyksta vokiečiai. Ilgai dar ilgai dunda jų sunkūs žingsniai. Vaidyklai visai ištuštėjus ateina kaimo žmonės arčiau prie gaisro. Iš tolumos suskamba vargšų giesmė:

„Kur nueisim! Karas amžinas!
Širdiai degint, kursto jis liepsnas!
Slopstam-žūvame jų pragare visi!
Dieve, kur Tu? kur Tu esi? kur esi?"

Tragaidė baigiasi Išeiga susidedančia iš 6 regesių. Juose kūrėjas greičiausia vaizduoja žmonijos raidą po baisaus pasaulio gaisro.

„Pasaulio Gaisras" labai gilus ir žymus veikalas. Jis lyg gyvas organizmas organiškai išaugęs iš kūrėjo sielos, vaizduoja dabartinį žmonijos veidą jo pačioj tikrenybėj ir nušviečia kelią į naująjį amžių, į saulėtą ateitį. Svarbiausioji šio veikalo problema, rodos, ši: žmonos-moteros, moteros ir mergaitės reikšmė tautos ir žmonijos gyvenime. Rodos, jame mūsų tautos ir visos žmonijos siela sušvinta naujomis spalvomis. *A. F K.*

Mark Twain. **Tomo nuotykiai.** „Švyturio“ b-vės leid. Kauuas, 1928 m.

Mark Twain vienas tų amerikiečių rašytojų, kurį dažniausiai galima užeiti atstovaujant savo biznieriško krašto literatūrai mūsų laikraščiuos ir knygų rinkoj. Laikraščiuos tenka neretai matyti jo satyros dalykėlių, o atskirai yra išleista 3 didesni jo veikalai: Huckleberry Finn (Amerikoj), Princas ir Elgeta, pagaliau neseniai pasirodę Tomo nuotykiai.

Tomo nuotykiai — vieno išdykusio vaiko istorija, jo vargai ir džiaugsmai. Pasakojimas įdomus ir ne sykį verčia skaitytoją juoktis. Labai įdomu sekti kaip prieš nuotykių trokštančio Tomuko akis eina nauji įspūdžiai, nauji patyrimai, kaip Tomukas į tai savotiškai reaguoja. Jis džiaugiasi visokiais niekniekiais, sugalvoja visokių avantiūrų ir sąmokslų su savo bičiuliais. Autorius iškelia daug įdomių smulkmenų. Pati knyga su mielu noru skaitoma.

Jei šio veikalo turinį galima tik pagirti, tai negalima to pasakyti apie formą. Čia turiu galvoj ne originalo formą, bet tokią, kokia ji yra vertime. Šiuo atveju formą sugadina kalba, kuri savo netaisyklingumu galėtų rekordą imti. Ir korektūros klaidų pusėtinai.

Šatrijos Raganos **Raštai V.** „Žinijos“ leid. 252 psl. Kaina 4 lt. 50 c.

„Rimties valandėlė“, knygelė jaunoms mergaitėms — tikra šio tomelio antraštė. Dėl to ne smagios skaityti novelės, bet moralizuojamo turinio straipsniai čia surinkti. Tai nelyginant koks priedas prie pačios M. Pečkauskaitės išversto „Jaunuomenės auklėjimo“, iš autobiografinių pergyvenimų, pastebėjimų ir kitų raštų sudarytas. Tikėjimo, doros, meilės, moteriškumo ir kt temos apvilktos vaizdinga forma su beletristikos pamarginimais. Motiniški pamokymai iš įvairių gyvenimo sričių perdėm dvelkia pamokslišku tonu, darydami tuo patį skaitymą kiek atstumiantį. Daug sveikų minčių apie tikrą moteriškumą, ypač politikuojančioms emancipatėms; daug naudingų gerai parinktomis žymių asmenybių citatomis ir vaizdais paremtų patarimų gyvenimo išklypėliams. Jeigu straipsnelį „Omnia restaurare in Christo“ autorė taiko ateitininkams, tai čia tam ne vieta: vieno kito einančio į kompromisą su sąžine politiniam darbe negalima mesti šešėlis kilniausiai jaunimo organizacijai ir jos obalsiui. „Apie elgesį“ skyrių išstudijavusi mergaitė tikrai kultūringai atrodys ir mokės su žmonėmis apsieiti. Garbingos Elžbietos Leseur biografija yra pavydėtinas kilnios moteries gyvenimo pavyzdys. Būdama prof. Foersterio auklėjimo metodų garbintoja, Pečkauskaitė patraukiančiais paveikslais nori mūsų jaunimo dvasios kultūrą pakelti.

Kadangi raštų stilius vaizdingas, papuoštas poetiniais literatūros palyginimais, tai tokia publicistika prilygsta Vaižganto laik-

raštiniams straipsniams. Tik nuoširdumo ir paprastumo čia daugiau. Gerai autorė padarė šiuos visur išdraikytus straipsnelius surinkdama į atskirą tomą: jie aiškiai parodo Š. Raganos beletristinės publicistikos raidą ir naudingi pasiskaityti besimokančiam jaunimui. *P. A. K.*

Juozas Grušas. **Ponia Bertulienė.** „Vairo“ b-vės leidinys. Kaunas, 1928. 176 pusl. Pardavinėjama po tris litus.

Grušo pavardė ateitininkams gerai girdėta. Į jo vizitinę kortelę galėtum įrašyti daug „buvęs“ ir „esąs“. Jis „Pavasario“ buvęs redaktorius; jis „Šatrijos“ d-jos b. pirmininkas, jis „Nuvainikuotosios Vaidilutės“ misterijos organizatorius; jis kitokios spaudos žmogus; jis pedagogas, jis pagaliau knygos autorius.

Jo „Ponia Bertulienė“, kuri duoda jam paskutinį titulą, nėra vienas kūrinys — tai dešimties kūrinėlių rinkinys. Grušas nėra rašytojas modernistas. Gyvenimo fonas, kuriame jisai įsega fabulą, dalies kūrinių yra liaudiškas, panašus į tą, kurį vartojo senoji Žemaitė ar L. Pelėda. Bet kai kuriais dalykais jis ypačiai artimas kaimui. „Aleksiuko piršlybose“ ne tik paveikslo spielčiai (fonas) yra kaimiški, bet ir paveikslas, į juos įstatytas, yra nuteptas kaimiškais dažais: tai kaimo veikėjai, kaimo papročiai ir ta naivi primityvi kaimo psichologija, kuri spiria mus „mokytinius“ jumoru leipti ir kartu užjausti tuos naiviuosius veikėjus. Savo fonu lygiai liaudiški yra „Tėvas“, “Pušies koplytėlė“, „Žuvėdrų kerštas“. Bet jau šiame paskutiniame įnešta nekaimiško kvapo—kareivinių gyvenimo vaizdų. Tai jau persiritimas per slenkstį iš kaimo į „civilizuotąją“ visuomenę. Ir kitų tolesnių kūrinių: „Ponios Bertulienės“, „Kas moters — moteriai“, „Ant bedugnės“, „Pasiaukojimo“, „Lelijos“ sapno“, veiksmas yra dekoruotas jau miesto ar bent miesčioniško inteligentiško gyvenimo fonu.

Temų autorius ieškosi ne senoviškoj praeity, bet eina kartu su laiku, ypač kur liečiamas Lietuvos gyvenimas. Buvo Lietuvą bermontininkai užplūdę — autorius pastato mums tragišką to meto figūrą Tėvą; modernus dalykas komunizmas — čia pat „Artimo meilėj“ siužetas, kaip policijos agentai komunistų literatūrą gaudo; madnas publikai dalykas sportas — autorius pastato savo didvyrius sporto aikštėn, kad dama galėtų stebėtis jai išrinktuoju sužadėtiniu besportuojančiu, o ne poeziją deklamuojančiu ar pamaldžiu veidu serenadą niūniuojančiu. Ir šios, vadinas, dienos gyvenime autorius moka rasti momentų vertų menui susidomėti. Bet esama taipo jau kūrinių, kurie nėra susieti su konkrečia vieta, ar laiku, tik su apskritai žmogišku gyvenimu (Ponia Bertulienė, Kas moters moteriai . . .). Nėra susieti dėl to, kad autoriui, manding, nerūpi duoti visuomenės ar laikotarpio vaizdas, o iliustruoti juo tik savą mintį, savą sprendžiamą problemą. Daugumoj šių novelių ar apysakaičių glūdi koki tezė, kurią kūrinio visuma turi pateisinti. Ir tos idėjos ar problemos apskritai yra gan svarbios ir įdomios. Antai „Pušies koplytėlėj“ rodoma kaimo tikėji-

mo tragedija: kaip nesąmoningai tikėdamas kaimo žmogus iškraipo religijos supratimą ir savo darbais nuo jos visai nutolsta. Antroji tos pačios tezės dalis — kaip kaimo pusinteligentis, gerų norų jaunuolis, aplinkybių stumiamas susidaro klaidingą pasaulėžiūrą ir pats nuo to žūva. O „Kas moters — moteriai“ išrodoma moters motinystės teisė, kuri paneigta gresia gyvenimo katastrofa. Tai svari mūsų literatūroj nenagrinėta problema.

Net patys veikėjai yra ne tiek svarbūs savo psichologiniais niuansais, kiek tuo, kad jie yra kurios idėjos nešiotojai. Idėjinio elemento čia labai gausu. Charakteriai apmesti čia vienu kuriuo ryškesniu bruožu. Ponia Bertulienė, antai, pasiaukojėlė, kuri paaukoja savo vardą visuomenės akyse, kad neleistų sutepti vardo savo vyro, nors jis jai buvo toks neištikimas. Zaleckienė yra keršto moteris. Ji, kaip Euripido Phedra ar Medėja, susiranda baisų kerštо būdą dėl savo nepavykusios meilės, kerštо dvejopo: neištikimam vyrui ir savo mylimam žmogui už tai, kad jis atstūmė josios aistras ir priminė jai moteries pareigas.

Moterų charakteriai autoriaus mėgstami labiau. Ir jų čia daugiau esama. Jeigu gali būti moteris, pasiaukojusi savo vyrui, jei gali būti pavydo aistros moteris, tai kodėl šalia jų negal atsistoti dar galingesnio idealizmo pasiryžėlė Irena „Pasiaukojime“! Dirstelkime bent į šios moters tragediją. Gailestingoji sesuo vienuolė Irena slaugė Rusijos gilumoj tremtinį Liudą Norvilą. Tik josios nežemiškas atsidėjimas ir gili meilė, kilusi jai beslaugant, išlaikė jį gyvą. Norvila turėjo jau savo sužadėtinę Birutę. Bet karas juos buvo perskyręs, ir kaip tik tuo metu pasklido gandai, kad jo Birutė ištekėjus. Liudas Norvila, netekęs Birutės, taryt, atsidėkodamas Irenai už gyvybės išgelbėjimą, pasiūlė susidėt bendram gyvenimui. Jau susižadėję parvažiuoja į Lietuvą, į Palangą. Čia susitinka ir Birutę. Ji nei tekėjus, nei maniusi tekėti; ji tebemyli tą patį. Ir Liudui išbunda senoji meilė. Bet po laiko. Jis yra pasižadėjęs Irenai ir teisingai duoto žodžio nelaužys. Jau rengias galutinai susituoktí, kad dingtų visos pagundos. Bet Irena jaučia tą kovą, kuri vyksta juose visuose trijuose. Pasiaukojusi dėl mylimo žmogaus kartą, nesustoja ir antrą — ji atsižada jo paties, grąžindama jį senajai meilei. Ir vienuolynas priima naują kandidatę.

Tai stipraus charakterio moterys. Tie charakteriai artimesni tragedijai nei epiškam pasakojimui novelei ar apysakai. Juose tiek daug konfliktų, tiek daug gali būti vidaus kovos, kad šias novelas ar apysakaites galėtume pavadinti subeletristinta drama. Tik idėja ar aistra, kurios pastumia tuos charakterius veikti, kartais nustelbia patį veiksmą, patį psichologišką veikėjų gyvenimą. Psichologiški momentai čia daro šuolių, zigzagų, kurie ne visados įtikina skaitytoją (pavyzdžiui, kad ir Liudo pasiaiškinimas su Danute „Pasiaukojime“).

Esama ir paprasto gyvenimo veikėjų, be kurių ypatingų charakterio bruožų. Čia ir pilkoji kasdieninė Geniutė, kuri, berniuko suviliota, lenda į ežero „akį“; čia ir inteligentė panelė Pa-

jauta, kuri turi tekėt už to, kurio ji nemyli; čia ir Tadas Žilvitis, kuris pametęs kaimą atitrūko į miestą, išmoko „žuliku“ būti, kad net užmiršta savo tėvą, miesčioniškų „lotofagų“ prisirijęs, ir rengiasi banką apiplėšti...

Nei kompozicijos nei stiliaus atžvilgiu kūrinėliai nėra vienodi. Patys svarbieji apysakos pobūdžio, (Ponia Bertulienė, Kas moters — moteriai, Pušies koplytėlė, Pasiaukojimas, Lelijos sapnas, Žuvėdrų kerštas). Tik keletas dalykų yra tipingos novelės, kuriose duodamas vienas pasakojamo dalyko momentas (Tėvas, Artimo meilė...) Fabula kartais atrodo to paties tipo. Pavyzdžiui, „Ponia Bertulienė“ ir „Kas moters—moteriai“ prasideda vienokia kriminališka vyro nužudymu sensacija. Tik priešingi charakteriai daro tas apysakaites skirtingas.

Formos atžvilgiu autorius daro mėginimus. Vieni jo kūriniai yra parašyti grynai realistišku pasipasakojimu, kiti impresionistiškumu vaizdavimu. Pradėta pirmąja (Ponia Bertulienė, Kas moteries — moteriai) ir baigta antrąja formos rūšim (Žuvėdrų kerštas). Autoriui geriausia vyksta ten, kur reikia pafilozofuoti, sensacijų pareikšti. Tos rūšies jo pasakojimai dažnai yra kondensuoti, aforizmų pobūdžio. Ir šitam dalykui geriausiai dera pasakojamasai stilius. Bet mūsų skonis yra jau rafinuotas, ir mes norim nepaprastos formos. Dėl to impresionistiško vaizdavimo kūrinėliai daugiau ras pasisekimo.

Tarp dviejų minėtų formos rūšių gali užtikti dar kitą savotišką reiškinį. „Pušies koplytėlėj“ stilius yra realistiškas, bet visa fabula vedama trumpomis scenomis. Scenos keičiasi kinematografišku greitumu. Šitas sceniškumas, dinamizmas, kartais ir palaidas, pasiekia to, kad skaitytojo dėmesį sukoncentruoja.

Dėl idėjinio turinio, dėl sensacingos kartais fabulos, intrigų supynimo, kuo prisitaikyta prie mūsų visuomenės išsilavinimo, — „Ponia Bertulienė“ bus daugelio skaitytojų svečias.

Girdėti, kad knyga iš tiesų smarkiai plintanti. Linkėdami gero jai pasisekime, lauksime jo kūrybos pražystant dar skaidresniais, sultingesniais žiedais. *J. A.*

Juozas Petrulis. **„Aušros“ poezija.** Įvadas ir tekstai. Kaunas 1928 m. Pusl. 99, kaina 3 lit.

Ilgokam įvade, svarstomi aušrininkų idealai, vertinami poezijos siužetai. Senovės garbinimas, lietuvių kalbos aukštinimas, spaudos draudimas, švietimas, socialinė nelygybė, satyra, erotika, vertimai ir menkumas plačiai aprašyta su tikrai mokslišku rimtumu ir literatišku gyvumu.

Tekstas sudėtas iš dviejų dalių: lyrikos ir epo. Lyrikai atstovauja J. Vištelis — Lietuvis, Eglė — Šliūpienė, Ks. Vanagėlis— Sakalauskas, Miglovara — Myliauskas, Vėversys — D. Silvestravičius, Kalnėnas — Andziulaitis, S. Norkus ir kt. Iš epikų paminėtini Šerenga — kun. Užupis, Silvaticus — Dr. Sauerveinas, T. Linkis —Žičkis, Severynas Goščius, Miglovara ir Kalnėnas. Gaila,

kad apleistas žymus poetas P. Arminas—Trupinėlis. Tekstų kalba bent kiek pataisyta. Patys eilėraščiai gana vykusiai parinkti. Gale įdėtas žodžių bei posakių aiškinimas ir kai kurių „Aušros“ poetų atvaizdai skaitymą daro dar malonesnį. *P. K.*

„Katalikas ir spauda“. Parašė *A. Zv.* K. V. C. leidinys.

Knygutė populari, įdomi ir pilna gražių minčių. Joje kalbama apie spaudos reikšmę, apie skirtumą tarp gerosios ir blogosios spaudos; nurodomi vyriausieji blogosios spaudos pažymiai, bedievybės „apaštalai“ ir kaip galima juos pažinti. Aiškinama spaudos ir katalikų santykiai, ką ir kaip skaityti, spaudos platinimo priedermė ir paduodami geros spaudos platinimo būdai.

Knygutė kiekvienam naudinga pasiskaityti.

Pasaulionių apaštalavimas, pagal paskutinius popiežių nurodymus. Katalikų Veikimo Centro leidinys, — atspauda is „Tiesos Kelio“.

Toje brošiūroje, remiantis naujausiais popiežių raštais, nurodoma pasaulionių apaštalavimo reikalingumas ir pareiga; pasaulionių apaštalavimo sąlygos; katalikiškos akcijos charakteris; pasaulionių apaštalavimo priemonės ir Katalikų Veikimo tikslas.

Aplinkraštis Nr. 13

Visiems „Ateities“ ir „Židinio“ platintojams kuopose ir kuopų Valdyboms

1. Pasitaiko, kad kai kurių kuopų „Ateities“ platintojai nesistengia surasti „Ateičiai“ daugiau skaitytojų, o pasiųstuosius egz., pasidalinę tarp draugų, išpiausto, perskaito ir vėliau, sumaltus, suteptus grąžina Adm-jai. Įspėju visus platintojus, kad Adm-ja atgal priims tik neišpiaustytus ir nesuteptus „Ateities“ n-rius, o už grąžintus netinkamus egzempliorius prašys atsilyginti nominalia kaina, t. y. po 1 lt. 75 cnt. už egz. Tas pat ir su „Židiniu“: už netinkamai grąžintus egz. grąžinusieji turės atsiskaityti po 4 lt. už egz.

2. Pastebėta, kad „Ateities“ platintojai daug kur visai neveda Adm-jos pasiųstojo atsiskaitymo lapo ir pren-rių sąrašo ir todėl paskui patys galų nesusigaudo, o taip pat, neprisiųsdami prašytu laiku, t. y. I pusm. pasibaigus, to lapo nuorašo Adm-jai, trukdo sekti atsiskaitymo tikslumą ir visą platinimo darbo eigą. Būkim gi galų gale sąmoningi ir stenkimės padaryti tai, kas mums patiems darbą palengvintų ir kitiems nepainiotų! Juk tam tie visi lapai ir blankai padaryta. O tiksliai įrašyti kas kartas reikalingas žinias juk neužima daug laiko. Į tai kreipiu dėmesį ir „Židinio“ platintojų.

3. Įvedus Kauno pašte privalomą pinigų pristatymą į namus, už visas vardines perlaidas reikia primokėti po 50 cnt. už pristatymą. To dėliai prašau visus platintojus, siunčiančius Adm-jai pinigus, nesiųsti jų mano vardu, o „Ateities“ ar „Židinio“ Adm-jų vardu, nes tada primokėti nereikia.

4. Kai kurie „Ateities“ korespondentai ir k. bendradarbiai, siųsdami „Ateičiai“ savo rašinėlius, kartu prideda ir laiškutį, tačiau ant voko užrašo „spaudinys“ ir priklijuoja 5 cnt. pašto ženklą vietoj 30 cnt. Pigesnis pašto tarifas numatytas **tik rankraščiams** ir **spaudiniams**, o jeigu rankraščiai siunčiami su laišku, tai ir **reikia mokėti kaip už laišką** t. y. 30 cnt. už kiekvienus 20 gr. Ateityje nei Redakcija nei Adm-ja neužtektinai pašto ženklais apmokėtos korespondencijos nepriiminės, nes už ją čia vietoje reikia **dvigubai** primokėti.

5. Visų kuopų platintojus prašau ligi gruodžio m. 10 dienos pranešti, kurie vietiniai asmens nemoksleiviai „Ateitį“ prenumeruodavo per kuopą ir kurie nuolatos pirkdavo atskirais n-riais. Reikia surašyti vardais pavardėmis, pažymint profesiją ir paduodant adresus.

6. Pasiųstuose šiomis dienomis kuopų platintojams (ar Valdyboms) Adm-jos raginimuose sąskaitose (už „Ateitį“) nevisur reikalaujamoji suma sutiks su tikrenybe; Tačiau Adm-ja čia nekalta, nes nevisos kuopos atsiuntė atsiskaitymo lapus, iš kurių būtų matyti tiksli „Ateities“ apyvarta, ir visą apskaičiavimą Adm-ja darė sulig savo užrašais. Be to, labai prašau kuopas atkreipti į tą raginimą dėmesį ir kiek galint greičiau atsiskaityti.

7. Kai kurios kuopos turi skolų iš seniau, tačiau naujieji platintojai sakosi apie tas skolas nieko nežiną. **Pranešu, kad už visus esamų ir buvusių „Ateities“ ir „Židinio“ platintojų darbus yra atsakingos tų kuopų Valdybos ir jos, perimdamos „Ateities“ platinimą naujam platintojui būtinai turi sutvarkyti kitų platintojų skolų reikalus.** Tačiau, kad būtų galima susivaikyti, **būtinai** reikia užvesti kiekvienoje kuopoje spaudos platinimo bylą, apie kurią aš savo aplinkraščiuose jau keliais atvejais minėjau.

8. **Prienų** kuopai, baigiančiai mokėti savo senąsias skolas, dėkoju už padėtas pastangas sutvarkyti savo reikalus su Adm-ja.

9. Nuoširdžiai dėkoju uoliems **Rygos** kuopos pirmininkei p-lei F. Vėlavičiūtei ir drg. J. Gaižauskui už pavyzdingą piniginį atsiskaitymą už „Ateitį“ šį pusmetį. Kaip būtų gražu, jeigu tuo užsienio at-kų kuopos geru pavyzdžiu sektų ir mūsų vietinės vyresnės ir jaunesnės kuopos. Antroji iš eilės pavyzdingai už šį pusmetį atsiskaitė Kauno T. T. Jėzuitų gimnaz. kuopa (plat. drg. B. Misiūnas.)

10. Labai apgailestauju, kad įsiskolinusi „Ateities“ ir „Židinio“ Adm-joms jau iš kelių pusmečių **Skuodo** kuopa rodo labai mažai noro ir pastangų tą įsiskolinimą likviduoti. Laukiu, kad dabartinė kuopos Valdyba atkreips į tai reikiamo dėmesio ir

džiaugsiuos, galėdamas savo aplinkrašty pranešti, kad kuopa savo praeities skolas bus jau likvidavusi.

11. Kai kurie „Ateities“ platintojai, kuriems už uolumą yra skirtas dovanų „Židinio“ metinis komplektas (žiūr. „Ateities“ 5-6 Nr. apl. Nr. 10), lig šiol nepranešė, kurių metų komplektą jie pageidauja gauti ir todėl Adm-ja negalėjo pasiųsti. Prašau suinteresuotuosius atsiliepti.

Kaunas
1928. XI. 15.

S. Zareckas.
Ateitininkų spaudos administratorius.

Aplinkraštis Nr. 14

Visiems „Ateities“ ir „Židinio“ platintojams kuopose ir kuopų Valdybos.

„Ateities“ ir „Židinio“ platinimo raikalu.

Nepertoli jau ir Kalėdų atostogos — uoliems katalikų spaudos platintojams didžiausia darbymetė. Pasirengiant „Ateities“ ir „Židinio“ platinimo akcijai, visiems at-kams, o ypačiai patiems platintojams, pravartu žinoti štai kas.

1. Administracija gruodžio mėn. pirmomis dienomis pasiųs kuopų pirmininkams, ar „Ateities“ ir „Židinio“ platintojams, po kelis ar keliolika atspausdintų lapų „Ateities“ ir „Židinio“ prenumeratai rinkti. Tie lapai reikia padalyti veiklesnių narių tarpe taip, kad kiekvienai apylinkės parapijai, valsčiui ir t.t. tektų bent po vieną lapą. Prenumeratos rinkėjai turi atlankyti, pakalbindami prenumeruotis „Ateitį“ ar „Židinį“ visus vietos inteligentus ir šiaipjau labiau prasilavinusius žmones. Užsisakantieji pasirašo prenumeratos lape ir įmoka rinkėjui bent dalį pinigų. Reikia padėti galimų pastangų, kad būsimiems metams susirastų „Ateičiai“ bent 1.000 pr-rių nemoksleivių. Renkant prenumeratą geriausia tegu renka atskiri asmens „Ateičiai“ ir atskiri „Židiniui“ o ne vienu ir tuo pačiu metu abiem.

2. „Ateities“ prenumeratos rinkėjams procentai lieka tie patys kaip ir pernai (skaityk 1927 m. „Ateit.“ 11 Nr. aplinkr. Nr. 3), t. y: už 5 metinius pr-rius nemoksleivius rinkėjas gauna per visus metus dovanai 1 egz. „Ateities“ arba gali atsiskaityti nuo prenumeratos sumos (pats ar per kuopos Valdybą), atsiųsdamas atsiskaitomai sumai pakvitavimą, 10% gyvais pingais. Surinkęs 10 metinių pr-rių po 15 lt. ir daugiau — gali atsiskaityti 20%. Už moksleivių pr-rius jokių %% neskiriama, tačiau uoliausiems „Ateities“ platintojams kuopose premijų būdu bus paskirstyta keliolika metinių „Židinio“ prenumeratų einamųjų metų ar komplektų praėjusių metų (sulig pageidavimu).

3. „Židinio“ Adm-ja uoliems prenumeratos rinkėjams, kaip ir kasmet, skiria šių dovanų: už penkis naujus pr-rius nemoks-

leivius po 35 lt. ar 30 lt. (po 30 lt. moka pradž. mokyklų mokytojai, o po 35 — visi kiti) — „Židinio“ metinė prenumeratą dovanai, už 10 — dvi (arba, pageidaujant, praėjusių kurių metų komplektas) ir tt. Įrašyti pr-tos lape senieji pr-riai, skaitę „Židinį“ 1928 m. ar nuo jo leidimo pradžios, bet kurių dovanų gavimo atžvilgiu, **du prenumeratoriai bus laikomi už vieną.** Be to, daugiausia prenumeratorių surinkusiems skiriama dar šių dovanų: 2 gražiai aptaisyti „Židinio“ komplektai nuo pat leidimo pradžios, viso 8 didžiuliai tomai, daugiau kaip po 150 lt. vertės, keli komplektai Maironio, Vaižganto, Krėvės, Šatrijos Raganos, Putino, Lazdynų Pelėdos, L. Giros ir k. autorių raštų, 4 tomai Basanavičiaus „Lietuviškų pasakų“ ir t. t.

4. Baigus prenumeratos rinkimo darbą, **visus „Ateities“ ir „Židinio“ pr-tos lapus, tuščius ar pilnus,** jeigu nesitikima daugiau pr-rių surasti, grįžus po Kalėdų atostogų **reikia visus ligi vienam išrinkti ir prisiųsti Adm-jai.** Tie lapai bus sunumeruoti ir su įgaliojimais, taigi **už pražudytus lapus,** jeigu iškiltų nesusipratimų, **bus atsakingos kuopų Valdybos,** kurios bus juos kam įdavusios. Minėtieji lapai ir prenumeratos pinigai, tiksliai surašius prenumeratorių vardus, pavardes, adresus kuriam laikui užsiprenumeravę, ir įmokėtąją pinigų sumą Adm-jai reikia grąžinti **ne vėliau kaip ligi 1929 m. sausio mėn. 20 dienos.**

5. Moksleiviai, išsirašantieji savo vardu „Židinį“, klaidingai suprasdavo Adm-jos nusistatymą dėl kainos ir dažniausiai mokėdavo 20 lt., užuot mokėję 25 lt. Pranešu, kad 1929 m. „Židinį“ po 20 lt. metams gaus tik tie moksleiviai, kur per kuopą vieno asmens (platintojo) vardu bus išrašoma ne mažiau kaip po 5 egz. ir jeigu už tai reguliariai atsiskaitys. Visi kiti, išsirašantieji savo vardu, turės mokėti metams 25 lt. arba, pusei metų — 15 lt. Metinę pr-tą moksleiviai galės mokėti ir dalimis, bet tiktai reguliariai, nes Adm-ja nenori, kad teikiamas palengvinimas ir papiginimas duotų jai nuostolių. Be to, po 20 lt. gaus atsiimantieji tiesiog iš Adm-jos.

Kaunas
1928.XI.16

S. Zareckas,
Ateitininkų spaudos administratorius.

Moksleivių Ateitininkų Kuopų Valdybų ir atskirų at-kų, paėmusių platinti namų plyteles ir įgaliojimus namams statyti aukas rinkti, prašome surinktas aukas, įgaliojimus ir neišplatintas plyteles ko greičiausiai atsiųsti At-kų Namų stat. Komitetui, Kaunas Laisvės Alėja 3. *At-kų Namų Stat. Komitetas.*

Redaktorius Juozas Ambrazevičius.

„Raidės“ koperatyvo spaustuvė Kaune, Kęstučio g-vė 44. Telef. 758.

Karo cenzūros leista.

Atsiųsta paminėti.

Dr. A. Juška. **Astronomijos vadovėlis.** „Žinijos" B-vės leid. 14 Nr. Kaunas 1928. 151 p. Kaina 5 lit.

J. Grušas. **Ponia Bertulienė.** Apysakų rinkinys. „Vairo" b-vės leid. Kaunas 1928 176 p.

Apie visuomeninį darbą. Popiežiaus *Leono XIII* enciklika *Graves de communi.* Visuomenininko biblioteka. Kaunas, 1928. 44 pusl. Kaina 1 lit. 20 ct.

Alijošius. **Tamošius Bekepuris.** Kaunas 1928 m. 126 p. Kaina 2 lit.

Sveika, Nepriklausomoji. Eilėraščiai apie nepriklausomybę. Parinko *L. Gira.* Šv. Kaz. dr-jos leid. Nr. 447. Kaunas 1928. 111 pusl. 2 lit.

Pirmosios matematikos ir fizikos mokytojų konferencijos darbai. Šviet. Min. K. Leid. Kom. leidinys. 184 pusl.

Iš Arkiv. *J. Matulevičiaus* raštų, **Mąstymas arba Meditacija.** Marijonų leidinys. Marijampolė. 1928. 26 pusl. Kaina 50 ct.

„Vairo" b-vės sieninis **Kalendorius** 1929 metams.

Herm. Fischer. **Jėzaus širdis ir jaunimas.** Marijonų leid. Marijampolė 1928. 55 pusl. Kaina 50 ct.

A. Šablinskas. **Pasauliečių apaštalavimas.** 16 pusl.

B. **Pasaulionių apaštalavimas.** Kaunas 1928. 17 pusl.

A. Zv. **Katalikas ir spauda.** Kaunas 1928. 24. pusl,

S. Bakšys. **Lankose.** Eilėraščiai. Kaunas 1928. 64 p. Kain. 2 l.

Sageta. **Pąslapčių vagys.** Romanas. Kaunas 1928. 94 p. Kaina 1 lit.

L. Krasnogorskaja. **Motina ir vaikas.** Kaunas 1928. 91 p. Kaina 1 lit.

Juozas Petrulis. **„Aušros" poezija.** Kaunas 1928. 99 p. Kaina 3 lit.

Mano kalendorius. 1929 m. „Vairo" b-vės leid. 136 p. Kaina 1 lit.

Ūkininko draugas. 1929 m. Kalendorius. 88 p. Kaina 70 centų.

Laimės kalendorius. 1929 m. 102 p. Kaina 50 ct.

P. Elpidius. **Abstinentų šovinynas** Liet. Kat. Blaivybės dr-jos leid. Nr. 56. Kaunas 1928. 47 p. Kaina 1,25 lt.

Dr. M. Gylienė. **Kūdikio maitinimas, auginimas ir higiena.** L. Kat. Blaivybės dr-jos leid. Nr. 54. 36 p. Kaina 30 ct.

Prof. kun. F. Kemėšis. **Dvasios galybė ir girtavimas.** L. K. Blaiv. Dr-jos leid. Nr. 52. 16 p.

Pr. Samulionis. **Gana tarnauti pypkei.** L. K. Blaiv. Dr-jos leid. 13 p.

Dovanai

500! metinių „Židinio“ prenumeratų 500!

Lietuvoje yra per 20.000 valdininkų ir kita 20.000 (net ir daugiau) įvairių ne valdžios įstaigų tarnautojų ir laisvų profesijų lietuvių inteligentų. Čia kiekvienam plati dirva lengvai pelnyti vieną iš 500 metinių „Židinio“ prenumeratų, surenkant „Židiniui“ penkis metinius prenumeratorius po 35 lt. ar — pradžios mokyklų mokytojų — 5 po 30 lt.

Darbo neperdaugiausia, o ištisus metus galėsi skaityti didžiausią ir įdomiausią Lietuvoje literatūros mokslo, visuomenės ir akademiškojo gyvenimo mėnesinį žurnalą, kurs yra būtinas kiekvienam prasilavinusiam ir savo krašto kultūriniu gyvenimų besidominčiam lietuviui.

„Židinio“ kaina: met. 35 lt. pusm. 20 lt.
Pradžios mokyklų mokyt.: met. 30 lt., pusm. 15 lt.

Adresas: „Židinys“ Kaunas, Laisvės Al. 3. Tel. 26-76.

Visi moksleiviai

turi remti, prenumeruotis ir skaityti vienintelį, didžiausią savo žurnalą

„ATEITĮ“,

kurs jų reikalams tarnauja jau 18 metų. Juk nesunku skirti metams 8 lt. jam išsirašyti, o jeigu kas surinks „Ateičiai“ 5 prenumeratorius nemoksleivius, tas per visus metus „Ateitį“ gaus dovanai. Padirbėkit, nes juo daugiau „Ateitis“ turės skaitytojų, juo ji bus įdomesnė ir pigesnė.

Kaina: met. 15 lt. pusmečiui — 8 lt.
moksleiviams: „ 8 „ „ 4 „

Adr. Kaunas, Laisv. Al. 3.

Mūsų VILNIUS Mūsų!!!

Užgrūdintų Jaunuolių rankose

VILNIAUS atvadavimas!

Jais bus tie, kurie skaitys 1929 met.

„PAVASARĮ“

„PAVASARIS“ išeina kas dvi savaiti, su gražiais viršeliais, gausiai iliustruotas, 32 pusl.

Kaina metams 5 litai. ADRESAS: Kaunas, p. d. 88.